MONARCHY
ofte geen
MONARCHY
I N
ENGELANT.

GREBNERI PROPHECY
Aengaende Karel, ſoon van Koning Karel, ſijn hoogen ſtandt/ Victorien/ en Conqueſten.

De Noordſche Leeuw, ofte de Leeuw van 't Noorden, en de Kuycken des Arents ontdeckt, wie ſy zijn en van wat Natie.

Engelſe, Latijnſe, Saxiſe, Schotſe en Walſche Prophecyen van Engelant *in't particulier, en gantſch* Europa *in't generael.*

Eenighe Diſcourſen over het Leven en de Doodt van Koningh KAREL de I.

Typen en Figuren van de toekomende ſtandt en conditie van *Engelandt* voor eenige 100 jaren toekomende.

Door WILLEM LILLY *Student in d'Aſtrologia.*

Getranſlateert na d'Origineele Copy tot LONDON.

Ghedruckt by HUMFREY BLUNDEN, 1653.

Kn 7347 H. 838

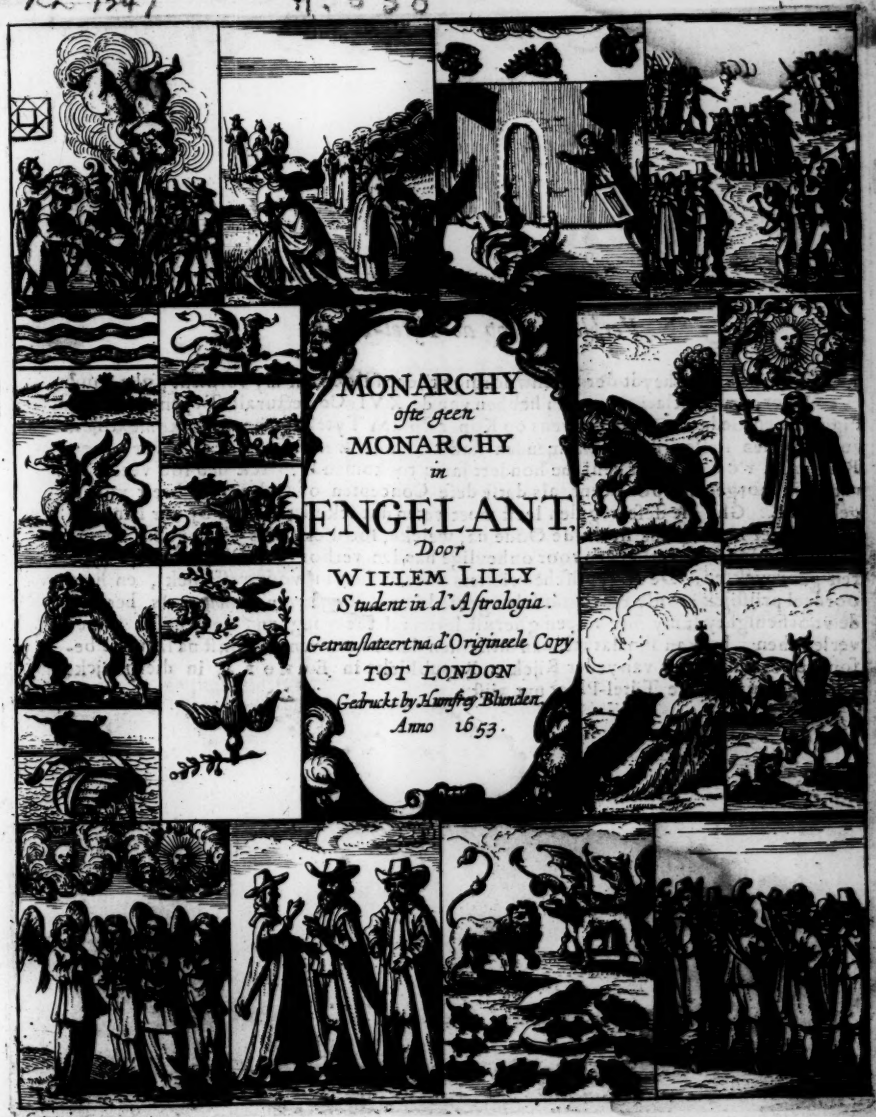

MONARCHY ofte geen MONARCHY in ENGELANT.

Door

WILLEM LILLY
Student in d'Astrologia.

Getranslateert na d'Origineele Copy
TOT LONDON
Gedruckt by Humfrey Blunden.
Anno 1653.

Verklaringe op de Tijtel-Plaet.

HAdd' de beleeftheydt der tegenwoordige tijden ſulcks aen my verdient, ghy ſoud Leſer, een verklaringe geſien hebben van de XVI. Conjecturale Typen, Formen, Figueren en Gedaenten, hier nevens op Koper op den Tytel afgebeelt, volkomentlijck voor ooghen ſtellen den toekomenden ſtandt van de ENGELSCHE NATIE en REPUBLYCKE, voor eenighe hondert jaren toekomende. Ick heb ſoo veel tijdt van mijn morgen-ſlaep ontleent, als datſe deſe Concepten of Geboorten heeft voortgebracht. Ghy die deſe regulen leeſt moet weten dat ick niet nieuws by der handt en neme, hier in volge ick ſlechs de Oude na, welcke, ſoo dickmaels als ſy geſint waren, haere meyningen te verbergen voor onheylige handen verborgene Characteren, Figueren gebruyckten. De Ægyptiſche Prieſters waeren hier in voortreffelijck, en haer oordeel prijſlijck; onſe Heylandt ſelve gebiedt *ne detur ſacrum canibus*. Is het dat de voorſienigheydt my hier na een gheruſt leven ſal toe-voeghen, ende mijne Iaeren verlenghen, het kan ſijn dat ick dan miſſchien de Soonen van de konſt na laete de beſondre veranderingen van yeder Rijck en Republijcke in EUROPA, in diergelijcke Characteren als deſe Tijtel-Plaet uyt wijſt:

MONARCHY
ofte geen
MONARCHY
I N
ENGELANT.

GREBNERI PROPHECY
Aengaende Karel, ſoon van Koning Karel, ſijn hoogen ſtandt/ Victorien/ en Conqueſten.

De Noordſche Leeuw, ofte de Leeuw van 't Noorden, en de Kuycken des Arents ontdeckt, wie ſy zijn en van wat Natie.

Engelſe, Latijnſe, Saxiſe, Schotſe en Walſche Prophecyen van Engelant *in't particulier, en gantſch* Europa *in't generael.*

Eenighe Diſcourſen over het Leven en de Doodt van Koningh KAREL de I.

Typen en Figuren van de toekomende ſtandt en conditie van *Engelandt* voor eenige 100 jaren toekomende.

Door WILLEM LILLY *Student in d'Aſtrologia.*

Getranſlateert na d'Origineele Copy tot LONDON,

Ghedruckt by HUMFREY BLUNDEN, 1653.

Aen den LESER.

'T Is nu meer als twee jaren geleden ſedert dat ick eerſt reſolveerde byder hand te nemen 't onderſoeck van een ſwervende Prophecy doenmaels aen den dagh gekomen, uytgeroepen, en verkocht onder de naem van Paulus Grebnerus; 't was een verdorvene en vervalſchte Copy, verſtrooyt in verſcheyden geweſten van dit Lant, van ſeer ſubtijle Mannen, doch van geringe reputatie onder de luyden daer ſy leefden, om met opſet 't graeu op te hitſen tegen deſen Staet; dit troetel-kindt wierd gekoeſtert, gelieft kooſt, en hoogh geacht, ende men maeckte 't volck wijs dat de ſake ſo Canonijck was als yets van dien aert konde zijn, ofte de Presbyterianen die konden maken; niettemin, het behaegde de humeuren doenmaels wel in Anno 1648. toen den Marquis Hamilton met ſijn ſnoode Armee naer Engelandt marcheerde.

Anno 1650. wordt de navolgende Hiſtory van Europa gedruckt: een Boeck van een diepſinnige ſtijl, 't voornaemſte inhoudt des ſelfs ſtreckende tot bewijs dat den Koning van Schotlandt worden ſal victorieus, dat hy is den Leeuw van 't Noorden, moet zijn den tweeden Alexander, een vijfde Monarchy oprechten; alles, daer hy komt vermeeſteren. Ick vertrouwe dat ghy lichtelijck ſult gelooven dat ſoodanige prophecyen als deſe ſeer minnelijck omarmt en vriendlijck onthaelt waren van de Schotſe Heyligen; en voorwaer ſoo was t oock; en dat te recht; want 't gevoelen van deſe naemloos Autheur accoordeerde op een hayr met 't Presbyteriaenſche verraed toen in 't broeyen en op de baen tegens onſe tegenwoordigh Parlament. Ick weet wel, dat 't gene deſen Anonymus ooyt ſchrijft of verdicht, en ons wijs maeckt dat hy t uyt onbekende Handt-ſchriften, verholen in heymelijcke Bibliotheken, haelt, gecrediteert en voor Catholiſch aengenomen wort, &c. En dit alles om de gemeene man een ſchrick aen te jagen van dit Parlement t' aſſiſteeren.

Terwijl Anglicus vaſt vermoede dat d'eene kloecke Penn' of d'ander des Parlements eere hier in verdedigt en deſen Exter ſijn veeren uytgeſchud ſoude hebben, inſonderheyt die meer tijdt en geleertheyt hebben; Sie daer, de luyden waren door gaens met opinie ingenomen dat de verſierde voorgedachte prophecyen waerachtigh waren, anders ſoudenſe al beantwoort geweeſt zijn. Hier over wort Anglicus verſtoort, dat 't Parlament dus wort onteert, en niemant het Schild aentreckt tot haer defencie, 't welck in effect te kennen moght geven, dat de ſake niet erkennens weert is; daer-en-boven, bejegent my een onbeſchofte Presbyteriaenſchen Prieſter, met deſe woorden: Nu, Lilly, wat ſegt ghy? Mr. Merlinus aen Carel de ſoon van Carel de tegenwoordige Scotſe Koning; Hy ſal de Rebellen uyt Whitte-Hall by de ooren uythaelen; na dat hy ſo wat uytgebuldert hadde, begoſt de man te bedaren, en ick beloofde ſijn naem te ſullen verſwijgen, &c. 't Is vergeefs den Moerjaen gewaſſen; deſe ſnoode Prieſters zijn ſoo verbittert tegens deſe Staet, al is 't dat ick noch ſoo ſoete melodye haer voor-pype, of dat 't Parlement noch ſoo voorſichtig en wijſlijck handele tot haer en onſen nut, ſo ſullenſe nochtans tegens deſen Staet rebelleeren, en my benyden.

Ick magh met recht ſeggen, Utilius fuerat nobis neſcire futura: 't Ware nutter voor ons dat wy toekomende dingen niet en wiſten: want hadde mijn kenniſſe minder geweeſt, d' nydigheyt ſoude my ſo niet op de hielen geſeten hebben, noch de laſter my ſo ſeer niet gequetſt hebben; dat mijne daden en perſoon de geruchten conform waren; ick ware een Monſter, niet een Menſch, &c.

De Presbyterianen mogen nu ſien wat haer kribbig bulderen en lichtveerdig uyttarten by my hebben te wege gebracht, viz. een vrymoedige en openbertige ontdeckinge van alle prophetien die Authentijck zijn; welcke altemael onder de voet ſmijten haren Diana, viz. de Monarchye; en niet eenen prophecy is 'er die hare Presbyteriaenſchap ſtaende houdt.

Want al wat uyt Grebnerus geſtolen was, vondt ick te zijn valſch, en niet t' accoordeeren. 't Gene onſe Weder-partyen uyt andere Autheuren hadden by een geraept, was baſtertlijck overgelevert; ſoo

dat ick trachtende de Druckers deſer valſcheden te wederleggen, genoot ſaeckt wierde te deciſſeren deſe voornaeme punckten en ſeer noodigh in de controverſie. Te weten:

I. Of er eenige Coningen hier na in Engelant meer ſouden regeeren,
II. Of deſe Republijcke oock beſtendigh ſal zijn, wortel ſchieten, ofte continueren.

Dit werck nu volbracht hebbende uyt Scotſe en Engelſe Prophecijen, nam ick voor my te ruſten; doch my wederom bedenckende, dat my hier na ſoo goede gelegentheyt van te drucken niet mochte voor komen als ick ſoude mogen wenſchen, &c. en nu geniete. Eyndlijck heb ick mijn traegheyt overwonnen, en in Typen, Formen, Figuren, en gedaenten voor aen in de Tijtel-plaet ſeer duydelijck af-gebeeldt de verſcheyden veranderingen van Engelant voor eenlijcke hondert toekomende Iaren.

Ick ſegge honderden van Iaren: want d'aengenomene gemeyne opinie dat de Werelt maer 6000. Iaren ſal ſtaen, en wort van my niet meer voor goet gekent als het ſpreuckjen van Bel en den Draeck. Om het navolgende diſcours ſal ick op my laden de quaetwillige influentie van een groot en hoop; wiens quaetaerdigheyt my alrede bekent zijnde, ick te minder na vrage, ick en kan niet leger vallen als de aerde; en ſoo wie my af-ſtoot, eerder dan de Nature voor hadde, moet my volgen eerder dan hy ſoude willen, &c.

Is't dat eenigh Criticus *voorwerpe, dat het buyten mijn beroep is te beſchrijven het leven van den geweſenen Coningh; ick ſegge neen, alſoo hy het principale ſubject en d'occaſie van't gantſche diſcours is, ſoo en kond' ick niet min doen, ick en hebb' hem geenſins verongelijckt; ick en verhale niets van hem, dan't gene ick van ſulcke geloofwaerdige Perſoonen hebb' die de daden hebben ſien doen, ofte d'uytgeſproockene woorden met haere ooren hebben aengehoort. Ick hebb' veel eer caarigh dan libera el geweeſt, ſelfs als ick ſijn ſlimſte of vuylſte daden op-haele, daer ſijn honderden in't leven die affirmeeren ſullen dat ick eer een Balſem als bytend' corraſief in het diſcoers gebruycke. 't Soude my moejen dat ick de doden ſoude beliegen gelijck* * Mr. Fuller Paracelſus *gedaen heeft, die hem by de nakomelingen af-maelt voor een Dronckaert, ſchoon dat hy die met hem verkeerde, ſulcx niet bewuſt was, maer hem voor d'ought ſaem roemt: doch op dat* Mr. Fuller *mach weten dat hy ſijn Oratie als een Boeve misbruyckt heeft, ſoo ſtel ick ſijn eygen perſoon voor toekomende eeuwen aldus op't Tonneel, viz: dat hy't verbont van't Parlement tweemael heeft aengenomen, anderen daer toe aengeport; en nochtans is hy als een Apoſtaet binnen een korte tijdt naer Oxford geloopen, en gingh daer grijnſen by ſijn Compangions, proteſterende dat de Gravinne R. hem daer toe vorderde. En laet uwe boer teryen, als Mumia, van doode Menſchen vleeſch niet gemaeckt worden. En ſeght van d'afgeſtorvenen geen quaet, want haer goede naem te verkorten, is hare Geeſten berooven van haer heemkleet. Dit ſpeeeckt* Thom: Fuller *ſelfs in ſijn boeck van de H. Staet Pag.* 156. *En nochtans moet deſen Man* Paracelſus *voor een quack-ſalver, &c. ſchelden* Dr. Charlton *in ſijn groote Cun der wonden Pag.* 30. *noemt* Paracelſus *het cieraet van Duytſch-landt &c.*

Laet de Werelt en ſijn Schriften oordeelen van de waerheyt van Mr. Fullers *vileynige Tong.*

Ick en wil geen Apologie maken voor yets dat ick nu geſchreven hebbe, als dit alleen: is't dat ick in Anno 1644. *yet wat verſchille van't gene ick nu ſchrijve aengaende den witten Koningh en Arent; ick kan tot mijnder verſchooninge ſeggen; de laetſte Concilien verbeteren altijdt de eerſte; en dat's ghenoegh geantwoordt; daer beneffens des witten Konings Tragœdie is nu al geſpeelt, ſy was toen op het Tonneel.*

WILLEM LILLY.

* Biſſchop van Salezburgh.

De

De

PROPHETIE

van

PAVLVS GREBNERVS

Aengaende deſe Tijden.

PAULUS GREBNERUS hier in Enghelandt zijnde Anno 1582. bp de Koninginne Elizabeth, pzeſenteerde haer een ſchoon handt-ſchzift in 't Latijn/ daer in beſchzijvende de toekomende Hiſtorie van Europa, hier en daer eenighe pzincipaele paſſagien in waterwe affettende. Dr. Nevill, Clerck des Kamers in des Koninginnes gratie ſtaende / heeft dit Boeck van haer bekomen / ende aen de Bibliotheeck van de hooghe Schoo l te Cambridge vereert/ alwaer het peder een ten toon geſtelt wierd / tot dat het omtrent vijf a ſes jaren geleden dooz ſlozdigh handelen ſmoddigh en vupl gewozden was.

Sommige bladen zijn van des Koninghs partp uptgeſneden/ om dat het haer misbaeghde. Deſe valſche Copp is gedzuckt 1648. van woozt tot woozt/ alſ hier berhaelt wozt: het Originneel en het oprechte volght.

In ſijne Pzognoſticatien beſchzijft hp de ſwarigheden van Ruſſia, en de verkieſinge van een Sweedſchen Koning, met namen Sigiſmundus, tot Koningh van Poolen, waer dooz hp ſijn eygen erffeniſſe eeuwigh ſal komen te verlieſen.

Dat 'er een van de Sweedtſche ſtamme ſoude zijn met naemen Guſtavus Adolphus, die upt d'oneenigheden van Duytſlandt moedt ſoude ſcheppen om het Rijck te beſtozmen/ geluckigh in veele batalien / doch epndelijck te velde ſoude ſneuvelen.

Dat omtrent die tijd regeeren ſoude *Rex Septentrionalis nomine* Carolus, *qui ducem Uxorem Papiſticam, ex quo evadet Regum infeliciſſimus. Tunc Populus ipſius ditionis ediget ſibi alium Imperatorem, Comitem, qui durabit in imperio tres annos aut circiter. Ac poſteà idem Populus eliget alium Imperatorem, Equitem, non ejuſdem Familiæ nec dignitatis, qui detrudet omnia ſub pedibus ſuis: durabit aliquanto longiore tempore: & poſt hunc eliget nullum.*

Poſt hunc apparebit quidam Carolus é Carolo *deſcendens, cum immenſa Claſſe in littore ditionis Patris ſui & cum Auxiliaris Danicis, Suedicis, Hollandicis, Francicis proſternet adverſarios ſuos, & adminiſtrabit imperium perfeliſſimè, longè lateque dominabitur, & erit* Carolo Magno *major.*

't Welck alduſ verduptſcht wozdt:

Dat omtrent die tijdt een Noordtſche Koningh ſoude regeeren met name *Carolus*, die *Mariam* een Paepſche Vrouw ſal trouwen, waer over hy een ſeer on-

ongeluckigh Koningh ſal worden. Dan ſal het volck van ſijne Dominie haer eenen ander Bevelhebber (een Graef) verkieſen, wiens regeeringe drie jaren lang, of daer omtrent, ſal dueren. En daer nae ſal het volck een ander Bevelhebber (een Ridder) kieſen, niet van de ſelfde Familie ofte digniteyt, dewelcke alles onder ſijne voeten vertreden ſal: deſe ſal 't wat langher harden: na hem en ſullenſe geen altoos verkieſen.

Na hem ſal verſchijnen eenen *Karel*, geſproten uyt *Karel*, met een machtige vloot op de Cuſte van ſijns Vaders Rijck, en ſal met hulpe van Deenmarcken, Sweden, Hollandt, en Vranckrijck ſijn vyanden nedervellen, en ſal ſijn Rijck ſeer geluckigh regeeren, en ſal wijds en zijds heerſchen; en ſal grooter worden als *Carolus de Groote*.

Deſe verbalſchte Copy wierd voor Grebners rechte van veele publijckelijck aen-genomen / waer door veroorſaeckt wierd dit volgende diſcours / en het dzucken van Grebners Origineele Copy / en veele andere noopt voor deſen in 't licht uytgegaen.

Een Examinatie van 't voorgaende Schrift 't welck valſchelijck voor GREBNERUS Prophecye wordt opgedrongen, ghedruckt te Lonnon 1648. en onder deſe Natie in verſcheyden Quartieren uytgeſtrooyt.

Grebnerus te kort gedaen in het voorighe Schrift.

HEt eerſte deel van deſe verſierde Pzophecye micht en heeft alleen vooz om ons bekent te maken ofte te doen gelooven / dat den Noordſchen Koning daer gedacht ghe weeſt is Karel Stuart, den onlanghs onthoofden Koning / en Maria een Papiſt ſijn vzouw / welke als noch in Vranckrijck leeft / om de Paepſche Vzouw die Grebnerus mepnt: daer in der daedt ſodanige naem als Karel, Noordſche Koning, Maria in d'Origineele Copy niet te vinden is; Derhalven hoe wepnigh is de Dochter van Hendrick de IV. Koning van Vrankrijk verobligeert aen deſen blinden Pzopheet / of den Dzucker van dien; terwijl dat hp in 't openbaer ſtaende houdt dat deſen nu geweſene Koningh ſimpelijck dooz het Houwelijck van de vooznoemde Maria d'ongeluckighſte was van alle Koningen. Dit is een hooge affront en groote onbeſchaemthept ſoodanigh ghevoelen te hebben van eene van de Dochters upt den Hupſe van Bourbon, grootelijcx krenckende de eere van de noch-levende Koninginne / terwijl dat hp daer op upt is om haer / ja haer alleen te beſchuldigen als een Inſtrument en Autheur van all' onſe voorige en tegenwoozdige onhepl en ſwarighept / die deſe dzie Natien van Enghelandt, Schotlandt en Yerlandt, ſoo deerlijck hebben uptgeſtaen; men magh ſich verſekert houden dat hier de vergiftige handt van een Presbyteriaenſche Penne of Prieſter in deſe laſteringe beſig is; want in de rechte Pzopheepe van Grebnerus en wozdt haer naem niet eens gedacht / ghelijck ick in 't naevolghende diſcours ſal doen blijcken; daer Grebnerus Pzopheepe van woozt tot woozt verhaelt wozdt / ghelijck in het gedruckte Exemplaer in de Hooghe-School te Cambridge noch te ſien is. Ick ben verwondert wie ſijn Majeſteyt belet heeft van de Pzopoſitien te conſenteeren die hem nae 't eylandt Wight toegeſonden waren / alwaer hp gheen advijs van haer kreegh.

De Koninginne beloghen en gelaſtert in deſe Pzopheepe.

In

In het tweede deel van dit gheconterfeyt stuck wercks wil hy ons wijs maken/ Grebnerus propheteerde dat onder de regeeringe van desen Noortsen Koning en sijn Paepse Vrouw Maria, de Engelsen tot haren Generael een Graef souden verkiesen/ en so dedense oock; te weten den Graef van Essex; ende dat hy drie jaren of wat langher soude blijven commandeeren; en soo was 't oock: en ick en twijfele niet of den Drucker van dese gepretendeerde Proghecye was sulcks seer wel bekent uyt eenighe smadelijcke woorden hem van de ghewesene Graefs Oversten ofte soldaten voor-ghewoorpen / 't welck hem soo pertinentlijck de tijdt sijnder regeeringhe dede onthouden. Na des Graefs aflijvigheyt/ verhaelt dese goede Man/ en dat met oprechte waerheyt/ dat d'Engelse Natie tot haren Generael sullen verkiesen een Ridder, niet uyt de Familie en digniteyt van de voorgaende: en dese Ridder soude onder sijne voeten vertreden alle die hem souden derven tegenstaen. Dit was gemunt op Sr. Thomas Fairfax, welcke; 't is waer tot Generael van 't Parlement verkooren wierd / ende was toen hy verkooren wierd slechts een Ridder, hoewel sedert Heer Viscount Cameron; dewelcke tot eeuwigh leetwesen van de weder-parthy soo veel uyt-gherecht heeft/ als dat hy de prophecye vervult heeft.

Maer nu openbaert sich den Propheet Micha met sijn hoorns ende in sijn eygen levrey; te weten: na dat den Heer Fairfax sijn commissie sal nedergeleyt hebben / sullen de Engelsen geen meer een Generael verkiesen. Dit moet ghy weten dat dit gedruckt wierd in 't jaer 1648. soo wanneer desen kostelijcken Schrijver geloofde 't gene hy schreef; wy weten altemael wel dat 'et laetste deel van dese Prophetie loutere logens zijn; want na dat den H. Fairfax sijn commissie verliet met al so groote eere als yemant ooyt gedaen heeft / siet daer/ so heeft het Parlement Olivier Cromwel Schildknaep tot haren Generael verkoren; dewelcke met so groot geluck en dapperheyt den last / dien sy hem opleyden / heeft bedient in sijn besondere Chargien in Engelant, Yerlant en Schotlant, als men van yemant ter werelt soude mogen verwachten; en Godt zy gelooft (des noot zijnde) hebben wy sulcke fraeye spruyten van kloecke soldaten in Schotlant en Yerlant, uyt wien wy noch meer Generalen soude konnen verkiesen; indien 't gelegen quam/ soud ick selfs wel 4 a 5 konnen noemen/ die valiant en tot dit werk bequaem zijn. Doch wy sullen onsen Propheet achterhalen / welcke vast voor uyt loopt en ons kondt doen / dat 'er nae dat de Engelsen met 'et verkiesen van meer Generalen sullen ophouden / sich eenen Karel afkomstigh uyt Karel sal openbaren/ 't welck slaet op den teghenwoordighen Coninck van Schotlant/ ende dat hy met een machtige Vloot van Deenen, Sweden, Hollanders, Francen &c. het Parlement sal vermeesteren/ ende haer altemael vernielen; en dan sal hy sijns Vaders Rijck in voorspoet en vrede besitten. (Hy mochte hier tusschen gestelt ofte gheprophetеert hebben of hyse oock oyt sal bekomen.) Na dese destructie des Parlements/ sal hy wijdts en sijdts heerschen / en grooter zijn als Carel de Groote. 't Kan zijn / ick straff het niet / dat hy van Persoon en dickte grooter sal zijn als Carel de Groote, doch in Oorlogh en conquesten soo geluckigh niet.

Dit is een antwoort op dit beuselagtig schrift/'t welk desē tegenwoordigen Coninck van Schotlant voorspreeckt / dat Grebnerus sijn Prophecye desen aenwijst/'t welck ick tegenspreecke / en positivelijck affirmere/ dat van hem daer niet eens gerept en wordt / noch isser yets daer in dat hem in 't minste aengaet.

Is 't dat de tweede Prophecy van onsen weder party so weynigh schijn van waerheyt hebbe om te bevestighen de toekomende verhooginghe des Schotsen Coninghs/ als te vooren is verhaelt; soo verseeckere ick haer/ dat haer genoeghsaeme stoffe sal ontbreecken om een gantsche Collegie van Idioten sulcks te doen geloove van den tegenwoordigen Coninck haer Meester / als dat hy grooter sal worden als Carel de Groote.

Antwoort op een tweede geconterfeyte Grebner, gedruckt 1650.

NAdemael dat de voorgaende dwalende Voorsegginge ofte Prophecye schuylende onder den naem van den rechten Grebnerus so geluckigen en aengenamen tractement niet en ontsingh onder de Engelse Cavaliers en anderen als sy wel waren vermoedende / die in Druck uytgaven in dien bedroefden tijdt van Anno 1648. om de Engelse Natie verbaest ende verschrickt te maecken van het tegenwoordighe Parlement t'assisteren / ofte hare Placaeten te gehoorsaemen: soo heeft eenen Anonymus, ofte sonder naem / in 't jaer 1650. eenighe andere Propheeyen ghedruckt / voorwendende dat dese waerachtiger en van gesonder Autheuren waeren; seggende dat sommighe van dien de Propheeyen Pauli Grebneri waeren; andere van eenen Baudensis de Neeff van Grebner. 't Schijnt dat de Grebneristen den geest der Prophecye by successie hebben / offe blijft in 't gebloet. Dese Man maeckt ons voor aen in sijn boeck groote saecken bekent / te weten: datse in haer begrijpt d'Historye van Europa van Anno 1650. tot 1710. Ende op dat hy doch sijn eyghen opinie mochte voorstaen / ende in 't gene hy druckt niet en mochte tegengesproken worden / soo seght hy van te voren in sijn voor-reden dat hy vremde Autheuren en boecken citeert / en dat soodanighe die niet te vinden sijn in een yeder Bibliotheeck. Voorwaer ick geloove dat hy de waerheyt spreeckt; want sijn Autheuren giss' ick dat in Utopia leven / en hare boecken / ofte sulcke dien hy meldet de hare te zijn / sijn nergens te sien of te vinden als in terrâ incognitâ. De gantsche drift van dat Boeck en is niet anders als een bevleckinge van de eere en daden des tegenwoordige Parlements/ende een loutere vondt om de Werelt te bedrjegen/en insonderheydt de Engelse Republijcke, met te maintineren uyt sijn versierde Propheeyen / dat Carel den tegenwoordigen Schotsen Coningh den Leeuw van't Noorden is/ daer soo meenighmael van gepropheteert is / ende dat hy en hy alleen de vijfde generale Monarchye sal oprechten / dat Engelandt onder een Monarchye sal blijven tot den dagh des oordeels / ende dat den tegenwoordigen Carel wonderlijcke dingen sal uytrechten.

Ick en benijde Stuarts familie niet/noch d'afkomste van den verstorvenen

nen Coninck / ofte eenige van ſijn kinderen nu noch in 't leven / ick beklaeghe ſeer haer droevige conditie; ick ſpreecke upt den grondt mijns herten / ende verklare mijn opinie bypmoedigh / ſonder gal of bitterheyt / verhopende dat het mp / niemandt qualijck af-nemen ſal / dat ick die een onderdaen van d'Engelſe Republijcke ben / ende een gheſtadigh aenhanger des tegenwoordigen Parlements / erkennende gheen ander Authoriteyt dan die van haer ſpruyt / op mp ſoo veel publijcke bpheyts neme / als dat ick haere eere verdedige / en de waerheyt aen haerder ſijde voorſtae; en ick vertrouwe al ſoo wel tot welſtant van deſe gantſche Natie / als andere aen d'ander kant ofte van de Coninckſijcke Presbyteriaenſche party haer verſtouten op een ongebondene manier haere valſcheyt en bittere conceyten tegens haer upt te bpaecken / en dat voor en ten behoeve van haer eygen faetie / de Cavaliers, waer door dupſenden van menſchen in deſe laetſte Oorloghen ſijn geſneuvelt / en noch moghen komen te ſneuvelen / ſoo 't niet en wort belet.

Ick ſal nae vervolgh des Autheurs eygen woorden verhaelen / ende dan ſijn loghen en bedroegh de gantſche Natie aenghedaen / ontdecken / in het voorwenden en ten voorſchijn te bpenghen verſierde Pzophecpen in plaets van waerachtige. Pag. 1. lin: 18, 19. 20. ſeght hp aldus: Wy en hebben noyt meer met onſe Borgerlijcke Oorlogen gewonnen, dan dat wy in plaets van een Tyran 12. over ons hebben geavanceert; ende van de booghte onſer vooriger vryheyt, den breden wegh tot de hoogſte Slaverny ingeſlagen Voor eerſt ſien wp dat hp den voorledene Coninck voor een Tyran erkent: ten anderen / ſoo is 't dat hp de eere en het doen des Parlements laſtert. Ick vertrouwe dat ſy voortaen ſulcken middel ſullen verſchaffen / dat gheen Serpentiſche tongen hier na haer gerechtigheyt ſullen bevlecken / ofte het recht maintineren van de publijcke affairen deſer Natie beſchimpen; ende dat wp van de Republijcke gelijcks wp gelijcke parten in de laſten en ongelucken der ſnoodſte tijden hebben gehadt / eyndtlijck meer als Avonturiers mogen worden ſoo niet weſentlijcke Beſitters van 't gene alreede is / ofte hier nae ſal met ons ſweert en beurs verkreghen worden; dat is: openbare bpheydt.

Het Parlement gelaſtert.

De voorledene Koningh erkent voor een Tyran.

Op het tweede blat ſchrijft hp / dat de vijfde en laetſte generale Monarchye des Euangeliums Chriſti op der aerde, aenvangen ſal Anno 1710. Is 't dat deſen Autheur wil hebben dat den tegenwoordigen Koning der Schotten den perſoon is / gelijck hp voorgaens dijft / ofte dien Keyſer / die de vijfden Monarch ſal zijn / ofte den eerſten aenvanger van de vijfde Monarchye, en dat die Monarchye niet weſen ſal voor het jaer 1710 / laet ons dan eens beſien d'onwaerſchijnlijckheyt van deſes Mans oordeel en aſſertie.

Een vijfde Monarchye.

Den tegenwoordigen Koning der Schotten is nu den 29 van May 1651. ghewordẽ 21. jaren vol upt; is 't dat wp nu dencken hoe oudt dat hp ſal zijn in 't jaer 1710. ſo ſullen wp bevinden dat hp dan 80 jaren oudt ſal zijn. Hier upt komen wp beſlupten dat den Autheur voor hadde dat den Leeuw van het Noorden, ofte den tegenwoordighen Koningh van Schotlandt ſijn vijfde Monarchy ſal beſitten als hp 80 jaren oud ſal zijn. Onſen Autheur

Den ouderdom van den Koning der Schotten / tegenwoordige.

magh wel schaemroot worden over dese groote misslagen; want so in het Register der Schotsche Koningen oopt yemant vinde die 60. jaren heeft geleeft / 't is een Mirakel; laet hem het Chronijck van die Natie doorsnuffelen en hy sal vinden / dat sommige van hare Koningen zijn onthooft / andere door den Adel afgeset / meest vermoort; en seer selden datter eenighe op haer bedden gestorven zijn / ofte de helft van haer dagen uytgeleeft hebben. Doch of 'er een vijfde Monarchy sal zijn of niet / sal ick in het laetste deel van mijn Tractaet verhandelen / ondertusschen acht' ick de verseke-ringe van de vijfde Monarchy te zijn een seer belacchelijck gevoelen / en soo waerschijnelijck te zijn als dat Karel Stuart den tegenwoordigen Koningh der Schotten, leven sal tot dat hy 80 jaren oudt wordt / 't welck my inbeelde dat hy nergens na bereycken sal; nochtans en soud' ick hem sodanigh geluck niet misgunnen / aengesien dat hy een ingebooren van Enghelandt is / by aldien ick eenighe reden in de Nature oft' Konst sagh om soodanigh vermoeden te bevestigen.

Op 't vierde bladt maeckt den voornoemden Anonymus gewagh van de Comeet in Anno 1618. en verhaelt ons van een conjunctie van Saturnus en Jupiter op den 18 July, 't welk niet kan zijn; want Saturnus was toen in Taurus, en Jupiter in Sagitaurus: d'effecten van dien / seght hy / zijn niet bepaelt binnen Duytsland alleen, maer zijn voorloopers van den val van de Sodomitische order der Jesuitische Societeyt, d'uytroeyinge van alle Coninckrijcken en vrye Standen der Papisten, (dit sijn des Autheurs woorden) en dat alleen om den wegh te baenen voor den Leeuw van 't Noorden in d'asschen van Dytslandt, en desen Leeuw is den tegenwoordigen Koningh van Schotlant: *risum teneatis Amici.* Hier op geef ick dit alleen tot antwoort: dat 'er in 't jaer 1618. soodanighe conjunctie van Saturnus en Jupiter niet en is gheweest; dieswegen zijn al de gheschiedenissen en voorsegginghen deses mans ghederiveert uyt die voorgewende conjunctie (ydel en vergheefs / want 't is den Geleerden genoegh bekent / datter geen effecten altoos konnen volgen, dan op voorgaende oorsaken. Ick merke dat dese als alle andre bewijs-redenen des Autheurs seer kreupel gaen / soo vertrouw ick dat wyse vinden sullen: misschien heeft hy de calculatie van dese conjunctie van Saturnus en Jupiter, dien hy seght dat geweest is in Anno 1618. uyt eenigh onbekende Bibliotheeck gehaelt / ofte uyt soodanighe / dien hy in sijn voorreden heeft aengeroert / op dat wy hem alsoo niet en moghten betrappen. Het Parlement en de Republijcke van Engelandt mogen wel het gantsche verschil in questie op des selfs waerheyt laten berusten; indien 'er een conjunctie van de twee opperste geweest is in Anno 1618. so sullen wy ons gevangen en hem de sake gewonnen geven; doch nadien 'er sulcken conjunctie toen niet en was / noch in geen vijf jaren daer na / soo laten onse vyanden haer schamen over dese hare versieringen. Desen Autheur sal ons verlof geven om ons eygen reden en verstandt te gebruycken / en dese verseeckert ons dat de conjunctie van Saturnus en Jupiter, dien hy wilde dat wy doenmaels souden noteeren op den 7 Juny eerst geweest is Anno 1623.

Op het selfde 4. bladt brenght hy voort een voorsegginge van *Iohannes Bau-*

Baudenſis van woort tot woort van hem aldus verhaelt; daer ſal geſchieden in deſe Europiſche geweſten een deſtructie van groote Keyſers, het maſſacreren van Volckeren, uytvaerden van Koningen, Republijcken het onderſte boven gekeert, veranderingen van Monarchyen, het doodſlaen van Princen en treffelijcke Bevelhebbers, geweldige en hooghmoedige raedtſlagen, verraed en oproer onder onderſaten; de Gheeſtelijckheyt ſal vinden een veranderinghe van Wetten en kerckelijcke Conſtitutien door die van d'Oppermacht, en met eenen een onverſadelijcke begeerte na nieuwe dinghen onder het ghemeene volck. De Noorder Quartieren van Europa ſullen met een ſwaren oorlogh, ſieckte, en peſtilentie ghedruckt worden; de Rijcken ſullen arm worden; Princen uyt hare Dominien verſtooten; de Vaders uytghebannen, en nae een langhduerighe ſwarigheydt ſullen hare kinderen tot haer voorighe conditie herſteldt worden. Deſen Comeet dreyght oock Roomen met een ſchrickelijcken val, en met brandt in alle Steden van Europa. De Paepſche Clergie, inſonderheyt de Cardinalen ſullen van haer Stoel afvallen, de * Jeſuyten ſullen over al ter doodt gheſleept worden, noch Spanjaert, noch Franſman hebben moed om hare halſen van den ſtrop te bevryen. Vorder, mercken wy dat een Koninckrijck opſtaet uyt d'alderoutſte in woonderen in 't H. Land 't welck de Chriſtenen tot een mirakel, en de werelt tot een ſchrick ſal dienen; en deſe ſullen verwerven de revolutie van een nieuw Rijck, onder het welcke een algemeyne blijdtſchap, vreughde en vermaeck voor 't menſchelijcke geſlachte ſal bloeyen, de godlooſen over al wegh-ghenomen zijnde. Dit alles ſal uytgherecht worden door een ſeeckere Noordtſche Koningh, dewelcke wonderbaerlijck vaſt ſtellen ſal Vrede, Religie, en veyligheydt door de gantſche werelt, &c.

Het eynde waer toe deſe Prophecye verſiert is.

* Hy meynt de Ioden.

Dit ſtrijdt regel-recht tegen ſijn voorighe aſſertien.

Dus verre verhaelt hy de voorſegginghe / ofte ſoo hy 't lieſt heeft / de Prophecye van Baudenſis; en hy oordeelt / ſoo 't niet Apoſtoliſch is / datſe nochtans alle Aſtrologiſche te boven gaet. En voorwaer / het magh ſoo zijn / want indien Schotlandt zy het H. Landt, gelijck dit ſijn voornemen is / ick protesteere dat het my meer als een Mirakel toeſchijnt, ofte by aldien een Koninckrijck ofte Monarchye upt die Natie opſtae: ofte eenigh Schotſche ſtamme hier na ten voorſchijn ſal komen die het bewind van de vijfde Monarchye ſal hebben: ofte by aldien dat een Keyſer ofte Monarch upt Schotlandt ſal opſtaen grooter dan Karel de Groote, en vreughde / blijdtſchap / en vermaeck bewijſen aen 't menſchlijcke geſlachte / de godlooſen / (niet de Schotſe Meyde) aen een kant geholpen zijnde / en dat deſen Voorſten Coningh / ofte den tegenwoordigen Coningh der Schotten Vzede / Religie / en veyligheyt door de gantſche werelt ſal ſtabilieeren; ick ſegge / als ick dit waerachtigh bevinde / ſo ſal ick gelooven dat het meer als een Mirakel is: ondertuſſchen / genomen dat deſe Baudenſis voorden waeren / nochtans meyn ick dattet ſoo verre van ſijn ghevoelen is (dat de Schotten ſoo om godtvruchtigheyt en gerechtigheyt ſouden ſtrijden) als Hemel van der helle is. Middler wijlen rekene ick deſe Prophecye onder het getal der gener / die deſen Autheur verſiert heeft upt ſijn eygen verbaſcht hert / ende neme het aen als een bleyende voorſegginge van een die ſimpelijk de hupck

na de windt hanght/ om met opset te kruppen in de gratie van de Presbyterianen en Cavaliers van Engelandt, te slechten de teghenwoordige regeeringe / ende de Engelschen te verschricken met het aenkomen van den jongen Schotsen Koning en sijn Armee.

Op het seste bladt vaert hy aldus voort:

Wy in Engelandt hebben gesmaeckt d'ellende van het eene, en zijn alreede ontbloot om te lijden de swarigheden van 't ander; hebbende nu verlooren 't gene onmogelijck is t'herwinnen; en siende voor oogen een nieuwe storm van verwoestingen over ons hooft hangen, door des jongen Conings nieuwe aenkomste in Schotlant (alwaer hy ontfangen wort als absoluyt Souvereyn) welcke der menschen herten vervult met peynsende gedachten en twijfelachtigheyt, hoedanig doch het eynde van dese deerlijcke beginselen sal zijn. Wat my aengaet ick ben een yverigh aenbidder des Parlements; en onweerdigh om van haer doen te oordeelen; nochtansen wil ick onse nieuwe regeeringe gheen tijdt van een eeuwe toe-leggen, maer ick houde voor vast dat het oude Model een veranderinge genaeckt. De beste Koninckrijcken zijn tusschen-Rijcken onderworpen; maer soo als wy nu staen, en sullen wy geen ses Iaren achter een een Politijcke lichaem noch een waere Kercke Godts blijven. Dien vermaerden Sterrekijcker van Misnia, *Paulus Grebnerus*, was meer dan een door-snuffelaer van d'effecten der Sterren, sijnde buyten twijffel uyt der hooghte aengedaen met een Prophetische Gheest, die niet te begeeren is veel min van allen, hy seght rondt uyt.

Een blinde Propheet.

Dit blijckt niet in 't Origineel. Een loutere logen, Grebnerus en gedenkt niet eens vanden gewesene Koning.

Dat gelijck als Engelandt altoos in sich selven een Monarchy gheweest is, sedert datse van de Romeynen is ontdeckt, soo sal 't oock blijven, selfs dan als alle andere Koninckrijcken en Standen in Europa sullen opgeslockt worden van de vijfde Monarchye des Noortschen Leeuws. Sijn Prophecye van onse Borgerlijcke Oorloogen, van 't ongeluck onses gewesene Coninghs, en d'herstellinge van sijn Soon tot sijns Vaders Dominien, Luydt aldus, Ban. 77.

Een tweede geconterfeyte Prophecye Grebneri opgeleyt, gedruckt Anno 1650

Grebneri Prophecye aengaende onse gewesene Coninghe, ende sijn Soon nu noch Coninghe.

PEr idem tempus Rex quidam Borealis (nomine Carolus) Mariam ex Papistica religione sibi assumptam in matrimonium conjunget, exquo evadet Regum infelicissimus, inde Populus ejus, ipso abdicato Comitem quendam per-antiquæ familiæ regno præponet, qui 3 annos aut circiter durabit; & hoc quoque remoto, Equitem quendam bellicosum in ejus locum assumet, qui Paulo amplius regnabit. Post hunc eliget nullum. Intereà unu é stirpe Caroli in Littore regni Patris sui cum Gallicis, Suevicis, Danicis, Hollandicis, Burgundacis, & Germanicis auxilijs stabit, omnes inimicos suos cruentissimo Prælio superabit, & posteà regnum suum felicissimè administrabit, eritque Carolo Magno major. Et in Ban. 74. seght hy, Circa Annum 1663. Britannia rum Rex antiquum cum Belgarum Ordinibus Fœdus & amicitiam rumpet, ob ereptas sibi ab ipsorum Piratis naviculas quasdam: qui per trepidi ad novum Danorum Regem (nomine Christiernum) confugient, qui utrosque compositissimis Orationibus, deindè numeribus in Concordiam alliciet.

Dat

Dat is:

Omtrent die tijdt sal een sekere Noortsen Koning, met namen *Karel*, *Mariam* van de Paepsche Religie trouwen, en dat tot sijn grooten ongeluck; soo dat sijn volck hem verwerpende, een Graef van een seer oude Familie sullen stellen, die drie jaren of daer omtrent sal continueeren; dese stervende, sullen sy in sijn stede een dappere Ridder verkiesen, die wat langer sal regeeren; na hem sullense niemant verkiesen. Maer ondertusschen sal eene uyt de stamme van *Carolus* komen te landen op de zee-custen van sijns Vaders Rijck, en met de France, Sweedse, Deense, Hollandtse, Burgundische, en Duytsche macht, in een seer bloedige battaly al sijn vyanden overwinnen, en naderhant sijn Rijck seer geluckigh regeeren, en sal zijn grooter als *Karel de Groote*; En omtrent het jaer 1663. sal den Koning van Britannien, om het verlies van eenige schepen ter zee, sijn oudt verbondt breken met de Staten van Hollandt; welcke bevreest, haren toevlucht sullen nemen tot den nieuwen Koning van Deenmarken (met namen *Christiernus*) en dese door schoone woorden en groote geschencken sal beyde parthyen tot vrede locken.

Hy en gedenckt niet eens van *Engelande* in al dat vermaert handtschrift, als alleen dat 'et het dapperste en machtighste Rijck in *Europa* is. Daerom behoorden alle vroome Christenen te wenschen dat desen nieuwen oorlogh veel eer door een geluckige accoort en bespreck, als door het sweert en musquet magh eyndigen, en dat den Koning op sijnen Throon mochte gestelt worden veel eer met de handen van sijn lieve en vroolijcke Onderdanen, als door het sweert van uytheemschen. Want is 't dat het begin van sijn herstellinge zy in bloedt, en met dumbelen van kleederen in bloedt, soo sal de vervullinge van dien zijn door brandt en materie van vyer.

D:s Autheurs meyninge ontdeckt.

Dese twee Coppen zijn soo different van malkanderen dat ick niet veel tijdt sal besteden om te wederlegghen die menighvoudighe onwaerheden en verabuseerende voorseggynghen / den Leser slechs sendende tot het rechte Origineel / dien ick hier na in 't licht gheve. 't Is licht te mercken dat de voorighe met de laetste malkanderen seer contrary zijn; in der waerheyt sy en geven niets te kennen dat eenig schijn van waerheyt heeft / het principale ooghmerck van dit laetste is / een aenradende delusie / ende een dreyghende vermaninghe aen 't Parlement om dese verschillen te stisschen / en den Koning van Schotlant op den Throon van Engelant te setten / op dat hy niet met Deenen en Duytsen het Parlement ruineere / en ons altemael met vyer en sweert verdelghe. Ick en kan my niet inbeelden dat de Logica, ofte Rhetorica, of de verre-gehaelde Prophecyen van dese Man het Parlement en de Militie in sulcken ghewilligen humeur sullen treffen / als dat sy hare wyphept / alreede verworven met d'onkosten van soo veel bloet en goet / sullen wegh schencken; dan of dese Mans strenge dreygementen van uytheemsche Volckeren met den teghenwoordigen Schotsen Koningh in 't Landt te brengen / om onse persoonen met den sweerde te vernielen / ende onse middelen met den vyere te verteeren; ick segghe / of dese Oratie de Gemeente van Engelandt behaghen sal of niet; dan of soodanighen taie

haer

haer sal doen verlieven op Monarchye, ben ick grootelijcks beducht. Is 't datter eenige aenbiddinge van Monarchye te verwachten sy / dese sal van de Presbyterianen moeten komen; die alles veel eer in lichte vlamm' wilden hebben / als dat hare Diana onder de voet soude raken; doch het moet aen een kant / ende sy oock.

Op het derde blad van het 2. deel verhaelt hy van een Ecclypsis in de Son in de 19. grad. van Leo, 1654. ende van andere Ecclypsen in Anno 1657. 58. 61. 63. en dat dese verschrickelijck sullen zijn in Oostenrijck, in der Slezien, Hungarien, Hollandt, Vranckrijck, en Portugal; seyggende al die standen met veranderinghen / ende dat de revolutie des tijdts is verstreken / in dewelcke sy den Leeuw van 't Noorden moeten in-ruymen / wiens Scepter haer macht sal verbrijzelen, en sijn pseere boepen hare macht voor sijn voeten neder-vellen. Dese voorsegginge affirmeert hy te zijn Baudenis, ende levertse ons over in prosa, maer op het elfde bladt van sijn tweede deel / speelt hy den Poëet, ende bevestight alles dat hy seght voor waerhepdt met een oude Copy van rymen / prognosticeerende / gelijck hy ons wijs maeckt / de groothepdt van de Leeuw van 't Noorden.

Dese rymen waren een prophetie van Koning Iacobus en sijn afkomste / Carolus de gewesene Koning was sijn eerste afkomste / ende hy vingh den oorlogh aen; Karel den teghenwoordigen Koningh der Schotten, en sijne broederen / zijn de gene dien hy de naeste afkomste noemt. Nu is 't dat de Pestilentie dese sal onderbrengen / gelijck de Prophecye absolutelijck gaet / soo wilde ick wel eens weten / hoe dat den Koningh van 't Noorden desen teghenwoordighen Koning van Schotlandt kan zijn / die soo veel wonderen sal uptrechten / en soo langh leven?

De bekeeringe der Ioden Anno 1683

Daer nae smeert hy ons voor de waerhepdt aen / dat de conjunctie van Saturnus en Jupiter in Leo, 1683. de bekeeringe der Ioden ten voorschijn sal brengen; dan vaert hy voort in 't verhalen van Gog en Magog, en sijn eyghen concepten van een universeele vijfde Monarchye; als mede van het weder-keeren der 10. gheslachten (*ad Calendas Græcas*) ende de destructie van 't Huys van Oostenrijck Anno 1694. dit alles wil hy bewijsen uyt dese woorden: Ende den Steen, die het Beeld sloegh, wierd een grooten bergh, en vervulde de aerde. Ergo, den steen sonder handen upt-ghehouwen moet noodsaeckelijck denoteeren een heerlijcke Monarchy; en dit moet de vijfde Monarchye zijn. Die plaetse betekent de geestelijcke regeeringe Christi op der aerde / ende het verbreyden des Euangeliums Christi over de meeste deelen van de werelt.

Op het 28 bladt wil hy ons doen gelooven / dat hy niet en moet zijn een Moses uyt het Joodtsche bloedt, maer een Capiteyn uyt het Noorden, die de Joden sullen herstellen, en de wercken Godes in gherechtigheydt uytvoeren, vrede maken, en als een machtige stroom de gantsche aerde overloopen.

Ick en kan niet begrijpen hoe dat desen Leeuw van 't Noorden, of desen Mensch grooter dan Karel de Groote, Steden / Menschen / Vee / etc. kan verbranden / alles met den sweerde vernielen / en nochtans naderhandt gesepdt worden de wercken Godts in gerechtighepdt upt te voeren.

Op

Op het 29. bladt meldt hy/ dat een Noordsche Monarchy opstaen sal uyt de Noordsche Zee, en sijne hutten nederslaen op de asschen van d'Oosterssche en Westerssche Monarchyen.

't Schijnt dat desen Leeuw van 't Noorden een grooten Riepsenaer moet zijn/ naerdien hy vast kupert van 't Oosten nae 't Westen om Koninckrijcken/ Natien/ en Contrepen te vermeesteren. *Dic quibus in terris, eruimihi Magnus Apollo, &c.* In wat Landt sal desen Grooten Alexander geboren worden?

Op dit bladt wil hy oock een vijsde Monarchye bewijsen upt het tweede capit. Danielis vs 40. En het vierde Rijck sal sterck zijn als yser, &c.

Dit was de Roomsche Monarchy, welcke de grootste was die oopt in de werelt geweest is/ of oopt wesen sal; en voorwaer indien ick het vertrouwen hadde te gelooven datter een vijsde Monarchy mochte geweest zijn/ so had ick konnen oordeelen dat het Turcksche Rijck die soude geweest zijn/ naerdien het in grootheydt de voorighe meest te boven gaet/ behalven het Roomsche. Doch hier nae sal ick occasie hebben om hier breeder van te spreken/ maer hier in moeten wy veel eer geloof geven de veelderley Prophecyen van voorighe Eeuwen als de enckele opinien van een ofte twee Mannen/ en die noch met den Geest der Prophecyen niet en zijn aenghedaen. Van een vijsde generale Monarchye en spreken sy niet/ dan alleen van een Koningh ofte Prins/ die schielijck in de Werelt sal komen ende in weynige jaren alle Natien ofte Volckeren daer hy komt verrasschen; doch van de geduerighept sijns Rijcks en woordt niet eens gerept. Alle dese beslupten dat hy schielijck sal sterven en voor een korte tijdt regeeren. Geen vijsde Monarchy.

Aen de draet sullen wy de Naelde vinden/ want onsen Autheur eyndlijck pag. 31. den vermaerden Ambrosium Merlinum van Walsland verwerpt/ en vertelt ons van eer rare Schotsche Merlin levende ten tijde van Koningh Lucius; en dese is de eenige en alleen waerachtige Merlin; en de sinceerste der Prophecten. Gewisselijck ick geloove dat hy spreeckt wat hem dunckt en door dit sijn vast vertrouwen kennen wy den Autheur te zijn van het Schotsche Presbyteriaensche Geloof, als mede daer hy voornamentlijck op mickt. Geen Prophect behaeght sijn humeur als een Schotsche Rijmer; geen Monarch, geen Koninck, moet de eer genieten van een vijsde Monarchie aen te vangen als de Leeuw van 't Noorden, niemant mach Leeuw van 't Noorden zijn als Karel Stuart de gewesene Karel sijn soon/ ende de tegenwoordige Koningh van Schotlandt. Soo wie gelooft wat desen Verbaelder schrijft/ moet meer als 3. Granen Schotsch geloof hebben/ anders sal hy noopt een bergh konnen versetten ofte die veelvoudighe bergen van ongeloof die in de wegh leggen tusschen de raet en de daet. Doch dese Schotsen Merlins eygen woorden/ in 't Latijn sal ick u voor oogen stellen/ gelijck desen Autheur seght dat hy 't ghevonden heeft in een handtschrijft; want dit moet ghy weten dat hy geen Autheuren derft allegeeren als onsichtbare/ en handtschriften van sijn eygen in Utopia, om desen Schotsen Merlin ofte Merlinus Caledonius te verdedigen. Prophecy van den Schotsen Merlin.

Illis autem temporibus revolutis, Cauda virginis Leonem intrabit, & Sagittarij dorsum Scorpius ascendet, Borealia regna a Messoribus obterentur, Australes Principatus in statum pulvereum desinent, & Insulanarum Monarchiarum,

chiarum, poteſtates ſine fræno aut milite ephippiabuntur; bella atrocia ventis diſſipabuntur, & peſſum ibunt judiciali grandine, quæ per baculum ortum habuerunt, per ſpurios juventutem; Sol ipſe timpani zabit miniato chlamyde indutus, & Luna cineritijs Cothurnis ad nundinas rotulabit. Rides o Rex? At quibus hæc ſupervenient, Luctu & mœrore contabeſcent. Hæc omnia vix plenè peragentur, quum Princeps regali origine coronatus ex Borealibus plagis proveniet ſuis inexpectatus, alienigenis deſideratus: qui eò quod Leone ferociente inſignietur, Leo nuncupabitur. Non conquieſcet donec Synodo per eum convocata miniſque diſſoluta, victricia arma in hortes transferat, & lamentabili ſucceſſu vicinorum Principum ditiones peſſundet. Alexandrum Magnum *virtute, Cyrum fælicitate ſuperabit, freta trans navigabit, a multis Regibus Imperator Salutabitur, & urbem quandam vetuſtam Soli æquabit. Interea ex Oriente Princeps bellipotens illum Prælio laceſſet, contra quem Leo cum omnibus copijs procedet, & cis Euphratem poſitis Caſtris illum ex pectabit, ſi Princeps Flumen tranſibit Leo ſuperabitur; at ipſe Exercitu Fluvium tranſducto hoſtem cruento conflictu ſuperabit & univerſum Orientem in poteſtatem rediget. Dum hæc agentur, complures Reguli ex India in Syriam cum ingentibus irrumpent exercitibus, & circa vallem Ieboſaphat prælia bunt Leonem opperibunt, ubi ab ipſo ad internecionem omnes delebuntur. Nec multo poſt Leo ipſe fatis concedet, poſt quam regnum transfugarum miranda pietate in perpetuum fundarit.*

Dat is:

Deſe tijden verſtreken zijnde, ſal de ſteert van *Virgo* in *Leo* komen, en *Scorpio* ſal beklimmen den rugg' van *Sagittarius*: de Noordtſche Koninckrijcken ſullen door *Maeyers* worden verwoeſt, de Zuyderſche Vorſtendommen ſullen in ſtof eyndigen, en de machten van de Eylandſche Monarchyen ſullen ſonder toom ofte ſoldaet geharnaſt worden. Wreede oorloghen ſullen door de winden verſtrooyt worden, en te gronde gaen door een wreeckenden haghel; wiens begin geweeſt is door een ſtock, waſdom door Baſtaerden. De Sonne ſelfs ſal op de trommel ſpeelen omtoghen met een vermilioenſche krijghsmantel, en de Maen ſal met aſchverwige pantoffels na de laer-merckten kuyeren. Lacht ghy ô Koning? doch die deſe dingen overkomen, ſullen van rouw en droefheyt verdwynen. Dit alles ſal naeuwlijcks nytghericht zijn, of een Prins van een Koninclijke ſtam ſal gekroont voortkomen uyt de Noorder-Quartieren, de ſijne wel onverwacht, maer de vremden aengenaem: dewelcke om dat hy een woedende *Leeuw* ſal draghen, daerom een *Leeuw* ghenoemt ſal worden. Hy en ſal niet ruſten, tot dat hy een Synode by een gheroepen, en die door dreygementen op-gebroken hebbende, ſijn overwinnende wapenen teghen ſijne vyanden, getranſporteert en door een beklaechelijck ſucces de Dominien der naebuerighe Princen ſal t'onderghebracht hebben. Hy ſal in kloeckheydt *Alexander de Groote*, en in voorſpoet *Cyrus* te boven gaen. Hy ſal over de zeen varen, en voor Keyſer van veele Koningen ghegroet worden. Een ſekere oude ſtadt ſal met de aerde geſlecht worden. Ondertuſſchen ſal een machtige Prins uyt het Ooſten hem ter oorlogh tarten, tegens wien den *Leeuw* met al ſijn macht ſal marcheeren, en ſijn Leger neder-ſlaende aen deſe zijde van Euphrates, ſal hy hem verwachten. Is't dat den Prins over de Riviere komt, ſal den *Leeuw* overwonnen worden; doch hy ſal met ſijn Armee

Pas op Lonnon dit geldt u:

over

over de Riviere paſſeeren, en den vyandt een bloedighen ſlagh leveren, en overwinnen, ende gantſch Ooſten onder ſijn gheweldt brengen. Terwijl dit gheſchiedt, ſullen verſcheyde Koninghskens uyt Indien in Syrien vallen met machtige heyr-leghers, en ten oorlogh toegeruſt den *Leeuw* omtrent het Dal Iehoſaphats verwachten, daer ſy al-te-mael van hem ſullen vernielt worden. Kort daer nae ſal de *Leeuw* ſelfs komen te ſterven, na dat hy met wonderlijcke godtvruchtigheydt het Rijck der vluchtelinghen tot in der eeuwigheyt ghefondeert ſal hebben.

Onſen Autheur is nu openhertigh / naerdien hy bekent dat 'er van deſen Schotſen Merlinus niet anders is upt-gegeven als dit ſtuck alleen; Ick wilde wel weten van de kloeckſte die 'er leeft, hoe dat deſe Pzopheepe (hadſe niet geſchenen hem te dienen / wp en ſouden deſe raritept niet geſien hebben / maer genomen het ſp 'er een) eenighſins kan ſtrecken tot nadeel van onſe tegenwoozdige ſtaet / ofte tot voozdeel van deſen teghenwoozdighen Schotſen Koningh / want waer wozdt hy of Schotlandt ſelfs in deſen ghedacht? 't Schijnt veel eer een generale Pzophecpe van de laetſte tijden.

Ghewiſſelijck hadd' Koningh Iacobus een ſtrijdtbare Pzins gheweeſt / vele dingen ſouden hem hier in konnen toegeëpgent wozden geweeſt / maer om ſijn extreme bleuhepdt / en paſt het hem niet. Wp weten wel dat hy den Leeuw van 't Noorden genoemt wierd / en dat hy de Synode van Dort verooꝛſaeckt heeft; en dat hy vooꝛ rechtveerdigh wierd gerekent / etc. maer 't en ſiet niet op hem noch op den teghenwoozdigen Schotſen Koningh; de woozden ſelfs vande Pzophecpe zijn ſo duydlijck datſe geen wederlegginge noch vozder uptlegginge behoeven / alſoose geheel met veel andere in de ſelfde ſaecke accozdeeren / te weten: datter een ſeeckere Pzins in de laetſte tijden ſal opſtaen / die het gantſche Europa ſchielijck ſal overloopen / en ooch ſommighe Ooſterſche Pzincen verdeſtrueeren. Een groote Prins ſal verſchynen.

Pag. 53 en 54. tracht hy te bewijſen / en na ſijn oozdeel is de ſake klaer / dat noch Spangiaert, noch Zweed, Deen, Franſch, Engelſman noch Hooghduytſch de vijfde Monarchy ſal weſen / ofte de vijfde Monarchye vooꝛtbzengen. Deſen harighen Pzopheet handelt hardt met den Engelſman, naerdien hy ſeght dat wp onſe palen niet vozder ſullen verbzeyden / *ex ungue Leonem*. 't Moept deſen Man dat onſe Armee in Schotlandt raeckte 1650. hy ſoude ons daer wel willen uptſtooten; maer wat wil deſen Kibler ſeggen / ſoo wp leven om een Engelſe Armee in Vranckrijck, ja miſſchien onder de Duytſchen te ſien. Goede onnooſele Pzopheet laet ons ſoo veel van Schotlandt in-nemen / als weert is om te houden.

Het oozdeel van onſen Autheur is Pag. 34. dat ſelfs een Natie dat ten hupdigen dage onſichtbaerlijck ſchupilt binnen d'ingewanden van Europa, welck ſiende niet geſien / en levende niet bekent en is; deſe haer verboegende by de bekeerde Joden en de godtvzuchtige van alle Natie / ſullen de vijfde Monarchye wozden / 't welck hy bewijſen wilde upt Dan. 7: 27. Maer het Rijcke, en de Heerſchappye, en de grootheyt der Koninckrijcken onder den gantſchen Hemel ſal gegeven worden den volcke der Heylighen der hooghe [plaetſen] welckers Rijcke een eeuwigh Rijcke zijn ſal, en alle heerſchappyen ſullen hem eeren en gehoorſamen. Bewijs van een vijfde Monarchye.

Antwoort. Godt regeert in den Hemel en den Menſch dooꝛ ſijn toelatinghe op der Aerden; Waerom de Heyligen, wiens contemplatien hemelſch zijn / een hemelſch Rijck ſouden verlaten om een aerdſche Tabernakel / en weet ick niet: ofte hoe men dat kan waer maken of ghelooven / dat de Heyligen in yeder Natie van de wereldt vergadert konnen wooꝛden in een lichaem / ſonder haer te vermengen met een vleeſchlijck / godloos / of vleeſchlijck geſint volck / en verſta ick niet. Want het onſichtlijck volck daer hy van ſpreeckt en kan ons niet ſchadigen; ick hoop' dat hy de Dupvelen en Geeſten niet en meynt: laet ons ſlechts onſe vpanden van aengeſicht tot aengeſicht ſien / en wy ſullen 't genoegh klaren. Doch is 't dat den teghenwooꝛdigen Koningh van Schotlandt moet wachten na ſijn verhooginge tot een Rijck tot dat de Ioden bekeert / de Heyligen en de bekeerde Ioden gepaert ſullen zijn / en dat deſe vereenighde Heyligen en Ioden ſijn compleete Armee ſullen opmaken; ofte is 't dat ſijn ſoldaten van ſulcke ſupvere ſwaerden ſullen geſoꝛmeert wooꝛden / laet ons / ſegg' ick / een hondert jaer ofte twee gaen ſlapen / en laet den tegenwooꝛdigen Koningh vzp een vaſten uptijen vangen van hondert jaren lang of daer omtrent; want ick verſekere de Engelſen, indien hy ons noopt ſal quellen vooꝛ dat de verſtroopde Ioden bekeert zijn / ſoo mogen wy vepligh gaen ruſten / en ſingen Lullabil, op dat onſen Propheet mochte uptroepen *probatum eſt*, als tot ſoo een gedeelte van ſijn Pzopheeye / welcke affirmeert dat deſes Konings Armee upt onſichtbare Heyligen ſal beſtaen. Doch hoe dient dit alles / of het 7. capittel Danielis tot bewijs van een vijfde Monarchy, of dat den Schotten Coningh deſen Monarch ſal zijn? wy mogen wel grimlacchen om de gewillige applicatie van deſe Mans te veel toe-gevende phantaſy / en behlagen ſijn lichtgeloovigheyt die te vzeden is ſulcken tegen-ſtrijdigheyt in ſijn Hiſtorie in te ſwelgē; als vooꝛ eerſt / deſen tegenwooꝛdighen Schotſen Coningh te ſtellen tot den grooten her-ſteller van een Monarchy, te wooꝛden ſoo groot ja grooter als Carel de Groote; en nochtans affirmeert hy in veele plaetſen dat den Nooꝛdſen Leeuw niet gewichtighs ſal uptrechten vooꝛ het jaer 1700. op andere plaetſen moet hy omtrent anno 1710. doende weſen / na deſe calculatie moet deſen Nooꝛdſen Leeuw nootſakelijck 70 ofte 80 Jaren oudt zijn. En op een ander plaets moet deſen grooten Pzins wachten na de bekeeringe der Joden; dan moet hy daer na een Armee van onſichtbare Heyligen hebben / ende met deſen moet hy domineren / ſteden / Doꝛpen en Caſteelen in bzandt ſteken: *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi.*

By aldien dat pemandt van den Engelſen bloede ſoo dom of bot zy om ſulcke verre-gehaelde aperpen en ongeſondeerde redenen te crediteeren / en op het geloof van dien rebelleere tegen dit tegenwooꝛdigh Parlement / laet hem aengeklaeght / en ſijn lichaem en onderſtandt de barmhertigheyt van 't Tucht-huys bevoolen wooꝛden.

Eyndlijck verhaelt hy ons pag. 36. dat den Hoogh-Duytſcher den Koning van't Noorden dienen ſal in Anno 1700. ende dat deſen Noortſen Koning Parys, Londen, Antwerpen, Venetien, en Praegh in het ſtof van eeuwigh verderf ſal doen neder-ſitten. Hier nae in dit Diſcours ſal ick het naechte-

naechtelijck doen blijcken upt Authentijcke Pzophecyen dat den Leeuw van 't Noorden upt de Hoogh-Duytſche Natie ſal op ſtaen / en dat hy de gheſchoorene Prieſters ſal temmen / ende de meeſte Landen van Europa overloopen / jae de Franſche Natie vermeeſteren / en ghewiſſelijck dan ſal Parys onder de voet raecken / Antwerpen lang van te voren / Venetien dooz den Turck ofte dooz pemandt van Mahomets Religie / Praegh in Bohemen langh na Venetien dooz de Hoogh-Duytſche, Lonnon blijft noch Lonnon. 't Zp hoe 't wil upt deſe Pzophecyen konnen de Londenaers en hare aenklevende Presbyteriaenſche Monnicken ſien / wat haer te verwachten ſtaet dooz te zijn vzienden van den Noordſen Koning, ofte te blijven ongeaffectioneerde Rebellen van den teghenwoozdigen ſtaet / te weten; vyer, oorlogh, honghers-noodt, en verwoeſtinge van hare middelen; ende epndlijck een eeuwigh verderf van deſe vermaerde Stadt. 't Kan zijn dat veel rebellige ſoonen van deſe Stadt veel eer wenſchen dat alles in de lichte vlam ſtae / dan dat 'et het Parlement wel gae; doch hier van / en van d'onſichtbare Natie / die wonderlijcke dingen moet uptrechten / hier nae vzeeder.

Dit zijn de Pzophecyen / en deſe conſtructien heeft den Autheur daer over ghemaeckt tot faveur van den Noordſen Koning, dat is / den tegenwoozdighen Schotſen Koning, dien hy wil upt-gebeeldt hebben dooz den Noordſen Leeuw, ofte den Leeuw van 't Noorden. En tot ſijne Autheuren allegeert hy Grebnerum, Baudenſem, en den Schotſen Merlin; pets wat verhaelt hy upt Nuntius Propheticus, oock wepnigh ten pzopoost; want den Autheur daer van bekendt dat hy vpandt van pzophecyen en voozſeggingen is; en ſchoon dat hy die upt anderen bp vzenght / ſo en doet hy daer geen verklaringe over.

Wy hebben ons te langh vermoept met deſer lupden valſcheden en verſieringen te verhalen: Ick ſal nu een ſeer cozrecte Copy van Pauli Grebneri pzophecye en voozſegginge publiceeren / gelijckſe van woozt tot woozt ſtaet in het Origineel in d'Academie te Cambridge; Op dat alſoo den Leſer magh merckien de gupchelerp van ſommighe / en de bedzieghery van anderen om de Engelſen te verlepden en haer te doen gelooven ſoodanige dingen die maer ſimpelijck gepractiſeert zijn om een booſe en hardnechige factie te maintineeren tegen het Parlement. De Coppe van Grebnerus dien ick publiceere / wierd my in een handt-ſchzift ghegheven omtrent twaelf jaren gheleden van Sr. R. M. Ridder. Toen in 't jaer 1648. de voorighe valſche Copy eerſt aen den dagh quam / ſond' ick mijne Copy nae Cambridge om daer nae 't Origineel geexamineert te wozden; ghy ſult een gedeelte van des Heers bzief hooren dien hy aen my ſchzeef / na dat hy mijn Coppe hadde ontfanghen / en die met het Origineel hadde ghecollationeert.

Sr. De Prophecye van *Paulus Grebnerus*, dien ghy my al over lang geſonden hebt, ick hebb' by 't Origineel vergeleken, als mede by andere Copyen daer uyt genomen Anno 1639. die altemael tot een ſyllaeb toe accordeeren.

Cambridge 1. *Marty* 1649.

De Nova acri & ſtrenua. Germanica, Bavarica cruenta Leonem pugna & conflictu. vexillum 173.

ROMANO ſceptro & diademate, ab AUSTRIACA domo fatali neceſſitate depoſito & ablato, eâque a Germanis & exteris Gallis.

ANglis, Danis, & Suecis hinc inde confluentibus oppreſſa, horribilis indè cruenta ac acerrima pugna exeritur, qua univerſa Europa *graviſſimè concuſſa contremiſcet, & varie dilacerata & vaſtata inſignibus mutationibus obnoxia erit. Ad eam pugnam & ad faciendas irruptiones in Pomeranorum Megapolenſium, & Danorum Provincias, hujus temporis Rex Sueciæ invitabitur, Scriptis atrocium.* ROMANÆ *ſedis Legatorum, quibus ſi ille obtemperaverit; Socius belli ſed male & inauſtricatè fit, ipſi propinquitate conjunctiſſimus. Quamoboem. Suadeo Sueciam. In eo ſtatu quo eam acceperit, relinquit. Sic ipſe ſtirps, & poſteri ejus tranquillè pace & quiete fruentur, ſuis contenti quibus imperant ditionibus, gentem & ſubditos ſuos reſervabunt, & ſibi devinctas in officio retinebunt. Si vero ſecum Corde ſuo conſtituet, populum ſuum perſuadere ac in devia abducere, dominus eum e medio tollet. Et ſic e* Carolo Magnus Carolus *regnans fit, qui magno ſucceſſu & fortunæ ſeptentrionalibus populis dominabitur. Et felicster Claſſe ſua contra Hiſpanicam potentiam & tyramide, ac eorum Claſſem. Seu Armadum ut hoſtis pugnabit. Et una cum Chriſtianis junctis viribus fortiter & acriter dimicabit; Deus autem Regis conjugem Papiſticam ex hac vita evocat, unde Pontifex Romanus magnum concipit terrorem, qui poſtea magis ingraveſcet cum* Carolus *Rex ipſe Antichriſto ſeſe opponit, eique adverſatur, & Germanorum ac vicinorum manui & robori ſuas copias conjungit, & oppugnat. Hiſpanicum diadema. Et tunc Suecus felicisſimo ſucceſſus claſſe & ſuo populo terra marique in hoſtem utitur.*

Ex Manuſcripto. Paul. Grebner. *Suebergen: in Bibliot. Col. Sanct. Trinitat. Cantabrig. ex dono* Elizab. *Regin. Angliæ, &c.*

Van een verſch gevecht en ſlagh die ſcherpelijck en wreedelijk voorvallen ſal door den bloedigen Leeuw van Duytſlant en Bern.

HEt noodlot hebbende geſcheurt en geruckt van het Huys van Ooſtenrijck den ouden Romeynſchen Scepter en Groon, en na een onderdruckinge van het ſelfde Huys van Ooſtenrijck door den inval der Engelſen, Franſen, Deenen, Sweedſchen, doende aen alle kanten een inval, ſal 'er een vreeſlijck, bloedigh en heftigh gevecht opſtaen, waer door gantſch *Europa* ſeer ſwaerlijck gheſchud zijnde ſal beven, en aen verſcheyden hoecken van malkanderen geſcheurt en verwoeſt zijnde, groote veranderingen onderworpen zijn. Tot dat gevecht en om in Pomeren, Mechlenburgh, en eenige Provincien van Deenmarcken in te vallen, ſal men een Koningh van Sweeden noodigen, daer toe gheterght door eenighe trotſe Schriften van de Roomſche Stoel, ſoo hy daer na komt te luyſteren, ſal hy ontydigh en ſeer ongeluckigh met eenen in aliantie treden, die hem van een nabuerige Maeghſchap is. Derhalven

halven ſoo wil ick den Sweed raden, dat hy hem in dien ſtandt laet, daer hy hem in vindt. Waer door hy, ſijn Familie en nakomelingen haer vernoegende met de juriſdictien van haer eyghen Dominien, haer eyghen onderſaten in ruſt en vrede ſullen behouden aen haer verplicht, haer Ampt betrachtende. Doch ſo hy in ſijn herte ſal voornemen ſijn volck te verleyden, ſal de Heere hem wegh haelen: en alſoo komt uyt eenen *Karel* den Grooten *Karel* te regeeren, die met groot geluck en fortuyn over de Noordſche Volckeren ſal heerſchen: en ſal met ſijn Vloot tegens de Spaenſche macht en tyranny, en haer Vloot ofte Armade voorſpoedelijk vechten; en na dat ſijn macht met der Chriſtenen macht in een geſmolten ſal zijn, ſal hy dapper en kloeckmoedigh ſlagh leveren. Na deſen ſal Godt ſijn Paepſche Vrouw t'huys halen tot groot alteratie van den Paus, die daer nae ſoo veel te meer verbittert ſal zijn, als den Koningh *Karel* ſelfs ſich tegens den Anti-Chriſt ſtelt, en met hulpe van de Hoogh-Duytſche en andere nabuerige Vorſten den Croon van Spangien beſtrijdt. Op die tijd ſal den Sweed ſeer geluckigh zijn, en te water en te lande ſich dapper weeren tegens den vyandt.

Uyt een handt-ſchrift van Paulus Grebnerus *van Sneburgh, zijnde in de Bibliotheeck van d'Academie te Cambridge geſchoncken door den Koninginne* Elizabeth.

Den Tijtel van Grebneris handt-ſchrift/ is:

Sericum Mundi filum, ſeu vaticinium
quo ſubita mutatio Anti-Chriſti &c.

Aen het eynde van ſijn toe-eyghenende brief aen Koninginne Elizabeth, beſluyt hy met deſe woorden:

Dit werck wierd geëyndight by den Autheur te Maegdenburg. *Ian.* 8. 1574.

Deſen Grebner is gheweeſt een Gereformeert perſoon/ ende heeft de Spreucken Salomons en Cantica Canticorum in Latijnſe Veerſen overgeſet. Sijn voorſeggingen en verklaert hy niet te zijn door Aſtrologia maer door openbaringe.

Yeder voorſegginge voert een baniere/ genoemt Vexillum.

Dit is een rechte en correcte rekeninge van Grebners Prophecy.

Hy was in Enghelandt Anno 1582. ende ſijn Boeck aen de Koninginne Elizabeth gepreſenteert was omtrent 200 vellen groot. Dr. Nevil Secretaris van den Koninginn' wierd het boeck gegeven/ ende die ſchonck het aen de Bibliotheeck van d'Academie.

De voorgaende Copp lang by my gelegen hebbende/ ſoo ghebeurde het dat een Monſieur in de Voorder-Quartieren van een Edele afkomſte in 't jaer 1649 ſijns Vaders Bibliotheeck door-ſnuffelende/ daer in vondt de Prophecye van Paulus Grebnerus cierlijck en net gecopieert/ ende getranſlateert van ſijn vaders Vooght/ op die tijd Student te Cambridg', twelck was in Anno 1618. ofte 1619. ende om dat in het ſelfde papier noch eenige andere Prognoſticatien zijn/ vergadert door den ſelfden Vooght/ ſoo is 't dat

dat ick ſe uptgeve ſoo alſe my ter hand quaemen / en ben gewilligh om het Origineel aen peder een te vertoonen; 't welck met groote voorſichtigheyt wiert bewaert van den Edelman en ſijn Dooght / tot dat het by geval in mijne handen verviel.

Een tweede oprechte Copy van Grebnerus.

Een ander Copy van Grebneri Prophecy genomen uyt het Origineel van anno 1618. oft 1619. door een geleerde handt.

Paulus Grebnerus van Meſſinia den Hoogh-Duytſchen Aſtrologus in ſijn zyden draet des Werelts, 't welck voltooyt is tot Maeghdenburgh Anno Domini 1574. ghenomen uyt het Origineel Boeck 't welck bewaert wordt in het Bibliotheeck te Cambridg', daer gelaten van D^r. *Nevil*, en van hem gekregen uyt des Koningins Kamer.

Prognoſticeerende al over lang verſchepden vremde dinghen / welcke alree de gebeurt ſijn / als de deſtructie en ruine van de Spaenſe Vloot: de moordt van Hendrick de derde Koningh van Vranckrijck: de verhooginge van Hendrick Koning van Navarre tot den Croon: de belegeringe en inneminge van de ſtercke ſtadt Groeningen; ende de doodt van Philip de tweede Koning van Spangien, in ſijn boeck genoemt *Sericum mundi filum*; Daer in hy oock verhaelt dat den Leeuw hebbende den Roos, den Paus tenemael ſal vernielen / ſoo dat daer na noopt meer Pauſen ſullen weſen. Dus verre Mr. Klerck. Een baniere Lin. 173.

Dit is uyt het Origineel boeck van Grebnerus.

Den Roomepnſchen Scepter of Croon neder-gelept zijnde / ofte door een fatale noodtwendighheydt het huys van Ooſtenrijck ontnomen / en deſe tegenſtandt lijdende van de Hoogh-Duytſche en uptheemſche Natien / als Franſche, Engelſche, Deenſche, en Zweedſche Volckeren, hier en daer ſamen rottende; waer uyt een ſeer ſchrickelijcke / bloedige / en felle battalie ſal ontſtaen. Dan ſal gantſch Europa ſeer deerlijck daverende / en op verſchepden manieren geſcheurt en verwoeſt zijnde / notabele veranderingen en verwiſſelingen onderworpen zijn. Tot deſe battalje en tot het inbreken in de Landen van Pomeren, Maeghdenburgh, en Deenmarcken ſal den Koningh van Zweden genoodight en ghelockt worden door het ſchrijven van de Roomſche Staet: indien hy dit gehoorſaemt / ſoo ſal hy de naeſte compangion en med'-geſel des Oorloghs worden; doch tot ſijn ſchade en ongeluck door de nabuerighheyt / weshalven ick hem rade Zweden te laten in den ſtandt / daer hy 't in ontfangen hadd'; ſoo ſal ſijn ſtamme en nakomelingen het ſelvige in ruſte en vrede beſitten; vernoeght zijnde met haer eygen conditien waer mede ſy regeeren / ſullenſe haer Natie en hare Onderdanen behouden / ende in den plicht van gehoorſaemheyt bewaren. Doch is 't dat hy in ſijn herte ſal voornemen ſijn volck met wijs te maecken en te verleyden / ſoo ſal de Heere hem door de doodt wegh-ſlepen / ende upt ofte van eenen Karel, wort een grooten Karel heerſchende gemaeckt / dewelcke met groot ſucces en geluck het Noorder Volck ſal regeeren / ende ſal als een vyandt met ſijn Vloot geluckelijck vechten tegens de Spaenſche macht en tyranny / en haer Scheeps-vloot ofte Armade / ende met andere Chriſte-

Leeſt het Chronijck van Vranckrijck fol. 909. over 22 jaren herwaerts was deſe Prophecy vervult.

nen

nen haer macht samen spannende/sal hy stoutmoedelijk en wredelijk vechten. Maer God haelt upt dit leven wech de Paepse vrouw des Konings; waer over den Roomschen Hooge-Priester seer verschricken sal/'t welck te meer sal toe-nemen en hem drucken/ als den Koningh selfs kampen sal tegen den Antichrist/en wederpartij zijn/en sijn macht voegen by de benden vande Hooghduytsen en andre/en sal vechten tegens de Spaense Croon; en dan sal den Koningh van Zweeden met geluckig succes sijn Vloot en volck beyde te water en te lande tegens den vyandt gebruycken.

Sier hier den Leeuw van't Noorden, soo Grebnerus meynt.

Bohemia voelt oproer en krijchs-geruchten met een grooten afval haers volcks; en op die tijd sal den laetsten Keyser van 't huys van Oostenrijck op de neus van den Keurvorst van Saxen setten Spaensche bedrieghlijcke en verraderlijcke brillen/welckers nature hy eyndlijk komt te weten/en wort door ervarenthept geleert/dat dese brillen van't Huys van Oostenrijk moet gewende/ofte smekende woorden/godloose en verraderlijke daden zijn: is't dat hy die vorder geloof geeft/so sal hy sich selven/sijn vrou/kindren/en het gantsche Chrijstendom in een verderfelicke destructie storten; waer over het volck van Roomen niet wepnigh sullen lacchen.

Dese Prophecy was ock in het Papier by het vorige.

Doch den Heere verweckt eenen Cheur-vorst, de welcke den Roomschen Antichrist met alle haer ledematen en bystanders sal neder werpen en uptroepen. Door dese geweldige precipitante zee-geraas/ende door de wanhoope van den Roomschen Keyser en de ballingen van al de Koninghen en Princen van Europa, sullen die van Berne, Bohemien, Burgundien, Vranckrijck en Portugal in hare vorige stant herstelt worden. Een edele en kloeck Heer van Bohemien besit en geniet wederom sijn jurisdictie. De by-eenkomste van Armeen/ en hare verstrooyinge. Dese uptgedreven zijnde/sullen 't soecken te herbatten/ en des selfs erfghenamen sullen aenhouden en arbeyden/ dat door de mildadighept des nieuwen Keysers van Hoogh-Duytslandt, sy herstelt mogen worden in haerder voorsaten plaets.

Daer staet op een nieu geluckigh Bohemische Zisca seer sterck vermaert nae ofte teghen den Bohemischen oorlogh; die de Hoofden der Jesuyten in Hoogh-Duytslandt sal verpletteren/ en haer upt Bohemien en Oostenrijck verdrijven; ende sal sich onderdanigh maken de Bohemers en het gantsche gheweste door Austria en Pannonia selfs tot Constantinopelen toe/ en al dat volck; en daerom is't billick en noodigh dat een glinsterende/ kostlijcke/ goude Croon vrandende geset worde op het hooft van desen Teutonische ofte Hooghduytsche Zisca. Zisca is het hooft van den Gopevaer/ de welke zijnde een grooten en kloecken heldt/ voort spruyt upt de stamme van Mars-Rentecer de VI; ende hy sal genoemt worden een deftigh Edelman. Hy sal victorieuslijcken regeeren/ en dese vermaerde saecken uptrechten/ en sal die geluckelijk uptvoeren met sijn andere veltoverste en Capitepnen.

In welcke 7. jaer Mr. Brighman sijn boeck van d'Operbaringhe schreef.

Na dese veranderingen/mach een subtijle doorslepene uptlegger van Apocalypsis te lichter verstaen worden/en den selvigen te gemackelijcker afbeelden; de 19de by artikelen voorby gepasseert zijnde tusschen de 600 en 6 jaren/dan sal'er een seer levendige verklaringe sijn van die dingen/die Ezechiel en Daniel geprophereert hebben van de laetste acte der oude eeuwe des werelts.

Daer is een ander oude Prophecy van eenen *Capeſtranus*, ghevonden onder de Chronijcken van Canterbury, in effect a's volght.

DEn Leeuw van 't Hups van Burgandien, het Keyſerrijck ontfangen hebbende ſal trachten een ſeltere neſt te maken voor hare jongen / doch 't en ſal niet gheſchieden; want daer ſal opſtaen een deftigh en beſtendigh Man omtrent Aquiſgrave van den Rhijn; dewelcke verhooren zijnde / d'Apoſtoliſche leere ſal herſtellen. Ende op de derde aenval ſal hy d'overhandt krijghen / en groote dingen uptrechten; en daer ſal van ſijn ſtamme overblijven tot den daghdes voordeels.

Verſcheyden Prognoſticatien op de conjunctie van *Saturnus* en *Jupiter*, Iuly 1623.

I.

Dit is ſoo geſchiedt onder de regeringe van Koning Carolus.

VErſcheyden ongeluckige uythomſten ſullen ſchijnen te conſpireeren om een groote Rijnck tegen te vallen / welcke door de Ghemeente te verdrucken / haer eyndlijck tot oproer ſal brengen.

II. De conjunctie met Jupiter en Saturnus in 't Hemelſche Hups / genoemt die van de doodt / bedupt dat eenigh Rijnck gevangen ghehouden ſal worden / tot groot nadeel van ſijn Politijcke affayren.

Koninck Karel ſijn ongeluckige voyagie naer Spangien.

III. Op 't eerſte Quartier van de Maen, 't welck ſal zijn op den 27 Febr. wordt voorſepdt / dat een ſeltere Koning of Rijnck een vopagie van groote conſequentie ſal aenvanghen ſonder verſeeckeringe van weder te komen / 't welck al op het beſte later ſal vallen dan men vermoedet / en na dat men veele ellenden ſal uptgeſtaen hebben.

Leeft de Chronijcke van 1625. en 1626.

IV. Hy die op den top van het rad der avonture ſal ſtaen / laet hem voorſichtigh letten op ſijn voeten dat hy niet en glibbere; om dat hy met ſoo ſwaren val ghedrepght wordt / waer door hy t'eenemael te niet ſal raken; 't welck die gene ſal verbaeſt maken / welcke bupten verdienſten in den ſtoel der eere op geſtepgert zijn.

Koninck Karels vertrouwen op Cantelbergh beſtaght ſulcks.

V. Een Monarch die ſijn affayren van groote conſequentie vertrout heeft aen de beſtieringe van eenen / die geenſins capabel was tot ſoo een hooghwichtige bedieninge / ſal ghewaer worden de groote foute dien hy begaen heeft / waer van hy te laet berouw ſal krijgen.

VI. De Rupte-maeckers ſullen haer reſidentie houden ten hupſe der Koningen en Princen.

VII. Oorlogh uptgeſtelt upt gebreck van gelt.

Lonnon wordt hier mee gheweynt.

VIII. Het Landt en de ſtadt Geminiſt ſal betreuren het ontbeeren van haer Sonne.

Dit beduydt de heymelijke

IX. Daer ſullen veel ſoldaten gelicht worden tot het uptvoeren van een Stratagema, doch alles ſal te niet loopen; want het ſchielijck vertreck van een groote Perſonagie ſal veel knoopen en mooren verooraken.

X. Der-

X. Vermomde perſonen ſullen begeeren dat haer upterlijcke ſamblant vertoonen magh datſe niet en zijn/ende ſullen de Autheuren zijn van veel particuliere batalien / in het landt Geminiſt, ſoo veel ſtondt in het oude handt-ſchzift.

Equipagie in Duytſlandt die naer Engelandt toe ſoudon.

Grebnerus hier in deſe Prophecye en maeckt niet eens ghewagh van den Koningh van Schotlandt, noch van Schotlandt ſelfs / de gantſche dzift van Grebnerus ſtreckt om Hoogh-Duptſchen t'onderrichten/ nae een langh ghevolgh des tijdts / van de Sweedtſche Natie ende haer verſchepde batalien met d'Hoogh-Duptſers/ nochte hp en mickt niet eens op eenigh volck/ of eenigh andere Natie/ ende daer hp ſeght dat upt Karel een groote Karel ſal opſtaen of ſpzupten / ende de Noozdſche Volckeren regeeren / dit magh ſeer wel gheſchieden / eenige Eeuwen herwaerts van 't jaer 1651. af/ want Zweden is meer naer 't Noozden dan Schotlandt en heeft grooter noozder-breedte dan Schotland, daer-en-boven vele van haer Koningen zijn Caroliſſen genoemt geweeſt / Guſtavus Adolfus was de ſoon van eenen Karel, nochtans kan hp den ſelfden Karel niet zijn die hier ghemepnt wozdt/ want hp heeft nopt metten Spangiaert ter Zee gevochten/ doch het is waerſchijnlijcker dat den grooten Karel, die Grebnerus hier meent/ een ingebooren Zweed moet zijn/ en volgens dien geen ingebooren van Engelandt of Schotlant. Dit ſchzijf ick/ op dat de werelt magh ſien dat die gene die willen hebben / dat Grebnerus, Karel Stuwart den tegenwoozdigen Koning van Schotlant af beelt bp Karel den ſoon van Karel, en dat hp ſulcke mirakelen ſal uptrechten/ grootlijcks verabuſeert zijn/ ende logens voor waerhept uptgeven; daer inder daet ſulcks niet eens gemepnt wozt/ of van eenigh verſtandigh man beweſen kan wozden ſulcx te blijken in deſe Prophecie, maer veel eer het rechte tegendeel/ Karel die upt Karel ſal ſpzupten / en is noch niet ſichtbaer noch levendigh / en al-eer ſulcken grooten Karel in der dingen kan zijn/ moet het Hups van Ooſtenrijck onder de voet raecken / ende de Engelſche, Deenſche, Franſche, moeten de gene zijn / nae 't ſegghen van Grebnerus, die de heerſchappp en macht van 't Hups van Ooſtenrijck moeten verdeſtrueeren / dit is het jaer 1651. en noch weten wp dat den Keyſer ſijn heerſchappe niet qupt en is / en wp Engelſe en hebben als noch met andere Natien niet ſamen geſpannen/ tegen Ooſtenrijck, derhalven de tijdt van de vervullinge deſer Prophecien: So wp 't een mogen noemen/ en is niet verſtreken; daer-en-boven Grebneris affirmeert abſolutelijcke dat deſen Karel van de Sweedtſche ſtamme is / ende de ſoon van Karel; tegenwoozdigh is 'er een Koningin in Zweden en geen Koning; haer Vaders naem was Guſtavis; is dat deſe Koninginne, komt te trouwen met eenen genaemt Karel, ende ſp Papiſt wozde/ welck onwaerſchijnlijck is/ dan kan haer man de vader of voorlooper zijn van ſoo een grooten Karel als Grebnerus van dzoomt/ tzp hoe 't wil/ de Prophecye en paſt niet op den tegenwoozdigen Schotſen Koning, die hier niet meer aengeroert en wozt dan den Koning van China, ſoo dat ick hier upt beſlupte dat noch van geen pijfde Monarchye, nochte eenigh macht / heerſchappp of Rijck de Schotſen gepropheteert wozdt.

op dat men hier uyt kan vaten datter eenigh onheyl/het tegenwoordigh of toekomende Engelsche Parlement sal overkomen om dat ick de drie Natien van Engelandt, Schotlandt en Yerlandt ten vollen wilden contenteeren/ en al onse vpanden met haer eyghen wapenen dat is / met haer wesentlijcke Prophecien, nedervellen/so wilt my verlof geven om een Schotse Prophecy of twee te verhaelen/ waerachtighe / niet verdorvene of verbalschte / ofte sulcke die in private handen of Bibliotheken zijn/ maer in publijcke druck uytgegeven tot Edenburgh by Andries Hart 1617. daer in ghy sien sult het droevigh on-geluck van den tegenwoordigen Coningh en haer nu te ghenwoordighe ellenden langh te voren ghepropheteert/ het Landen van onse volckeren en Schepen. Dese Prophecyen sijn den Coninck Iacobus op-gedragen / en aldus gheintituleert: *Prisćæ Scotorum Prophetie*: d'oude Prophecyen der Schotten.

Sy beginnen aldus / *Scotia mæsta dole, &c.*

Ick salse den Leser verduytscht leveren.

Oude Schotsche Prophecyen.

I.

SChotlandt weest nu treurigh/ en beklaeght dijn kindt dien ghy verlooren hebt/ berooft van Coningen / valschlijck verkort door dijn eygen minnelijcken weert.

II. Helaes! de type is een Slaaf gewordẽ/en bedrogh is dijn val. Dijn valschheyt aen de Brutische stamme heeft u in slaverny gebracht.

III. Het graf van den seer nobelen Prins is voor allen groot heuckery/ de wet niet onderworpen/dewelke het Coninckrijck en den Staet verlaet.

IV. O groten angst! daer yder soorte van mensen beklaegt den genen die de bittere doot heeft wegh-genomen/'t sal u/ O Schotlant! seer berouwen.

V. Onlanghs heeft een landt van groote incomste/ een Natie kloeck en trouw verloren haer voorige weerde stant/dien sy voor haer recht hielden.

VI. Door een harde Battalye/en door gewelt van de beweeglijcke Fortuyn/ is uw geluck en voorspoet in slimmer verandert.

VII. Ghy die gewent waert te winnen/sijt nu onder het jock gebracht/ een vremde regeert/en vernielt wat hem goet dunckt met den sweerde.

VIII. De Engelsche Natie/die noch om haer macht/ noch maniere gepreesen wort/ wee is u! krijght door listighept en loosheyt d'overhandt.

IX. De machtige Natie was van te voren onverwinnelijck en stout/ is nu leegh onder het Noot-lot gelept/'t is jammer buyten twijffel.

X. In voorige tijden plagh der Schotten reputatie te floreeren/ doch is nu helaes! overtogen met een donckere wolcke des ondergangs.

XI. Merckt nu en siet welk is d'oorsaeck van dese so wonderlijcken val/ verachtinge van het geloof, valscheyt, bedrogh en met eenen Godes toorn;

XII. Onversadelijcke begeerte na de winst des werelts/ verdruckinge/ geduerigh geschrey der Armen/ een lasterlijcke gheslachte/ het niet plegen van gerechtighept.

XIII. De hooghmoed der machtigen / principale oorsaeck van voorige ondeugt/het queken van godloosheyt/en onrecht vermengen der Wetten:

XIV. Daer-

XIV. Daerom hebben de oude Propheten desen val overlang geprophe-teert / ghelijck het nu in alle puncten in dese teghenwoordige Eeuwe ghe-schiet is.

XV. Door dien het nood-lot soo is / leert nu dan Schotlandt gheduldigh te verdragen lasteringen / groote vreese / en schielijcke plaghen / en daer ne-vens hertseer en droefheyt.

XVI. Want uyt u sal een volck opstaen / in verscheyden dingen geluckig: en nochtans kan een pen nauwlijcx beschrijven dijn schade en swarigheyt.

Hoort nu eens wat Waldavius propheteerde van dese laetste Koning en sijne nakomelingen:

Des *Bastaerds* bloedt is voor altijdt verlaten, dan sullen in *Britannien* (hy let hier op die wil) *Bastaerden* nooyt een voet breedt aerde besitten, hy sal heen en weer geslingert worden en haestigh sterven met een *Wolf uyt Wales*, en de reyne Croon van *Engelands* recht verwinnen, hy sal gantsch *Engeland* tot goede vrede brengen.

Het Bastaerds bloed is d'af komste van Willem de Conquesteur, den tijtel die Koning Iacobus tot de Croon hadde was af komstigh van een dochter van Hendrick de VII. en sijn recht van d'afkomste van Willem de Conque-steur, die een Bastaerd was; veele houden den Wolf van Waels voor een aen-sienlijck persoon nu noch levende / die de principaelste instrument was van des Konings doot. Dit zijn al de Schotse Prophecyen dien ick oopt konde bekomen / en dese nochtans en maken geen gewagh van een 5de Monarchy, ofte van den Leeu van 't Noorden, of zijnder eenige die melden dat so groo-ten Koning als Carel de Groote, ja grooter dan hy geboren sal worden uyt de Schotse stamme / of in Schotland, ofte van Schotland sal komen. Ge-wisselijk dese Schotse Propheten souden sulcx op rijm gestelt hebben ter eere van hare Natie / en tot troost van hare onnosele landsluyden / indien haren Dæmon of Engelen sulcx eenighsins hadden voorsien. Uyt dit alles maeck' ick slechts dit besluyt; dat den tegenwoordigen Coningh van Schotlant niet en is dien grooten Leeuw van 't Noorden, ofte hy die de Engelsen ofte de te-genwoordige Republijcke van Engelant sal vermeesteren. Ick sal nu onse Engelsche en Britische Prophecyen door-snuffelen / en haer succes exami-neren / en offe oock van soodanigen grooten macht en heerschappy spreec-ken / doch eerst sult ghy aenmercken een eorrecte waermaeckinge van des witten Coninghs Prophecy aengaende den gewesenen Coningh Carel.

Verscheyden Engelsche Prophecyen, verhaelende het leven en de Doodt van Carel Stuart gewesene Coningh van Britannien, en de eyndtlijcke uytroeyinge van de Monarchy in Engelandt.

MEn segt gemeynlijk dat Prophecyen en Orakelen best verstaen wor-den / wanneer sy uytgevoert worden / also'er veele geklaegt hebben over de twijffelagtigheyt der orakelē en haer dubbelsinnige uytleg-ginge: also veel sijner oock dien de duysterheyt der Prophecyen aenstotelijk

is/ meynende dat geen sterffelijck Mensch de eyghentlijcke sin van eenigh Orakel of Prophecy kan uytleggen 't en zy dat hy van boven aenghedaen zy met den selfden goddelijcken Geest/ waer mede de eerste Autheuren begaeft zijn. Indien ick my te bemoeyen hadde met goddelijcke Prophecyen ick soude een gantsche Boeck hier van konnen maecken; maer ick hebbe mijn teghen woordigh discours bepaelt binnen het navolgende Tractaet/ alleen om de werelt en dese Natie voornamentlijck bekent te maken de gewisse en ontwijffelachtige uytkomsten van veel Engelsche Prophecyen al over langh ons mede gedeelt/ en als noch onder ons blijvende/ welcke soo levendigh en dupdelijck ons voor oogen hebben gheselt de daden van dese tegenwoordige tijden daer wy in leven/ en dat met sulcken levendighe afbeeldinge dat 't et de hooghste ongeloof soude zijn te twijffelen aen hare prophecerende gaven/ ofte door onnoodige en dubbelsinnige vragen de werelt wijs te maken/dat haer seggen een ander uytlegginge kan hebben/als dien die wy sichtelijck met onse oogen hebben aenschouwt selfs in dese Eeuwe en tijdt daer wy nu in leven. En is 't dat yemandt soo curieus sal zijn als na te vorschen door wat Goddelijcke ingevinge/ of door droomen/ of door visioenen/ of door eenige andere Nachtse Openbaringen dese eerwaerdige Persoonen so wijs/ so voorwetende zijn geworden; so sal ick dese Criticos eerst bidden dat sy my te kennen geven hoe/en door wat middelen de Sybillen of veel anderen/en insonderheyt Bileam den Propheet so waerlijck quamen te prophecteeren van Christo, gelijck de meeste geleerden gelooft hebben/ of van het Rijcke der Ioden, ofte van hepde in Num. 24: 17. Daer sal een Sterre voortgaen uyt Iacob, en daer sal een Scepter uyt Israël opkomen. Ik stemme geern toe de verschepdene uytleggingen der geleerden over dese woorden/nochtans en houd ick het voor geen Ketterye is 't dat ick segge dat Balaam door de Sterre daer gedacht/Christum af beelt/ ende door den Scepter, dat 't et Ioodsche volck in't toekomende een groot en machtig volck soude worden/ ende Koninghen souden hebben/ als andere Natien toen hadden/die over haer souden regeeren; daer de Ioden sleghts door Mosem doenmaels wierden geregeert; en nochtans weten wy wel dat Bileam van het Ioodsche volck niet en is geweest/ en nochtans in het 16. vers des selfden Capittels seght hy dupdelijck: Dat hy de reden Godes hoorde, en de wetenschap des alderhooghsten wiste. Wy moeten bekennen dat hy seer waerachtige dingen geprophecteert heeft/ want de Schrift, daer niet tegen valt t'appelleeren/bevestight het: doch is 't dat Bileam de wegen der ongerechtigheyt beminde/ende geduerigh swanger ging met de gewoonlijke swackheyt van de Clergie en het Prieterdom, te weten Gierigheyt; laet ons beklagen en deernisse met de menschen hebben/dat so een voortreffelijk Man als hy in veel dinghen was/ al sijn deftighe gaven soude bevlecken met die duyple/ doch behaeghlijcke Mineralen van Gout en Silver.

Wy aldien dat God in die blinde tijden des Heydendoms sommighe Koninckrijcken niet ontbloot heeft van Prophetische Geesten/ schoon dat de ware oorsaken/ waer door sy prophecteerden/ voor de nakomelinghen verborgen/ ofte aen seer weynige teghenwoordigh levende/ geopenbaert zijn/

sul-

ſullen wy mi dencken dat Godt in de zuyverſte tijden van 't Chriſtendom/ geweeſt is / ofte is / min barmhertigh dan hy in voorige Eeuwen geweeſt is / ofte dat hy niet ſoo vermogende oft gewilligh is ſommige Chriſtenen den Geeſt der Prophecye in te ſtorten/als in ſommige Heydenen van outs. Hoe waerlijck heeft Homerus van Æneas etlijcke 100 jaren eer 't geſchiede/ gepropheteert van de grootheyt des Roomſchen Rijcks, 't welck wy al-te-mael weten dat volkomentlijck is geſchiet. Hoe waerachtigh is oock het ſegghen van Seneca: zijnde een Prophecye van het ontdecken van West-Indien en America, nopt den Ouden bekent / en ons ſelfs niet boven de 150 jaren. Doch ick ſchepde van de Heydenſche Prophecyen / en ſal die laten beruſten.

Et domus Æneæ ejuncta dominabitur oris & natis natorum, & qui naſcentur abillis.

——venient annis Secula ſeris, quibus Oceanus vincula rerum laxet &c.

Wat ſullen wy ſegghen van de Prophecye van Hendrick de VI. Koning van Engelandt door hem ſo affirmatijf gepropheteert van Hendrick de VII. noch een Iongen zijnde / en hem water toe-houdende: Dit is den Iongen, ſeght hy / die de Croon ſal beſitten, daer wy om vechten. Ofte van David Upan, ofte Unanthony, die over veele jaren herwaerts gepropheteert heeft van het omhaelen van Charing Croſſ, ſijn Prophecye wierd ghedzucht in 't jaer 1588. de woorden zijn deſe;

Charing Croſſ is een Kercke, ofte Capel.

't Sal veelen zijn een grooten wonder,
Dat Charing Croſſ ſal raecken onder:

P. Sal prediken. R. ſal reycken. S. ſal ſtijf ſtaen blijven.

P. Betekent de Presbyterianen. R. de Rond-Hoofden. S. de Soldaten, &c. Charing Croſſ weten wy dat om verre gehaelt wierd Anno 1647. in Iunius, Iulius, en Auguſtus, van ſommige deſer ſteenen is een vloer gemaeckt voor White-Halle, ick hebb' hechten van Meſſen daer van ſien maecken/welcke gepolijſt/ als witte Marmor ſcheenen. Maer ick beveele de mepninghe deſer dingen aen eenigh andere penne ofte diſcoers/ ende trede tot de tegenwoordige voorgenomene diſcoers ſelfs/daer in ick naechtelijſt ſal doen blijcken/ dat alle ofte de meeſte oude Engelſche, Walſche, en Saxiſche Prophecyen gemicht hebben op Carel Stuart, ſijn regeringe/ daaden/ leven en doot; ende op de tegenwoordige tijden daer wy nu in leven/ ende op gheen andere voorgaende Koninghen of tijden; 't welck ick bewijſe met dit onwederleggelijck Argument/ te weten; dat geen Koning oft' Koninginne onder deſe Natie of Koninckrijck ooyt ſich hebben geintituleert Koningh of Koninginne van Britannien voor Koningh Iacobus, welcke natuerlijcke Koning van Schotland zijnde/en volgens ſucceſſie van Engeland en Wallis, d'eerſte geweeſt is / die ofte in der daedt Koningh van Engelandt was, ofte ſich ſo geintituleert heeft; nochte en is opt peniant in 't wit gekroont geweeſt als Koning Karel, behalven dit ſoo is 'er een Prophecye uptſtaende/ en langh voor Koninginne Elizabeths doodt in Druck uptgegaen / verklarende: Dat als het Hennep geſponnen is, Schotlandt en Engelandt een ſullen zijn. Welcke woorden te kennen gheven dat Hendrick de VIII. Eduward de VI. Maria, Philippus en Elizabeth, Koningen en Koninginnen van Engelandt eerſt moeten geregeert hebben/ eer dat Merlins prophecy plaets konde grijpen / door Koning Iacobus zijn beyde Natien vereenight / en niet te vooren.

Koningh Iacobus d'Eerſte Koningh van Britannien ghegenoemt.

vooren. Laet my hier oock by voegen een seer oude Prophecye van die van Wallis, als volght.

Karonog fab Aneny' wna diwedh ar y dro gane.

dat is

de Soon van Anna gekroont, eyndight alle onse Prophecyen.

Wy en hebben nopt eenigh Koning gehadt wiens Moeders naem was Anna, als Koningh Karel, sijn Moeder was Anna, suster van dese laetste Koning van Deenmarcken.

Nostradamus sijn van de laetste Koning sijn doodt.

De doodt van dese laetste Koning wierd ghepropheteert al 80 jaren van te vooren eer 't geschiede door Nostradam, het boeck selfs wierd ghedruckt omtrent het jaer 1578. soo my indachtigh is in de negende Century staen dese woorden:

Senat de Londres met tront a mort Leur Roy:

Dat is;

De Raedt oft' het Parlement van Lonnen sal haren Koning aen een kant helpen.

Dese Exempelen toonen dat Christenen met den geest van propheteeren begaeft zijn gheweest / en dupdelijck veel Eeuwen van te vooren gheprognosticeert hebben 't gene navolgen soude.

d'Alderdupdelijckste van alle onse Engelse Prophecyen is die van Ambrosius Merlin, dien ick eerst uptgepickt hebb' / verhalende eerst de Prophecye / en dan hoese verbult wierd.

Een Prophecye van den witten Koning, geschreven over 900 Iaren herwaerts, wegen KAREL den laetsten Koning.

De Prophecy.

ALs den *Leeuw der Gerechtigheydt* doodt is', dan sal in Britannien opstaen eenen *witten Koning*, eerst vlieghende, dan rydende, daer na nederliggende, en in dit neder-liggen sal hy gelymt, en daer na geleyt worden.

Koningh Iacobus en hadde niet de gedaente van een Leeuw op sijn borst, maer een natuerlijcke Mola, de redenen van dien in d'Astrologia, t'aenmerken.

Wy / en neffens ons noch dupsenden van menschen hebben met onse oogen gesien / dat eerst Koning Iacobus, welke vreedsaem regeerde / en daerom genoemt wierd Iacobus pacificus, den vreedsamen Iacobus; gheslorven is; dat is: dat hy sich noemende Koning van Groot Britannien, geregeert hebbende 22 jaren / gestorven is op den 27 Marty / 1625. veele hebben verklaert dat hy de gedaente van een Leeuw op sijn borst of aen sijn zijde hadde; maer 't is gheloofwaerdigh dat hy eenigh uptsteeckende natuerlijcke Mala daer hadde / d'oorsaeck van dit misverstandt; om dat hy in sijn geboorte gehadt heeft beyde Saturnus ende Mars in Leone. Ten aensien van de groote gerustheyt en vrede / die wy genoten ten tijde van Koning Iacobus; ende upt aenmerckinge van de verbreydinghe en vryen cours des Euangeliums over dit Rijck / wierd hy te recht van den Propheet ghenoemt den Leeuw der Gerechtigheydt. Doch soo den Propheet hem den Leeuw ghenoemt hadde in een anderen sinn' / hy soude merckelijck ghedoolt hebben /

naer

naer dien dat Koning Iacobus de kleynmoedighſte perſoon was daer wy oopt van leſen / en minſt tot den oorlogh gheneghen; doch in oordeel aengaende Goddelijcke of menſchelijcke ſaecken de ſnedighſte en ſubtijlſte Prins die voor of na hem geweeſt is. Hy wierd in een droom gewaerſchout voor ſijn doodt. Hy droomde dat ſijnen Mr. Buchananus hem inden ſlaep verſcheen / en hem deſe 2. veerſen gaf: dien ick om de raritept hier verhale

Sexte verere Deum, tibi vitæ terminus inſtat,
Cum tua candenti flagrat Carbunculus igne.

Dat is:

Ghy *Iacobus de VI.* van dien naem, Koning der Schotten, vreeſt God, d'eynde uw's levens is naby, als dijn Carbunckel-ſteen in 't vyer ſal komen te vallen.

Den Koning verhaelde dit 's morgens aen ſijn Kamerlingen en eenighe andere Heeren / verklarende rond uyt dat hy die Veerſen niet en hadde gemaeckt noch dat ſijnen Mr. Buchananus hem opt daer toe honde krijgen om een Latijnſch Veers te maken. De ſake is dus gelegen: den Koning droegh een ſeer groote en ſchoone Carbunkelſteen, gemeenlijck aen ſijn hoed / en ſo wierd hy dikmaels uytgeſchildert: 't gebeurde nu dat hy by 't vyer ſittende / deſen Carbunkelſteen hem in 't vyer ontviel: een Schotſe Heer die 't opnam / merckte dat den Koning kort daer nae quam ſieck te worden en te ſterven.

Naer 't overlijden van Koningh Iacobus, wierd Karel Stuart ſijn doenmaels eenige ſoon Koning van groot Britannien uytgeroepen / met generael conſent vande gemeente / alſo ſijn ſucceſſie wettelijk was. De reden waerom den Propheet hem den witten Koning noemt is deſe: de Koningen plagten van outs op dien dagh alsſe gekroont wierden / purpure kleederen te dragen / zijnde een coleur den Koningen alleen betamende / de Koninginne Elizabeth, den Koning Iacobus, en al hare voorſaten plachten op dien dagh ſo gekleet te ſijn / als in de Chronijcken der kleedinge te leſen is / contrarie deſe gewoonte daer toe aengelept zijnde door het indirecte en fatale advijs van Willem Laud Arch-Biſſchop van Cantelbergh, wierd hy geraden ſich te kleeden op den dagh ſijnder krooninge in een witte kleedt / daer waren ſommige die hem dit afrieden / doch hy heeft haren raed obſtinatelijck verworpen. Den Biſſchop wilde dat het witte kleedt des Koninghs onnooſelheyt ſoude repreſenteeren. Dat dit waerachtigh is / en is niet te twijffelen; want / hoewel ick op dien dagh geen oogh-ghetuygh van die ſake ben geweeſt / nochtans heb ick uyt de mont van meer als 20 perſonen verſtaen / die 't gheſien hebben / waer van een ofte twee des Konings kleermakers waren / die den Koningh ſijn kleederen brachte / ſoo dat ick tegens allen en een yeder proteſteere / die daer derven ontkennen / dat den Koningh dien dagh in 't wit niet gekleedt was. Men ſeght oock / en ick neem het voor waerheyt aen / dat hy ſo yvde om den kroon op 't hooft te krijghen / dat hy de patientie niet en hadde om den Arch-Biſſchop te verwachten / wiens ampt het was ſulcks te doen / maer heeft ſulcks ongeduldigh met grooter haeſt ſelfs den Croon op ſijn hooft geſet / waer door den Spaenſen Ambaſſadeur / doenmaels daer tegenwoordigh / bewogen wierd te ſeggen / dat den Koning ſo haeſtigh den Croon op ſijn hooft ſet met ſijn eygen handen en beduydt niet goets.

Prophecy. Eerſt Vliegende.

De waerheyt van dien, Koningh Karel doet een Parlement in November 1640. by een komen. Toen de troublen in Schotlandt opſtonden Anno 1641/ liet hy het Engelſch Parlement ſitten / en begaf ſich in eygen perſoon na Schotlandt om de Politijcke oneenigheden aldaer te ſlechten / hy keerde wederom naer Lonnon omtrent November, ende hy en ſijn Koninginne wierden Koninchlijck ingehaelt van de Borgers, die doen maels riepen Hoſanna, &c. maer ſiet eens hoe ſchielijck dat veele van de ſelvighe ingeſetenen uptroepen kruyſt hem, kruyſt hem. Want in Ianuarius 1641. komen de Borgers van Lonnon, en het graauw op de been/ begeven haer na't Parlement, ende affronteeren den Coningh, de Biſſchoppen en andere Heeren/ door welcke ſtoute moetwilligheyt den Koning, ſoo hy ſelfs voorgeeft/ bewogen wierd op den 10 Ianuary 1641. te vluchten of te retireeren eerſt na Hamton-Court, dan na Windſor, dan nae Kent, en van daer na Yorck-ſhire, ſoo dat de reſte van ſijn dagen/ tot dat hy ſijn perſoon over-gaf / in loopen en vluchten van d'eene plaets na d'ander wierd doorgebracht. Ick moet rondt uyt bekennen dat mijne oogen getupgen zijn geweeſt van deſe overdadige baldadigheydt der Borgeren / als mede van een groot ghebreck van beleefthepdt en verſtandt in eenige Hof-Jonckers aen die onmanierlijcke borgeren.

Prophecy. Daer nae rydende.

De waerheyt van dien. De eerſte Rupterp die ſijn Majeſtepdt lichtede was in Yorck-ſhire, en dat in ofte omtrent Iulius, Auguſtus, en September 1642. voorwendende datſe tot ſijn perſoons Guarde ſoude ſtrecken / van die tijdt af tot dat hy ſich ſelven overgaf aen ſijne landts-luyden de Schotten, 't welck was in May 1646 / hadd' hy een troup paerden / en was dickmaels onder haer / hoewel men ſeght dat hy niet eens een Piſtool gheloſt heeft / daer toe hy te met geraden wierd van den Heer Karel Gerard, een dapper krijghs-man: en voorwaer wie ſoude dzie Koninckrijcken willen laten verlooren gaen / ſonder eerſt wat bloets te verlieſen in den veldt-ſlagh.

Prophecy. Daer na neder-liggende.

De waerheyt van dien. Van die tijdt af dat hy ſich ghewilligh overgaf in der Schotten handen tot ſijn ſterf-dagh toe en was hy noopt onder een Hooft-Armee / maer hy lagh neder of lagh ſtil/ende wierd heen en weer gedragen van d'eene plaets tot d'ander als een gevangen/ nochtans genoot hy groote vryhepdt tot dat hy ſich ontlaſtede van ſijn eygen wooxt ofte Paroll tot Hampton-Court, en is voort daer aen gevlucht nae dien Fatalen plaets het Eylandt Wight.

Prophecy. In dit neder-liggen ſal hy gelijmt worden.

Desſelfs waerheyt. Gedurende de tijt ſijnder gebanken iſſe/ofte van die tijt af dat de Schotten ſijn Perſoon aen ons verkochten voor 200000. ponden ſterlinghs mach het eygentlick gheſeght worden (in dit nederliggen ſal hy gelijmt worden, dat is) dat hy aengelockt en opgehitſt wiert eerſt van d'eene Party/ dan van d'ander/ofte dat hy op verſchepde repſen en by verſchepdene gelegenheden aengeſocht wierdt om mede te tracteren peder ſich verpligſt achtende die ſijn Perſoon mochte genieten) dan van de Schotten, dan van d'Engelſen,

gelsen, so wel van 't Parlement als Militie, doch niet te min dese rampen/ so wiert sijn Persoon noch in veylige bewaringe genomen.

Daer na sal hy geleydt worden.

Prophecy. Waerheyt des selfs.

Na dat hem propositien wierden aengeboden tot Hampton-Court, en eyndlijck in't Eylant wight, en dat hy die weygerde t'ondertepckenen/ ofte soodanigh contentement te geven als verepscht wiert; van die tijt af/ dat is/ van December 1648, tot sijn sterf-dagh toe wierdt hy gelepdt/ dat is: men heeft hem in naauwer hechtenisse en opsicht genomen als opt te voren/ hy heeft oock van die tijt af de beneficie van sijn voorighe vryheyt gemist/ ende wierdt verboert eerst na 't eene Casteel/ dan na een ander/ dan na Windsor, dan eyndlijck na Whitte-Hall, soo dat hy te recht nu gheseydt mach worden/ te sijn gelepdt. Want ick derf seggen dat hy gantsch tegen sijn wil en danck na dese plaetsen gebracht en gelepdt wierdt.

Prophecy. Des selfs bevestinge.

En men sal doen blijcken dat een ander Coningh is.

Sedert dat Coning Carel van sijn Parlement afweeck/ so hebben sy in de naem van de Rebulijcke te werck gegaen als Coninghen/ gebruyckende Coninckl̄ijcke Commande/ werbende volck/ in-stellende schattingen/ d'imposten verhoogende/ *& quid non, &c.* Wekende sijn Majesteyts groote Segel/ maeckende een nieuwen van haer eygen/ en sedert de forme van regeeringe veranderende/ hebbense de Monarchye in een Republijcke ghetranspozteert.

Prophecy. Dit bevestight.

Dan sal hy veel volcks by een vergaderen, en hy sal hulpe tot hem nemen.

Hoe veel van den Adel, Clergie, en Ionckers, en wat een groot getal der Gemeente hem bystant hebben gedaen weten wy/ en die gene die sijn Assistenten waren gedencken 't als noch tot haer groote schade; want voorwaer het grootste deel des Adels/ des Priesterdoms/ &c. hebben hem met een eenparigh gemoedt en herte nagevolght/ ende hem gheassisteert met haere middelen niet sonder groot gevaer van haer leven: wy weten oock/ selfs doen hy in Carisbroeck-Casteel was/ wat oproer by Goringh en andere vermerckt wiert in Kent en Essex Anno 1648. behalven noch die groote Armee der Schotten in route geslagen binnen Lancaschire.

Prophecy. Des selfs vervulling.

En men sal met de Menschen Koophandel drijven, als met Paerden en Ossen.

Dit gedeelte der Prophecy wierd volkomentlijck waer bevonden in Koning Karel of den witten Konings tijd; want in Anno 1648. nae de nederlage van de catpvige Schotten in Lancashire, kochten de Engelsche Kooplyden de gemeene soldaten die wat waert waren/ en sondense na de Barbados en andere uptheemsche plantagien: sommige wierden dier/ sommige goedt koop verkocht/ na dat den persoon en sijn professie was. Men seght dat veel van die onnoosele Maets/ na dat sy in de Barbados gekomen waren seggen/ datse de Helle (Schotlandt) verlaten hebben/ ende in den Hemel geraeckt zijn/ men verwisselde wel de soldaten en gevangenen in 1644. 1645. maer in Anno 1648. en niet eer/ dreef men absolute koop-handel met der menschen lichamen; tot wat prijs de Schotten verkocht wierden/ en weet ick niet/ die slechts 12. schellingen gaf voor de man/ gaf te veel.

Prophecy. Men sal wel na hulpe omsien, en daer sal niemant opstaen, slechts een bedt voor yeder hooft om op te rusten.

De bevestinge van dien. Wat Prins van Europa en is niet aengesocht van anno 1642. tot 1648. tot assistentie van sijn Majesteyt, doch vergeefs / alsoo sich de voorsienighept niet en laet bespotten van eenigh sterflijck mensch / peder assistent hadde slechts een bedt voor sijn hooft; dat is: een graff ofte een hoeck aerde om in begraven te worden: En hoe meenige Royale Engelsche Familien / soo wel van Edel-luyden als Jonckers / (het deert my dat ick het verhale) zijn om sijnent wille geruineert.

Prophecy. En dan sal d'eene gaen ter plaetse daer de Son opgaet, een ander, daer de Sonne ondergaet.

De waerheyt van dien. Niet anders te kennen gevende / als dat de angst en droef heydt van die tijden sodanigh soude zijn / als datse verschepden persoonen dit rijck soude doen verlaten om haer behoudenisse / ghelijck veel van den Adel en andere gedaen hebben / die hem toevluchten / sommige gaende naer Hollandt, sommige naer Vranckrijck, andere na andere gewesten / nae dat hare phantasyen of affayren haer rieden; ofte het mach te kennen geven dat sijn Majesteyt soude vertrecken nae 't Oosten ofte nae 't Noord-Oosten / ghelijck als hy dede doen hy eerst nae de Schotten gingh / ende de Koninginne trock te vooren nae 't westen ofte nae 't zuyd-westen / te weten: nae Vranckrijck. Ick beklage in mijn hert de droevighe standt van veel edele Familien / die noch op heden in vremde en onbekende Landen in een al te wel bekende armoede en elende swerven.

Prophecy. Na desen, sal Britannien seggen, Koning is Koningh, Koningh is geen Koning: daer na sal hy sijn hooft opheuren, en men sal hem voor een Konig houdē.

De waerheyt van dien. Na dat hy tot de Schotten over-liep / en terwijl hy noch in aensien was / handelden Engelant en Schotlant met hem als een Coningh, nochtans naderhant heeft het gebleecken dat hy de macht niet en hadde van een Koningh, ofte pets konde beslupten; Ja naderhant heeft ons Parlement een acte ghemaeckt dat niemandt hem meer soude aensoecken; doch die Acte wiert her-roepen / en aensoeckingen geschieden / doch te vergeefs: soo dat den Propheet recht gesept heeft / Koningh is Koningh, Koningh is geen Koningh, &c.

Prophecy. Veele dingen sijn te verrichten, maer wijse Luyden aen 't Lesen, &c. en hier na sullen een troup kiecken-dieven op vrybuyt gaen, en dat yeder gerooft heeft, sal hy voor sich houden.

Verklaringe der Prophecy. Ick meyne dat dit niet meer en betekent als de meenighte van affayren in dese tijden; maer of by de troup der kieckendieven verstaen wort het Parlement selfs, of de Militie, ofte des Parlements onder-Officiers, en weet ick niet. Ick gis dat hier eenighe woorden aen ontbreecken in de Copy, die eenighsins mochten dienen tot verklaringe deser woorden / te weten; en hy sal het voor sijn eygen houden: ten sy dat door de troupen kieckendieven verstaen worden de verdruckers; ofte dat de ghene die dan regeeren en ghebieden / alles voor haer eyghen behouden sullen / en dit schijnt de

rechte sin hier van; want hoe veel arme Menschen hebben wy gekent/die sedert dese tijden bekomen hebben groote middelen/ ja dupsenden 's jaers/ en meer. Sommige/ 't welck my seer wel bewust is/ die seer gheringe Luyden in den aenvangh des Parlements waeren/ zijn nu soo verheven/ soo hooghmoedigh/ soo rijck/ soo trots/ geweest zijnde in eenige publijcke bedieningen/dat se haere Vrienden en Vaderlandt versmaden/haer geringe afkomste en die geburen vergeten/ die haer tot dien hoogen stant hebben op-getrocken:en hoewelse in haere leere byoecken te Lonnen quamen/ ende in anno 1642.maer slechte Luyden waeren/so gaense nu in een koets met 4 a 2 Paerden byabeeren/ zijn onbeschaemt/ om datse in Authoritept zijn. Dese nochtans moeten weten/ is 't datse rijck zijn/ gelijckse zijn/ soo moetense nochtans aen ons van de gemeente reeckenschap geven van onse penningen.

En dit sal 7 Iaeren dueren, Siet rooven en plunderen. Prophecy.

Is 't dat wy aenmercken dat onse Oozlogh begonnen is anno 1642. so sullen wy gewaer wozden dat onsen on-lust en oozlogh 7 volkomene Jaren geduert heeft binnen ons eygen-rijck. Wat het rooben belangt/daer den Soldaet quartier gegeven wozt/ daer en kan het rooben en plunderen niet achter blijben. Engelant heeft vzp quartier gehadt soo wel van haer eygen Landts-luyden/als van de Schotten en Schotse Armee,die de gaussie grijp-Vogels waeren die'er upt mochten komen/ plunderende/ en sielende daer sy quaemen selfs tot een vaetdoeck inclups. De waerheyt van dien.

Ende de Ovens sullen worden als Kercken. Brophecy.

Indien dit niet en is geschiet in veel publijcke plaetsen booz anno 1646. te weten; dat Kercken dickwils soo mozsigh waren als Ovens, nochtans in anno 1648. en 1649 wiert in St. Paulus Kerck een garnisoen Ruptery gelept/ en daer toe noch onlanghs geimplopeert. Dit sluyt niet wel.

Daer na sal uyt het Zuyden met de Son af-komen een houte Peert, den Kuyken des Arents, seylende in Britannien, en Landende voort aen het huys des Arents, sal hy vrientschap toonen aen de beesten. Prophecy.

Hier verschillen de Copyen seer/ waer van d'eene aldus luydt:

De inde pullus Aquilæ veniet super ligneos Equos anno & semis, & erit guerra in Britannia.

dat is:

Daer na sal den Kuycken des Arents op houte Paerden komen binnen anderhalf Iaer, en daer sal oorlogh in Britannien zijn. Verklaringe van de Prophecie.

Voozwaer in een van onse ende voorige Tractaten hebben wy de waerheyt getroffen/ onse beleefthept en respect nochtans tot sijn Majesteyts Persoon was soodanigh/ dat wy in veele dinghen stil sweghen: doch op naeder aenmerkinge/sal desen kupken des Arents op een van sijn Majest. kinderen uptloopen. En ons gedenckt noch dat den tegenwoozdigen Koning der Schotten omtrent Iulyus 1648 persoonlijk compareerde op de zupt ofte zupd-oost Custe van Engelandt onder de gherevolteerde Scheepen/ Den Kuycken des Arents,den tegenwoordigen Koningh van Schotlant.

hy quam te landen en wierde gevictalieert te Jarmuyen, en doen zeylde hy na Kent, doch sonder voorspoet; daer na heeft hy ook Jarmuyen soecken te verrassen/ maer 't en wilde niet gelucken. Doch daer de Prophecije melt/ dat hy vrientschap aen de Beesten toonen sal, dese woorden en sijn in gheen Latijnsche Copy, dien ick oopt gesien hebb'/ begrepen. Op die tijt toen de Prins ter Zee was/ en heeft hy gheen bespreck aen 't Parlement, noch 't Parlement aen hem gepresenteert/ alleen d'andere Schepen/ die niet en revolteerden daer wiert op verschepden manieren mee ghehandelt/ om die aen hem over te leveren

Koningh Karel den Arent by Merlin gedacht.

Ist dat den Arent desen laetsten Coningh Carel af-beeldt/ gelijck sulcx buyten twijffel is/ soo moet dan den kupcken des Arents nagevolght sijn een van sijn kinderen/ en den tegenwoordigen Coningh van Schotlant; en dan konnen de woorden in desen sin genomen worden; dat den Prins op die begeerig soude zijn om eenig vastigheyt of voet in Kent te krijgen ('t welck hier genoemt wort/ het hooge huys des Arents, om dat Doever-Casteel in Kent op een steen-rotse staet:) doch hier sijn hooft stootende/ trock hy na Iarmuyen, op hope van de Stadt te vermeesteren/ maer hier wiert hy ook in sijn mepninge bedroghen. 't Is openbaer dat de gewesene Coning desen Arent was/ want hy en dee niet anders als vliegen/ of op en neer rijden eenige Jaren voor sijn gevanckenisse; hier upt moet dan noodsaeckelijck volgen dat den kupcken hier gedacht/ den Schotsen Coningh bedupdet; want daer wort gemelt dat den kupcken voor den doot des Coninghs upt het Oosten komt/ gelijk de Prins ook quam op houte paerden [schepen] 't is waer den Prins nam in Kent 1 Casteel of 2 in/ doch tot geen effect.

Prophecy. Na een anderhalf Iaer sal Oorlogh in Britannien zijn.

Dit thoont een continuatie van Oorlogh of buyten of binnen het Rijck voor een sekere tijdt of voor etlijcke Jaren. Anno 1646. hadde dien voortresselijcken Man de Heer Fairfax onsen Oorlogh nauwlijcx ge-eyndight/ of daer quamen verschepden revolten en tumulten tegens het Parlement uytbersten; behalven noch den verradelijcken inval der Schotten; dit alles geeft als een continuatie van Oorlogh te kennen: wy en sijn ook den oorlogh noch niet quijt/ noch en sullense in korten tijdt niet quijt raecken.

Prophecy. Dan sal de vleyery niet gelden, en yeder sal het sijne, en 't gene hy verkregen heeft bewaren.

De Latijnse woorden zijn: *tunc nihil valebit Mercurius.*

Verklaringe. Dese woorden geven slechts te kennen/ na dat den Kuycken des Arends of den Prins van Walles selfs in Persoon soude komen te landen/ of eenigh volck aen eenigh geweste van Engelant aen landt te setten/ ('t welck in Iulius of Augustus 1648 quam te gebeuren) dat dan/ en van die tijt af voorden gheen credijt souden hebben/ of eenig Vrede upt den handel soude ontstaen; en ons is wel bekent/ met wat moeyte sijn Majestept tot den laetsten handel wiert gevorderd. Het Parlement mocht met recht wel vermoeden datter niet goets upt soude voortkomen; den Witten Coningh, die altijt gewent was in trouble wateren te vissehen gaf sulcken dubbelsinnigen

antwoort

antwoort op de propositien van het Parlement/ als datse niet om 't lijff en hadde. Hier op hy haer selven overlegghende hoe seer sy verplicht waren den Staet te maintineren/ hebben eyndlijck voor goet geheurt.

Immedicabile vulnus ense recidendum. En soo was 't oock.

Tot confirmatie nu van het tweede deel/ *Sed quisque curabit quomodo, &c.*

Dat peder een die onder het Parlement het volck gerooft/ geplundert/ of bedrogen heeft; of dat een Parlements-Man die door ruine der Republijcke sich selfs verrijckt heeft/ sijn onrechtveerdige goederen sorghvuldelijck sal trachten te bewaren/ geloof ick al soo volkomentlijck als ick gheloove datter een Godt in den Hemel is.

Prophecy.

Daer na sal den witten swacken Koning nae 't Westen gaen, rondtom becingelt met sijn volck nae d'oude plaets, daer het lopende water geweest is.

Op die tijdt toen sijn Majestept van Hampton-Court vertrock/ was hy swack/ dat is: verselt slechs met twee a drie personen/ (een swacke compagnie voor een Koningh) ginghy nae 't Eylandt Wight, en gaf sich over in handen van eenen Hammond, Gouverneur van Carisbroughs Casteel in 't Eylandt Wight. Het Casteel staet op of aen het water. Van de tijdt af dat hy sich aen Hammond hadde overgegeven/ wierd hy becingelt/ of naeuwer bewaecht van de soldaten.

Prophecy.

Dan sullen hem sijne vyanden ontmoeten, en men sal rontom hem marcheeren, een Armee in manier van een Schildt sal 'er geformeert worden, dan sullen sy vechten als in 't midden van een Oven.

Toen sijn Majestept gevoert wierd van het Eylandt Wight na Windsor, wierd hy van vooren/ van achteren/ en aen alle kanten van verschepden troupen Ruiters omringht/ 't was hem onmogelijck t'ontkomen/ soo dat het te recht magh worden gesept/ dat hy in het midden van een oven was &c.

Prophecy.

Daer na sal den witten Koningh over een Hof op een Kerckhof vallen.

Wy moghen met recht verwonderen hoe bequaemlijck dit verbult was in de doodt van Koning Karel, of den witten Koning; soo ghy hooren sult. Eenige nachten voor sijn doodt wierd hy tot Whitte-Hall ghebracht/ den Koninchlijcken Stoel sijnder voorsaten/ teghens sijn sterf-dagh wierd een schavot gemaeckt tegen over het nieuwe Bancket-huys, door Koningh Iacobus gesticht/ en toen den Koning ter executie ginghy/ wierd door een van de vepnsters aen de west-zijde voor hem een passagie ghemaeckt nae het schavot/ alwaer hy onthooft wierd; soo dat gevoeghlijck van hem gepzapheteert wierd, dat over een Hof op een kerckhof. Na d'onthoofdinge/ wierd sijn lichaem na Windsor gevoert/ ende by Hendrick de VIII. begraven in de selvige Kelder/ daer sijn lichaem gelept wierd. Die hem hebben sien kisten/ affirmeerden/ hadd' hy tot soo een ontijdigen doodt niet gheko-men/ soo mocht hy wel/ volgens de cours der Nature/ een hoogen ouderdom berepcht hebben. Deele hebben curieuselijcken onderscht/ wie de gene was die hem onthooft heeft/ ick en hebb' geen verlof hier van te spzeken/ dit segg' ick alleen/ dat hy die 't gedaen heeft/ soo valianten en resoluten Karel is/ als pemant die daer leeft/ en een van tamelijcke middelen.

Koningh Karel begraven te Windsor.

Daer

Een andere Prophecy van den witten Koningh.

Daer is noch een andere oude Copp van den witten Koning, zijnde in't Latijn, en verduytscht als volght.

Den *Leeuw der Gerechtigheyt* ghestorven zijnde, sal 'er in Brittannien opstaen een *witten Koning*; eerst vliegende, dan rydende, dan nederdalende, en in het nederdalen, sal hy in het net gevangen worden.

Dan sal men met vinghers naewysen en segghen, *Waer is den witten en Edelen Koningh.*

Op die tijdt sal men de Menschen koopen en verkoopen, ghelijck men de Schapen en Ossen doet, en sommige sullen in 't openbaer seggen, *daer is een Koningh*, andere sullen seggen, *daer is geen Koningh.*

Na desen dingen, sal hy sijn hooft opbeuren als een *Koningh*, of sich openbaren als een *Koning*: 't sal een tijdt zijn voor de *Wouwers* of *Kiecken-dieven*: en seven jaren lang sal desen oorlogh in het Rijck binnen 's landts continueeren. Na desen sal het jongh des Arents, of sijn Kuycken binnen anderhalf jaer op houte paerden komen in *Britannien*, en dan sal daer oorlogh in *Britannien* zijn, op welcke tijdt de liefde van de meeste hoop der menschen weynigh sal zijn, want daer den mensch over nacht vooght van is, sal hem 's morgens ontnomen worden. Na desen sal den *witten Koning* nae 't westen gaen na een oude plaets, dicht aen een loopend water. Dan sullen sijn vyanden haer spoeyen om hem t'ontmoeten, en haer Armee sal gheformeert worden in de ghedaente van een schildt, den *Koningh* sal van vooren en van achteren benart zijn en aen alle kanten: en dan sal men den witten en edelen Coningh geleyden in een Hoff.

Daer na sal den *kuycken des Arents* sich nestelen in de hooghste steenrotzen; hy en sal in sijn Ionckheyt niet verslagen worden, noch den ouderdom bereycken. Dan sal den heerlijcken Adel niet lijden dat hem eenigh ongelijck gheschiede, die alles verslaen sal; het Koninckrijck bevredigt zijnde, sal den dagh des oorloghs verschijnen. Hier mede eyndight de Prophecy, de verklaeringhe sal volghen.

Dese woorden gheven ons te kennen / wat dese Natie te verwachten heeft na de doodt van Karel Stuart, gheweesene Koning van Engelandt, den waerachtigen en onlocchelijcken witten Koning. Dit is seer aenmerckens weerdigh / dat den Prophect niet gedenckt van den Kuycken des Arents, die den tegenwoordigen Koning van Schotlandt is / met eenigh Koninclijcke Tijtel / noch hy en seght niet / hy sal sijns Vaders Erffenisse verkrijgen / ofte met naeckte woorden / Koning van Schotlandt gekroont worden, maer alleen hy sal sich nestelen in de vooraemste steenrotzse van gantsch Britannien, 't welck niet meer en bedupdt / dan dat hy als een vlieghende Voghel / ofte als een mensch verjaeght van d'eene plaets na d'ander / sijn wereltlijcke conditie in dese werelt sal zijn; hy sal ghenootsaeckt worden sich te begeven naer eenigh berghachtigh Eylandt / ofte na-by-legghende Provincie / behoorende onder de heerschappye van Engelandt, alwaer hy met consent of ooghluyckinge van het Engelsche Parlement en de Gouverneurs, ofte door ongheleghenthepdt der plaetse / dien sy niet wel konnen vermeesteren of genaecken / voor eenige jaren verpligh en vyt van haer aenval sal woonen. Want 't en kan niet worden bewesen dat desen Kuycken des

Arents

Arents eenigh macht ofte commande ſal voeren over deſe Natie/ dooz dien de pzophecye aldus loopt: dan ſal de heerlijcke achtbaerheydt, &c. te weten; ofte het teghenwoozdige Hups der Gemeente des Parlements dan/ ofte nu/ ofte hier nae regeerende/ en ſal niet ghedogen dat hem eenigh leet gheſchiede. 't Is moghelijck en meer dan waerſchijnlijck dat hy haer noopt mepnt te naerderen.

De Pzophecye ſchijnt eenighſins te kennen te geven dat deſen Kuycken des Arents eyndlijck of gheſlaghen ſal wozden omtrent het midden van ſijn jaren/ ofte dat hy een ontijdighe doodt ſal ſterven/ eer hy die jaren ſal berepcken; en dan ghedenckt den Pzopheet van een nieuwe Regeeringe uyt den Hemel, 't welck ick verſekert ben dat gewiſſelijck ſal geſchieden. Den Kuyken des Arents ſal jong ſterven.

Uyt al het verhaelde blijckt dat deſe pzophecy als alle andere/ abſolutelijck de Monarchye tegen-ſpzeeckt/ aenwijſende datſe in Karel eyndight. Sy verhaelt met eenen dat deſe teghenwoozdighe Regeeringe/ ſoo alſſe nu gheſtabilieert is/ veele jaeren niet en ſal blijven ſtaen (*modo & forma*) in dien ſozm en poſtuer daerſe nu in is. Want ſchoon dat Godt dit teghenwoozdigh Parlement en Militie tot een inſtrument gheozdineert heeft om aen te vanghen het groote werck dat hy vooz heeft/ nochtans ten aenſien van de menighvoudighe ghebzeecken des Parlements en der Militie/ ſoo ſullenſe gheen van bepde ſoo veel eere ghenieten/ als datſe Gode dien eenwighen en Hemelſchen Tabernakel der eere ſullen bouwen/ 't welck eer langh ſal opgherecht wozden/ ofte dat Hemelſche ghebouw op der aerden van menſchlijcke Regeeringe/ 't welck haeſt ſal verſchijnen. Neen/ ſommighe van deſe Menſchen zijn bloetdozſtige/ geltſuchtige/ epgenbatighe/ onderdzuckende/ etc. menſchen geweeſt: andere vol van verdorventheyt en epgen-Intereſt: en den Almachtigen God en wil geen verdorventheyt in ſijn knechts gedoogen/ dooz dien hy ſelfs d'enckele ſupverheyt en heylighheyt is; En dit ſegg' ick daer-en-boven/ dat die Hemelſche Regeeringe dien hy vooz heeft ſoo wel vooz de Republijcke van Engelant als de Kercke, ſal in dupdelijcke Charracteren geſchzeven/ en upt-gevoert wozden van ſimpele/ eenvoudige en ſinceere luyden/ op wien den Geeſt des Vaders miraculeuſlijck ſal nederdalen/ ende haer met macht aendoen tot dat groot werck van zielen te bekeeren/ ſonder wereltſche Hooghept te verwachten/ een ſake daer nu meeſt na getracht wozdt; den ſelſden grooten Geeſt Gods ſal dan oock op een wonderlijcke mate ſich verſpzeyden over het volck van deſe Natie in 't algemeyn/ ſo datſe eenparigh ſullen omhelſen die H. Wetten en Ozdinantien/ die haer dan ſullen voozghedzaghen wozden/ ſonder knozren of mozren; den Magiſtraet en ſal dan niet meer ſijn ſtrenge Wetten uptvoeren/ die van die tijd af geheel aen een kant ſullen geſtelt wozden/ want dan ſullen de menſchen in 't generael dit gebodt om-armen/ en vervullen: Hebt uwe naeſten lief, als u ſelven. Alle Propheeyen tegens Monarchy.

En als deſe tijd gekomen ſal zijn (niet lang te vooren of daer na) ſullen wp Chriſtenen het H. Landt wederom in krijghen/ dat is; het Aerdſche Ieruſalem, upt de handen der Turcken; dan ſal oock den Almachtighen Godt dooz een mirakel het Joodſche volck aftrecken van haer verharthept De bekeeringe der Iooden, en de beſittinge van Ieruſalem.

en ongheloof / en upt al de hoecken der aerde / daerse nu verbozghen leven / ende sy sullen ghelooven in den waeren Messiam Iesum Christum, en dooz haer en haer predicken sullen ontallijcke volckeren bepde van Asia en Africa tot het Chzistendom bekeert wozden / ja soo wel van Turcken als van alle andere Natien; en dit segg' ick / dat wy na de bekeeringe der Iooden veel beter de Schzift sullen konnen verstaen als wy nu doen / want wy steken in een groote duysterniſſe / en sien seer weynigh / en jammer is 't dat wy soo weynigh sien / en noch min verstaen van de waerheyt: al dese dingen of het meeste daer van zijn seer nae by / ende en sullen gheen honderden van jaren verstreken zijn / eerse volbzacht wozden.

Verscheyden oude Engelsche Prophecyen, affirmeerende datter voortaen geen meer Koningen in Engelandt sullen zijn, ofte datse al-te-mael sullen dienen tot verniettinghe en finale uytroeyinghe van Monarchy.

1. Prophecy. OVer 200 jaren herwaerts wierd dese navolgende Pzophecy ghelevert in de handen van veele doenmaels levende Persoonen / en naderhandt bewaert in verschepdene Bibliotheecken deser Natie; te weten:

Carolus Anglorum, ultimus Britannorum Rex.

Karel de Koningh der Engelsen, de laetste Koning der Britannen.

Soo dat het naechtelijck blijckt / dat 'er na sijn doot een Koning van Schotlandt mach zijn / gelijck wy nu ook wel weten / maer het wozdt onthendt dat eenigh Koningh na desen absolute Koning sal zijn van Britannien, ofte in actuele possessie van Engelandt.

2. Prophecy. *Mars, Puer, Alecto, Virgo, Vulpes, Leo, Nullus, Henric:* 8. *Eduw,* 6. *Maria, Eliz: Iacob: Carol:* geen

Na dat *Leo* over dese Natie sal ghеregheert hebben, sullen'er gheen Koningen meer in Engelandt zijn.

Den onthooſden Coninck Carel wierd afgebeelt by den Leeuw. Daer wozt te kennen gegeven dat na hem geen meer Coningen in Engelant sullen volgen. Hy hadde in de ure sijnder geboozte het teecken van den klimmende Leeuw, en van de principaelste oozsaken dat hy so hertneckig was.

3. Prophecy. In de acten en monumenten van Ian Vos, sijn tweede Boeck pag. 1191 ten tijde van Coningh Eduward de VI. gedenckt hy van een oproer in het Noozden / en verhaelt dat de oozsaken van die Noordse beroerten in Iulius 1549 / waeren een Pzophecy / welckers inhout was / datter geen Coningh in Engelant soude regeeren, dat den Adel soude upt-geroept wozden / ende dat het Rijck van vier Gouverneurs soude geregeert worden, die verkooren en geordineert soudeu worden van't Huys der Gemeente, houdende een Parlement in oproer, om aen te vangen aen de Zuyd- en Noorder-Zeen van Engelandt. Dit zijn de eygentlijcke woozden in 't Origineel.

4. Prophecy. Gheen van Merlins Pzophecyen verhalen; datter nae de doodt van den witten Koningh, welche was Karel de I. opt eenige Koningen in Engelandt meer komen sullen.

Als

Als York belegert sal worden/etc. ende d'Opperschout,Raetsheeren,&c. opgehangen sullen worden: so lang als de werelt duert/ na die tijd en sullen 'er geen meer Koningen noch Koninginnen in Engelandt zijn, maer die Heeren of Gouverneurs sullen over het volck regeeren. Dese Prophecy wierd ten deele vervult, doen onse Armee Yorck belegerde.

Vervloeckt in E. (dat is in *Elizabeth*, die geen kinderen hadde) *der Normannen* Erfgenaem, sal *Engelands* Kroon nooyt meer dragen.

Alle de Koningen die in Engelandt hebben geregeert sedert Willem den Conquesteur, die een Bastard was/ zijn upt sijn stamme gesproten; maer dese Prophect seyde / dat sijn linie oock tot een eynde soude loopen / en dat sijne nakomelingen den Croon van Engelandt niet en souden besitten. 6. Prophecy.

Wederom /

In 't jaer 1666. en sal hier geen Koning zijn, of yemandt die nae den Kroon van *Engelandt* staet.

Tegenwoordigh schrijft sich den Schotsen Koningh, Koning van Britannien; maer onse Republijcke is in 't besit; en 't sal moeylijck vallen haer daer upt te stooten.

Karel den witten Koningh sal door quaet raedt/ tot sijn groot ongeluck/ sijn Britanniens Croon en rijck verliesen: en sijn Koninchlijck hooft sal van het lichaem scheyden / doch niet op het bedt. Sijn Huysvrouw sal vluchten na haer Nest daerse geboren wiert; sijn Soon successieff tot de kroon sal genootsaeckt zijn sich te begeven over zee om hulp/ om sijn recht en kroon wederom te mogen bekomen; veele sullen hem belofte van assistentie doen doch alles sal te vergeefs zijn / ende hy sal sich eyndlijck bedrogen vinden: want aldus is het beslooten/ dat geen Koningh voortaen aen dese zijde van de Reviere Tweed regeeren sal. 7. Prophecy.

Een Yersch persoon sprekende van Koningh Iacobus en sijn afkomste / berst upt in dese woorden/

Et semen Regis erit mendicum in terra aliena in æternum.

Dat is:

Des Koninghs afkomste sal arm worden, en altijdt daer na in een vremt Landt leven. Ergo, niet in Engelandt. 8. Prophecy.

So spreeckt oock Merlin in een van sijn oude prophecyen in Policronicon. Sijn zaedt sal vaderloos zijn in een vreemt landt voor altijdt.

Op een ander plaets:

Den Creeft sal met de Sonn' vechten / en de twaelf Hupsen des Hemels sullen het afwesen der Planeten beschrijven. Merlins Astrologische voorsegginge aengaende de uytroeyinge der Koningen.

Dyt dese Prophecyen onser eygen Landts-lupden die niet geconterfept noch verbalscht en zijn gelijck ghy siet/ beslupten wy/

Datter geen meer Koninghen te verwachten zijn, die over *Engelandt* regeeren sullen.

Wy hebben groote reden om te ghelooven dat haere Prognosticatien waerachtigh sullen bevonden worden / naerdien wy klaerlijck te vooren gesien en geweten hebben dat by na alles datse te vooren gheprophecteert hebben/ geschiedt is in onse dagen/ en niet te vooren. Ick en vermeerdere

noch en verminderese niet; ick ben sober in mijn eyghen oordeel; ick en doe oock gheen verklaringhe over de Prophecyen/ sy zijn soo duydelijck en klaer; in geen van dese word de minste gewagh gemaeckt van den tegenwoordigen Koning van Schotlandt/ word hy oock genoemt by den naem van de Noordsche Leeuw, ofte word hy afgebeelt te zijn den Man/ die een vijfde generale Monarchye op der aerden oprechten sal? Dit zijn slechs inbeeldingen en phantasyen van rouwe menschen. Ick weet wel datter vele verwachten dat ick eenige verklaringe doe over desen Noordschen Leeuw, die gewis en seker sich aen de werelt sal openbaren/ welckers Voorlooper geweest is dien Sterre, die Anno 1572. verscheen.

Veele Autheuren ofte Manuscripten maecken wel ghewagh van sulcken Leeuw, sulcken Noordschen Prins, ofte Arent uyt het Noorden, den wonderlijcken Arent, ofte van soo een die in de laetste tijden ofte in't afgaen des werelts wonderlijcke Acten in den oorlogh sal uytrechten/ den ghenen gelijck zijnde of veel eer overtreffende/ waer van wy in voorgaende Historien/ 't zy Kerckelijcke of Wereltlijcke lesen; doch hier in accoordeeren sy eendrachtelijck dat hy een hoghe en geweldige doodt smaecken sal/ en dat in sijn jonger jaren.

En om de waerheyt te seggen/ daer is nauwlijcks een Prophect of persoon geweest onder eenige Natie in Europa die met een Prophetischen geest begaeft is geweest/ of hy heeft in eenighe stucken van sijn wercken op soodanigen persoon/ Keyser, of Koning; ja/ sommige hebben haer niet ontsien sijn naem te melden/ gelijck te sien is in de Chronijcken van Maeghdenburgh, daer van Carion in sijn derde boeck getuyght.

Ex sanguine Caroli Cæsaris *& Regum Galliæ Imperator orietur*, Carolus *dictus, dominabitur is in tota Europa, per quem & Ecclesiæ collapsæ status reformabitur, & vetus impery gloria restituetur, &c.*

Dat is:

Uyt het bloed van Keyser *Karel de Groote*, en der Koningen van Vranckrijck sal opstaen een Keyser *Carolus* ghenoemt, die over gantsch Europa sal heerschen, door wien de vervallene standt der Kercke ghereformeert en d'oude heerlijckheyt des Rijcx wederom herstelt sal worden; want daer sal een volck sonder hooft verschijnen, en dan wee den Priesters: schrickelijcke veranderingen van allerley Koninckrijcken zijn dan na by; het Beest van 't Westen, en den Leeuw van 't Oosten sal over de gantsche werelt regeeren.

Een volck sonder hooft.

Dit en bedupd geensins den Koning van Schotlandt, schoon dat hy Karel genoemt word.

Den Koning van Schotlandt dien Karel niet.

Een Arch-Bisschop van Ravenna prophecteerde aldus van een seeckere Prins ofte groote Personagie met namen een Leeuw.

Padoa.

Wee den Stadt der Philosophen! wee u Lombardyen! want uwe Casteelen van vreughde sullen neder-gevelt worden: al de Tyrannen sullen uyt Godts Kercke geset worden; en dan sal door den grooten Leeuw een alghemeyne bekeeringe tot den Geloove Christi geschieden.

Ende den bovengemelden Prophect getuyght voorder/ dat den Leeuwen-Koning andere Natien sal bekeeren.

Ende

Ende Sybilla Erithræa meldt in een Kepserlijcke Manuscript, dat den Leeuwen-Monarch vermaert sal wozden bp allen/ Koninckrijcken / Volckeren/ en Natien het onderste boven heeren. Sybilla Erithræa.

Vincent den Jesuyt van d'Ozdere der Dominicanen verhaelt van dzie Armeen upt het Westen, Oosten, en Noorden, en dat dese tegen malkanderen in Italien sullen vechten / en dat den Arent den conterfepten Koningh nemen sal / en dat hem alles onderdanigh sal wozden / en datter een nieuwe Reformatie in de werelt sal zijn; Wee dan de geschorene Orders, van Monnicken en Iesuyten, wiens kruyn geschooren is.

Na lupdt dese Pzophecye wil Cyrillus een Eremyt met geweldt hebben dat een Kepser van Hoog-Duytslant den persoon sal zijn die dese Pziesters en Monnicken den bzoeck moet opbinden / en Roomen so veel leet aendoen: nochtans eyndlijck seght den Abt Joachim, so wanneer de doornen en bremmelen op-gepluckt sullen worden, (dat is de Priesters) dan (seght hy) sal een H. Man den Arent te vrede stellen. Den Noortschen Arent der Monnicken vyand.

Daer sullen dzie wereltlijcke Pzincen den H. Stoel (het Pausdom) elders verboeren. Dit getupght Nostradamus in sijn 8ste. *Centuria* en 99. *quadrin*.

Daer sal in de laetste tijden opstaen een Prins, ghespzooten upt Kepser Karel, dese sal het Landt van Beloften weder in-nemen/ de Kercke resormeeren/ en Keyser van Europa zijn; so spzeeckt Aytinger den Hoogduytser, &c. en niet min dan het selbige getupght Iohannes Amatus: te weten; in de laetste dagen sullen groote Oorlogen en bloedt-stortinghen komen, de furie des oorloghs sal een lange tijd dueren, geheele Provincien sullen berooyt van inwoonderen blijven, veele Steden van volckeren ontbloot, den Adel sal verslagen worden, de grootste Personagien geruineert, groote veranderingen van Koningen, Republijcken, en Regeerders. Verscheyden Prophecyen van den Noordschen Leeuw.

Het Noorden krijght d'overhandt van 't Zupden / een ghe'leert en welspzeeckende Prins sal bp trappen Souverepn van 't Kepser-rijck wozden: een nieuwen Koning sal al de reste overtreffen / veranderinge in de Religie baren/ als hp den toom des Kepserrijchs (te weten van Duytslant) houdt.

Daer sal een tijd komen/seght Gamaleo. dat de Hoogduytsers verkiesen sullen een van hare eygen Pzincen / wiens naem beginnen sal met een van dese 8 letteren B.C.D.F.G.P.Q.T, en hp sal upt een hooghlandsche contrep van Hoogduytsland opstaen/etc. dan sullen de donderblagen van den Paus sijn Bul van geen kracht zijn; en dit sal geschieden so wanneer't Pausdom na Ments verboert sal zijn/omtreent welke tijd d'oneenigheden der Christenen so groot sullen zijn/dat den Turk een groot gedeelte des Christendoms overweldigen sal/alle welke oneenigheden daer toe slechs dienen om den weg te banen vooz dē Hoogduytsen Prins, die dē Turk, Keyser, en Paus sal verslaen. als ghy nu siet dat een Sabiniaen tot Paus verkoren wozt/so weet dat de geschiedenisse van alle dese dingen genaeckt/en dat de verwoestinge van Italien en van de Roomsche Kercke nae by zijn; groote oneenigheden sullender dan onder de Cardinalen zijn / en seven jaren nae desen noopt meer; want dan sal daer een generale bekeertinghe tot het gheloof in Christum zijn / dooz middel van den grooten Leeuw. Omtrent dese tijdt sal oock Met wat Letter sijn naem beginnen sal. De plaets daer hy van daen komen sal. Duytslandt daertoe genoemt.

Tweedracht der Westersche Princen.

een grooten Arent opstaen/ en wie sal hem konnen wederstaen? hebbende macht van den Alderhooghsten ontfanghen: sal hy victorieuselijck dzie Koninckrijcken met hem slepen; hy sal de Lelyen in het Landt van Virgo vermeesteren; de Sonne selfs sal met den Leeuw treuren/ etc.

Den Turck sal Italien beschadighen, d'Engelsen en Venetianen spannen samen om den Turck te verdryven.

De tweedracht der Westersche Princen sal een grooten Prins van 't Oosten moedt geven om haer t'overwinnen; maer den Arent en den Franschen Haen sullen desen machtigen Oosterschen Prins wederstaen/ krijgende hulp en assistentie van den Leeuw der Zee. Hy desen Oosterschen Prins willen sy den Turck afbeelden / en hebben ghepzopheteert / dat hy veel Steden in Italien sal verderven/ ja en Roomen selfs verwoest maken. Den naem van desen Arent sal beginnen met de letter H. of F. ick mepne hy die den Turck overweldigen sal/ of den voozgedachten Oosterschen Prins. Daer is oock eenen Juvenis Anglicus welcke voozseydt dat d'Engelsche en Venetianen samen in een verbondt zijnde / hare macht ter zee sullen samen-spannen / en sullen meest van al besigh zijn in den Turck t'overwinnen / te ruineeren en te verjagen uyt en van de grensen van Italien: niet-te-min daer na sullen de Turcken Venetien in-nemen; ja selfs Brabandt, Vlaenderen, Zeelandt, en Hollandt sullen seer groote waters-vloet / ontallijcke beroerten / doodslagen / tumulten / brandt / en verwoestinghe van veele haerder principale Steden uptstaen/ sy en sullen oock in 't minste dien machtigen vpandt niet konnen wederstaen/ die teghens haer in seer korte tijdt sal afkomen; En waer 't dat hare beleefthept aen onse Republijcke meriteerde in achtinghe genomen te wozden/ so soud ick haer laten weten dooz wien en in wat saer sy gemassacreert sullen wozden.

Venetien sal gantsch verdestrueert worden, van den Turck.

Wanneer ick het ongeluck van de stadt Venetien aenschouwe / so zitter en beef' ick te dencken en te voozsien / dat soo een heerlijck en oude Stadt gantsch en gheheel verdestrueert sal wozden van soo een onbarmhertighen vpandt / en dat dooz dien selfden vzeeslijcken Bode van Godts toozn / die sich sal verspzeyden by na over al de Berghachtige deelen van Italien.

Vranckrijck wordt gedreyght, haer Monarchye sal onder de voet. *Vide Capistranum.*

Van den ellendigen stant der Fransche Natie soud' ick een gantsche boeck konnen schzijven/ en haer vertellen dat een sekere Pzins al so religieus als den Turck, meester sal wozden van hare vzuchtbare Landen. En alle dese oozlogen en verwoestingen sullen wozden veroozsaeckt dooz den moedtwilligen Adel / die dooz haer Bozgerlijcke Twist den ondergangh van haere Fransche Monarchye sullen veroozsaken; en is 't dat ghy den ghenaemde tijdt van dese groote veranderinge wilt weten/ het sal wesen/ als een seeckere Koningh genoemt Hendrick, tweemael Koning gewozden is / en den Hertogh van Florencen gereformeert.

Hertogh van Florencen gereformeert.

Den Koningh van Vranckrijck verdreven uyt sijn Rijck van sijn eygen onderdanen.

Rex Franciæ depelletur a suis finibus a propriis subditis &c.

Den Koningh van Vranckrijck sal uyt sijn eygen palen van sijn eygen onderseten verdreven worden; want hy sal seer groote tyranny plegen tegens sijne onderdanen en de Kercke Christi, daer toe aengerand en opgehitst zijnde van de Bisschoppen en Roomsch-ghesinden, die hem sullen verleyden en ver-

verradelijck met geſchencken omkoopen. Doch deſe fouten die hy begaet, ſullen ſchijnen te geſchieden tot gunſte van ſijn Neven of Geallieerden. Doch als hy aen een kant, en dat den valſchen alleen in ballingſchap ſal zijn, afgheſondert van de gene daer hy op vertrouwde: Deſe dinghen ſullen geſchieden op ſijn tweede inval in het Rijck.

Clooſters van Duytslandt verdeſtrueert van den Noordſen Arent.

De Mahometiſten ſullen omtrent die tijd Venetien in-neemen / en den Noordſchen Arent de Clooſters van Duytſland verdeſtrueeren: dan ſal't den gierigen Hollander leet genoegh zijn dat hy ſo trouwloos met den Engelsman, heeft gehandelt / als hy ſiet dat den Franſchman en andere Volckeren verſopen leggen in het bloedt van haer deftighſte en kloeckſte Bozgers / en dat de Hollanders van al hare Nabueren wozden gehaet / en hoewel in de uptterſte noodt / van niemand geholpen of beklaeght wozden. Sodanigh ſal den val van die kloecke / doch eygen-batige / Chriſtenen zijn.

De Man ſpreeckt ſo hy 't geern hadde.

Een Arent ſal ſich van d'alderhooghſte rotzſen van Hoogh-Duytſlandt openbaren / verſelt met veel wreede Grijpvoghels, en ſal ſijn macht ooſtwaerts aenlepden; hy ſal den Paus Roomen doen verlaten / en ſal gantſch Italien tot ſchande bzengen.

Vpt het gene ick upt veel eerweerdige Mannen hare Pzopheepen hebbe geallegeert / wil ick dit alleen beveſtigen:

Koningh Karel geen Leeuw van 't Noorden.

Dat den gheweſene Koningh Karel niet en is gheweeſt den Leeuw van 't Noorden; ofte dat ſijn Soon den tegenwoozdigen Koning van Schotland niet en is dien Karel, ofte dien Arent, daer de Wyſen van oudts van gepzopheteert hebben; ofte dat hy ſulcke wonderlijcke daden in oozlogh of vzede ſal uptrechten / als de verwonderaers van Grebnerus valſche ghedzuckte Copp hem willen te laſte leggen.

Om dan deſe Hiſtorie te eyndigen / ſo ſal ick beſlupten met de Prophecye van Sybilla Tiburtina al over lang in Dzuck uptgegaen; welcke Pzophecye een ander ſlagh van een Hiſtorp verhaelt. Haer Prophecye is deſe:

Orietur Sydus in Europa Supra Iberos ad magnam Septentrionis domum &c.

Een Sterre ſal opgaen in Europa over die van Iberia (Spangien) nae het groote Huys van 't Noorden; wiens ſtralen onverſiens de gantſche wereldt ſullen verlichten.

Sybilla Tiburtina haer Prophecy.

Dit ſal een ſeer aenghename tijdt zijn / als ſterffelijcke menſchen dooz krijgh en oozlogh vermoept zijnde / met een eenpartigh gemoedt begeerigh ſullen zijn vzede t'omhelſen. Gewiſſelijck in die tijd ſal het dapper bedisputeert wozden / wie de bꝛſte Man magh zijn / ofte wien de grootſte heerſchappy ten deel magh vallen; terwijl datter een Gouverneurſchap open ſtaet / ofte een Tuſſchen-Rijck van eenigh Prins. Doch eyndlijck krijght d'afkomſte van een ſeer oude Familie d'overhandt / ende ſal in den handel van oozlogh voozbaren / tot dat hem de contrarie Fozt upn onder de boeten helpt. Want even op die ſelſde tijdt / ofte omtrent het ondergaen van deſe Sterre / of het ſterven van de Prins ('t welck die Sterre te kennen gheeft) ſal een licht ſoo oudt als de voortighe aenzeechen / bzandende met wackerder vlammen van oozlogh / en ſal ſijn heerſchappy tot aen de Cuſte van d'Anti-podes verbzeyden.

Maer

Vranckrijck overwonnen.

Maer Vranckrijk moet haer eerst overgeven/ ofte van desen Prins overwonnen worden. Ende Britannien sal in Schepen haer voor hem nederbuygen/ versoeckende sijn hulpe.

Italien ondertusschen peynsende over dese hooghe aenslaghen/ sal hem weynigh assistentie toevoegen.

Doot van de groote Prins, ofte de heerlijcke Sterre.

Maer selfs dese tweede groote Sterre ofte Prins, al overlang verwacht/ sal sijne dagen eyndigen tot groote rouw van 't menschelijcke gheslachte. Na dat desen Persoon begraven is/ en nae dat verscheyden tekenen van Godts gramschap/ wonderlijcke Cometen/en vremde vertooningen in de lucht sich sullen geopenbaert hebben: sal 't 'er nergens veyligh zijn onder de menschen/ voor al eer het Firmament des Hemels met hare Creaturen/ en de Planeten in hare contrarie bewegingen sullen verdwynen.

Edelen verdestrueert.

Borgerlijke oorlogen onder de gemeenten.

Het eene geweste sal tegen 't ander strijden: de vaste Sterren sullen haer sneller bewegen als de dwalende Planeten; de Zeen sullen gelijck met de Bergen opswellen.

Met een woort/nacht/verwoestinge/ ondergang/ verdriet/en eeuwigh duysternisse sullen dese ellenden besluyten.

Een groot Prins geboren te worden dicht by Iberia.

Hier sien wy dat desen Sybilla al over lang gepropheteert heeft van een Moordsche Sterre ofte Prins, die in Europa soude opstaen/ en wonderlijcke dingen uytrechten; ende dat hy seer verre nae 't Noorden dicht by die van Iberia ghebooren soude werden; maer hy seght dat sijn eynde droevigh en ellendigh sal zijn. Dese Sterre ofte Prins en sal soo haest niet doodt zijn/ of daer vertoont sich een ander Heroische Prins van ghelijcken bloede met de voorige; dese sterft oock een ontijdighe doodt in sijn jeught. Is 't nu dat hy/ die sich Koning van Groot-Britannien schrijft/ desen laetsten Man om hulpe sal smeecken (gelijck Sybilla seght dat hy doen moet) soo en kan dan hy selfs/ of desen Koning/ ofte eenigh ander Koning van Schotlandt desen grooten Man niet zijn die verwacht wordt/ grooter dan Karel de Groote te sullen zijn; Daer-en-boven wordt hier een plaetse genoemt van waer hy of Persoonlijck sal van daen komen/ ofte van waer hy eerst verschijnen sal/ te weten; omtrent Iberia, ofte seer verre nae 't Noorden.

Tot noch toe zijn wy met ons Discours besigh gheweest om dese Natie bekent te maken/ dat den tegenwoordigen Koning van Schotlandt niet en is dien grooten Karel dien Grebnerus meynt/ of eenigh ander 't zy geschreven of gedruckt schrift voor heeft.

Ten anderen/ so hebben wy uyt de schriften van seer vermaerde Mannen getoont van wat Natie dien grooten Karel of den Leeuw van 't Noorden zijn sal.

Ten derden/ so hebben wy de Schotsche, Walsche, en Engelsche Prophecyen geëxamineert/ ende uyt hare schriften doen blijcken/

Dat Engelandt niet meer van Koningen sal geregeert worden, ofte dat dit Parlement door gheen stamme des overledene Koninghs t'onder-ghebracht sal worden.

Ten vierden/ so hebben wy op verscheyden plaetsen voor-gedragen veel vaste voorsegginghen aengaende de veranderinghen van de vermaerste

Volc-

Volckeren/ Steden/ Natien/ en Koninckrijcken van Europa.

En nu eyndlijck stellen wy u voor noch een seer oude prophecy aengaende de laetste tijden / betreffende Europa in 't generael. Daer nae is 't dat wy u naecktelijck openbaren de hoedanigheyt ofte spetien van sulcke daden als maentlijck sullen gheschieden 's jaers voor dien grooten en wonderlijcken omkeeringhe des wereldts ; als een waerschouwinghe voor de ghene wiens ooghen Godt geopent heeft door klare openbaringen van sijn geestelijcke Visioenen.

Een oude Saxische Prophecy van de laetste tijden.

IN de Noorder-Quartieren des werelts is een bosschagie driehoeckigh/ omringht met een Metale muer ; uyt welcke bosschagie vlieghen sal een gheluckige Vogel / die selfs tot de Custen van Africa swemmen sal/ en daer gheraecken op een gulden Boom, van dewelcke hy drie vergulde tacken sal afrucken / en alsoo triumphantelijck naer de Bosschagie wederkeeren ; waer over eenen Arent, die op een gulden Tooren nestelt / seer murmureeren sal / en tot dien eynde veel verborghene vyeren uytsenden om de voornoemde Bosschagie te verbranden en vernielen ; maer yeder verborghen vyer / hoe groot datse oock aen-geleydt wordt sal t'eenemael uytgheblust worden/ al eerse in een vlamme uytberst ; veele Princen der aerde sullen trachten door loosheydt daer in te jaghen / maer sullen aen des selfs ingangh groot wederstandt lijden ; soo gheluckigh en vruchtbaer sal dese Bosschagie zijn / en soo onwinbaer hare Metale Casteelen, dat alle de Koninckrijcken der aerde haer sullen verwonderen over hare sterckte / ende haer vereeren met den Tytel van een gheseghende Paradys, die Godt aen Adam gaf in het begin van des werelts scheppinge.

Na desen sal de Zee geweldiger zijn als het Landt/ want daer op sullen de hoecken des Wereldts by een komen en vechten een vreeslijcke battalie / int welcke een machtige persoon de nederlaegh sal krijgen. De Zee grooter als het Lant.

In het Westen sal sich in een kuyl verschuylen een bloedige Serpent, die in veele jaren het licht niet en heeft gesien/ doch niet-te-min sal desen Serpent veele Anghelen hebben / die strecken sullen tot alle hoecken van Europa, en de gantsche Staet des Christendoms lastigh vallen ; dan sal uyt het Noorden een Draeck verschijnen / die des Serpents tanden uytbreecken sal / en sijn Anghelen uythaelen / dat hy noch byten noch steken sal konnen/ des niet-te-min sal den Serpent sijn hol bewaren/ en hulpe genieten van den Arent, op den gulden Tooren. Een Zee-gevecht. Draeck van't Noorden.

In het Zuyden sal een Wolf van het bloedt der Gemeente leven/ en steden in sijn dorstige keel doorslucken/doch in't middē van sijn bloedige banquett sal hy versticken en sterven : uyt het Oosten sal voortkomen een ongeluckighe swarte Hondt, die als een dieff by nacht in Hooghduytschlandt sal komen/ in welcken aenkomen hy een van sijn ledematen sal verliesen / en also met sulcken janckende gelupt doorgaen/ als dat op het geraas van dien de palen van Asia en Africa sullen schudden en daveren. Wolf van 't Zuyden. Hooghduytschlandt wordt gedreyght.

Den Turck sal Mahomet verlaten.

Desen Hondt sal naderhant sijnen Meester verlaten/ en hem een nieuw persoon verkiesen / waer mede de H. Schrift vervult sal worden; Desen Hond beduydt den Turck, die sijnen Mahomet sal verlaten/ en sich de naem van een Christen verkiesen/ 't welck een teken is dat den dagh des oordeels na by is / als de gantsche Aerde eenen Godt onderworpen is / ofte dat het gantsche volck een eenigen Godt erkennen.

Vranckrijck in gevaer. Spangien oock. Roomen oock.

De Lely en Vranckrijck sullen een langhen tijd krackeelen / doch eyndlijck accordeeren. d'Ingewanden van Spangien sullen van malkanderen bersten en overhoop leggen uyt gebreck van Regeeringe, in die daghen als den gulden Toorn door den vyere verteert sal zijn/ als dan sal de seven-hoofdige Stadt/ nu kostlijcker als Jerusalem, meer verwoest zijn als Jerusalem.

Hier nae sal een melck-witte Duyf ter eere verheven worden met twee gulde Leeuwen, en ontfangen een gouden Croon; maer na dit alles sal het eynde des werelts genaken / en daer sullen droevighe en deerlijcke daghen zijn/ verselt met veel oorlogh en andere veranderingen des werelts/ etc. en niet lang daer nae een algemeyne vrede/ etc.

Dese navolgende Prophecy wierd by geval gevonden in een mursig papier daer een paer handt-schoenen in op-gherolt waren / die eenen op de Beurs gekocht hadde/ geschreven over 60 jaren in een oudt Saxische schrift in roode Letteren/ luydende als volght.

Een grooten Draeck.

Een grooten en getrouwen Draeck sal door sijn seer krachtige arm de nydige verraders uytbannen, in sijn hooghmoed sal hy in haer Landt komen, hy sal Vranckrijck onderdrucken, hy sal veel Koninckrijcken besoecken, sijn gantsche leven sal victorieus zijn, en sal eyndlijck met den Koningh gegroet zijn als Keyser.

Het wonderlijcke jaer des werelts.

Het gewisse jaer van dese maentlijcke Prognosticatien en magh niet geopenbaert worden / maer dese sullen daer zijn in dat groote jaer / eer de wonderlijcke omkeeringe des werelts sal geschieden.

IANVARIVS.

Een slagh-regen van bloedt sal geduerigh voor een uer lang regenen in een seker lant van Europa, dat Lant of volck sal eerst verdestrueert worden.

FEBRVARIVS.

Alle Natien met geruchten des oorloghs geplaeght / yeder Landt rust Armeen / monstert volck / koopmanschap wordt over al te water en te lande verboden/ yeder Landt wordt genootsaeckt te leven van hare eygen Inkomsten en waren. Wat wil dan van u, ô *Schotlandt*, worden?

MEERT.

Den Oceaen sal van gheweldighe Tempeesten en winden machtigh opswellen / soo dat Zee-bancken op verscheyden plaetsen haer gewoonlijcke palen sullen overloopen / hoogh-water over al in alle Landen; een seker Eylandt sal gantsch van de Zee onderloopen / daer de twee Cruysen het Gouvernement voeren/ naer dien de sonden van den Prins of Regeerders des selfs soo hoogh zijn opgestegen tegens de Majesteyt Godts.

Hollandt. Zeelandt.

APRIL.

Een vreeslijcken Zee-slagh/ soodanigh als nooyt voor desen geweest is/ waer door het water rooder sal uyt sien als de roode Zee / door dien al het water in bloedt verandert is; Engelandt ghy sult u deel aen dit ghevecht hebben/ God geve dat ghy na sijn goedtheyt victorieus meught zijn; naer een hardt gevecht sult ghy overwinnen.

Engelandt Victorieus.

Oor-

Oorlogh en bloedt-stortinge over het gantsche Aerdtrijck / eenen Natie sal soo veel Mannen ten oorlogh voeren / datse voor een tijdt ontbloot sal sijn van Mannen / soo dat 12 Vrouwen blijde sullen zijn datse eenen Man mogen hebben: ja naauwlijcx sullen sy eenen longhman voor haer allen moghen bekomen. MAY. 12 Vrouwen blijde van eenen Man.

In d'Oosten-Quartieren des Werelts / sal een gantsche Natie een groote battalie vechten upt een misverstandt / ende een booser Man verdedighen; doch de wraecke Godts sal over van den Throon des Hemels doen nederstorten / ende dien gantschen Armee met al hare Schatten en Rijckdommen verslinden / selfs sy in hare Tenten logeeren / etc. IVNIVS Vyer uyt den Hemel.

Sulcken over-grooten droogte / soodanigen gebreck van water sal 'er zijn / dat meenighten van menschen sullen sterven upt gebreck van water; de soldaten sullen van hitte haer geweer niet konnen dragen; de aerde sal door der Sonnen hitte van malkanderen bersten / en gheen gras voor het Vee komen voortbringen. IVLIVS Groote droogte en gebrek van water.

Sware pestilentiale siecktens en sterfte sal den gantschen aerdbodem bedecken / en het menschlijcke geslachte so verslinden / datter niet Arbeyders genoegh sullen zijn om den Oogst te versamelen of de vruchten des landts in te halen; in dese Maent sullen sulcke swermen van stinckende Vogelen en Vliegen van 't Oosten komen / so datse het Kooren op het veldt / de vruchten aen de boomen sullen verslinden / dat alles onvruchtbaer sal zijn. De menschen die dan in dese maent leven / sullen meer herrseer / droefheyt / hongers-noodt / en ellende uptstaen / dan die van Ierusalem, doen Titus het belegerde. AVGVSTVS. Sterfte en plagen, Stinckende Vliegen.

Het sayzoen van dese maent sal so onnatuerlijk zijn / en het Aerdtrijck so onbequaem tot het ploeghen / dat allerley Vee verrotten sal op der aerde / 't welck sulcken meenighte van Vliegen en Gewormte broeden sal / dat de aerde vergiftight sal worden / en geen vrucht sal konnen voortbringen. SEPTEMBER. De aerde vergiftight.

Een generale dierte van granen en honghers noodt sal sich verspreyden over de meeste Natien van Europa, soo dat het kindt aen sijns Moeders borste van honger sal versmachten. OCTOBER. Dierte van Granen.

Daer verthoont sich schielijck en onverwacht een grooten Overwinner, de werelt wordt van dese Mans geruchte verbult / de welck schielijck / als Augustus, vrede schenckt aen de gantsche werelt. NOVEMBER.

Alle Oorlogen eyndigen / Religie wordt over al de werelt oprecht gepredicht / een algemeyne Vrede / geen meer verraedt ofte rebellie; niet langh daer nae klinckt het trompet / en Christus openbaert sich. DECEMBER.

Verscheyden Aenmerckinghen over het Leven en de Doodt van KAREL, geweesene Koning van Engelandt.

KAREL STUART, desen laetsten Koning van Engelant, is geboren tot Dumferlin in Schotlant, omtrent 15 mijlen van Edenburg, op den 19 November, 1600. hy heeft 48 jaren en omtrent 72 dagen geleeft: Hy stierf in 't begin van sijn Noort-jaer. Verscheyden Characteren ofte Beschryvingen worden van hem gedaen; sommige verstierf in een moortjaer.

By wierd wel op-gevoedt.

heffen hem al te seer; andere verachten hem alsoo seer: hy wierd wel opgebracht van sijn Ouders onder soorghvuldighe Vooghden / Mannen van groote kennisse en alderhande gheleertheydt / bequaem tot opvoedinghe van Princen. Hy wierde gekroont 24. jaren en omtrent 4. maenden oudt zijnde / in de fleur van sijn ouderdom; van sijn kindtsheyt hebben wy wepnigh te seggen / als dit dat de Koninginne Anna sijn Moeder van hem ghetuyghde dat hy stout en hertneckigh was; sijnen moeder verwittight zijnde dat hy seer siech was en groot perijckel liep van te sterven / sepde / dat hy geen noot en hadde van dan te sterven / maer dat hy ter contrarie sonde leven tot sijns selfs ondergang / ende het verlies van sijn dzie Koninckrijcken veroorsaken door sijn al te groote moedtwilligheyt: een dzoevige Pzognosticatie van een Moeder / die hem soo innerlijck lief hadde / doch het wierd naderhant waerachtig bevonden. Sommige seggen dat sy de voorwetenschap van dese sijn conditien van een vremdeling hadde / die niet alleen goet verstant hadde in d'Astronomia, maer oock in andere verborghene wetenschap: Andere seggen dat een Schot haer daer van aldereerst onderrichtinghe dede. Men soude moghen dencken dat de Koninginne Anna begaeft was met den Gheest der Prophecy, door dien datse soo recht oordeelde van haer Soon en Dochter: want sy versmadede en dis-respecteerde den Palts-Graef, die haer Dochter Elizabet soude trouwen / dat sy meesten tijdt voor en na het Houwelijck goede Vrouw Palts-Gravinne, een naem en tijtel na haer duncken goed genoegh voor eenigh Vrouw / die dien dolkopten en ongeluckigen man soude trouwen; en voorwaer hare angst en voorseggingen en waren niet valsch. Den ouden Schotsen Madam sijn Min / placht sulcx oock van hem te getupgen / en dat hy van een seer boose natuer was van kints-been op; en Mevrouw, die naderhant d'opsicht van hem hadde / en kan niet ontkennen dat hy boven maten moetwillig was en ondankbaer; terwijl hy nochtans jong was / heeft hy vlijtig sijn studie waer genomen / daer sijn Br. Prins Hendrick geen lust toe hadde / en daerom heeft Koningh Iacobus Pr. Hendrick dickmaels daer over bestraft / en hem sijnen Br. Karel gherecommandeert; daer op antwoorde Pr. Hendrick, dat als hy Koning soude worden / dat hy dan sijn Br. Arch-Bisschop van Cantelberg sou maken; en om de waerheyt te seggen / hy hadde veel singuliere gaven inde Natuer; hy was een treffelijck Ruyter / konde wel mieten / hadde sonderlinghe kennisse in het tepckenen en schilderen / een goeden Mathematicus, een erbaren Musicant, wel gheoeffent in de Theologie, treflijck in de Historien, en niet min uptmuntende in de Wetten en Ordinantien van dese Natie; hy hadde een scherp en snedigh begrip / konde sijn sin en meyninghe sonderlingh wel uptdrucken / en dat in een deftighe stijl / doch hy ghebruyckte langhe Parenthesis; controversiele puncten konde hy veerdigh batten / ende een langhe matterie in het korte by-een trecken; soo dat ick Sir. Robbert Holborn dickmaels hebb' hooren seggen / dat hy eerder een saecke soude begrijpen / en eerder een rechts-saecke verstaen / ofte met meerder schrander heydt van een saecke oordeelen / als pemandt van sijn Raedt; soo dat doen den Koningh sich in de Raedt absenteerde /

Karel vlytigh in 't studeeren.

Met verscheyden gaven begaeft.

Bekendt voor moetwilligh.

Sijn Moeder Annaes Prognosticatie van hem.

Sir. Hol-

Sir. Holborn daer niet en ſochte te compareeren. Onder andere beſondere gaven had hy oock de gave van lanckmoedighept / ſoo dat indien hem pemant met een lange diſcours laſtigh viel / hy ſoudeſe met groote lanckmoedighepdt en ſonder verſtooznisſe aenhooren; doch dan wilde hy ook het ſelvige van anderen verwachten.

Hy was goedt Vzouws / haer ſelden pets afflaende / ende was om harent wille ſeer beleeft tegens d'oude Koninginne van Vranckrijck ſijn Moeder; de hooghte ſijnder affectien tot de Koninginne keunt ghy mercken upt deſe ſijn hooge termen in bzieven aen haer geſonden / welckers beſlupt was altijdt: Den uwen in der eeuwigheyt, ofte / Vaert wel Lieve bert.

Sijn hooghwichtighſte en ſecreetſte deſſepnen maechte hy haer bekent / ja daer was nauwlijcx pets van eenige impoztantie / of haer wierd ſulchs geadviſeert; en nochtans wat reden den Koninginne ter contrarie hadde / en kon ick niet wijs wozden / maer ſy heeft hem meer als eens ſijn gheypnſthept verweten / etc. een epgenſchap daer hy boozwaer alſo grooten meeſter van was als pemand die daer leeft / en dien hy bupten twijſfel ten deele van ſijn vader geërft hadde / en ten deele van het Climaet / daer hy onder ghebooren wierd / te weten Schotlant. Een ſachtſinnigh vadet / ſozgvuldigh / indien ſlechs niet te epgenbatigh om booz ſijne kinderen patrimonien nae te laten; want hy plachte dickmaels te ſeggen / als hem een bedelachtige Hovelingh een Pzieſter boozſtelde / allegeerende dat het in ſijn Schat-kiſt veel dupſent ponden ſteerlinghs ſoude bpbzenghen / ofte ſijn Inkomſte grootelijchs vermeerderen; ſoo ſondt hy wozt om de Rechters ofte om ſommighe van ſijn Rechts-gheleerden, en ig 't dat ſy affirmeerden en toeſtemden dat hy volgens de Wet / 't gene verſocht wierd mochte toeſtaen / ſoo antwoozde hy dickmaels / hy en konde niet weten waerom hy de ſake in queſtie niet en mochte toeſtaen / naerdien de ſaecke ſelfs billick en gheoozlooft was / want hy hadde veel kinderen te beſozgen. Al eer den oozlogh aenging / was hy een vpand van het bloetſtozten en moedwilligh vermoozden / ſo dat toen eenen Stamford in een oploop een perſoon hadde doozſteecken / en konde hy geenſins beweeght wozden om ſijn pardon t'ondertepckenen / ſchoon dat Stamford Buckingams Favorijt en lantſman was / en dat hy groote boozſpzaeck hadde; dien hy opt een goet herte toedzoegh; was hy altijd een getrouwe vziend; hier van is getupge ſijn geduerige affectie aen alle de vzienden van Buckingam na ſijn doodt / ja tot dat hy ſelfs quam te verballen. Hy was een groote / ſoo niet al te groote / liefhebber van de Clergie, en heeft haer ſeer geavanceert / ſoo dat ſy onder hem eerſt dertel en daer na ſtout wierden; en boozwaer booz ſijn goedighept aen haer heeft hy des volchs haet ten deele op ſijn hals ghehaelt; of ſijn goedighept aen de Clergie gheſpzooten is upt een religieuſe affectie om de weghen van gerechtighept of Godts ſake te maintineeren / dan of het om ſijn particuliere deſſepnen gheweeſt is / wozdt by veelen beſiſputeert; doch van verſtandighe Lupden gheoozdeelt / dat hy veel eer om ſijn particuliere inſichten dan om het verbzeyden des Euangeliums beoogghde; ſoo dat hy ſich ſelven gheriefde booz booz te wenden dat hy de Clergie ſochte.

t'abanceeren: hy doolde grootelijcks in dit eene / dat doen verschepden godtsvruchtige Chzistenen in Norfolck hem een request teghen den Tyran Wrenn, haren Bisschop / overgaf / soo ontboodt hy Wrenn, en seyde dat hy sich verantwoorden soude. Van nieuwigheden in de Leere was hy alsoo grooten vyandt als van in Ceremonien: Hy en beminde niet seer den ouden Adel van dese Natie / maer hy socht te veel eer sijn eygen of sijns Vaders Creatueren voor te staen. Hoe seer hy den Adel / doch om sijn eygen insichten / liefde / heeft hy klaer en naeckt doen blijcken tot Oxford, doen hy verschepden van den Engelschen Adel en veele Edelen van 't Huys der Gemeente dede verhuysen upt het Parlement te Westmunster, en vergaderden t'Oxford, daer hy selfs in persoon was. En na dat desen spot-Parlement om sijn begeerte te voldoen by-een vergadert was / en alles dat sy konden / gedaen hadden / en daer door hare personen en middelen gepericliteert / om dat sy nochtans in alles haer niet en wilden voegen na sijn tyrannische humeur, soo is 't dat hy in sijn brief aen de Koninginne over haer klaeght / en seyde dat hy ghequelt wierd van een Bastard-Parlement / en niet konde uytrechten / etc. dese versmadelijcke teken van schandalie was al de loon die dese ongeluckige Edel-luyden van hem genooten; maer 't was billick datse so souden geloont worden / die op so een verraderlijcke wijse het Parlement te Westmunster verlieten / welcke noch op huyden sit / etc. Hy en voegh niet seer na de gemeene Wet / noch na de lang-rockte Patroonen: dese onminne heeft hy gheleert van sijn vader Iemmy, die den Heer Coeck niet en mochte luchten / om dat hy altijdt seyde / dat de Privilegie van de Wet bepaelt was; maer dien treffelijcken Patriot heeft sijn dierbare affectie tot sijn Vaderlandt duer moeten betalen aen Egerton den Cancelier, die 't contrary maintineerde / en met recht alsoo wel gheloont wierd van den ouden Schot voor sijn arbeydt / alsoo Iemmy hem den grooten Zeghel ontnam eer hy doodt was / en dat op een versmadelijcke wijse. Hy en gaf niet veel om de Gemeente van Engelandt, en dat upt dese opinie om dat hy haren Koning was / soo behoordense van plichts-halven hem te dienen. De Borgers van Lonnon, hoewel sy hem met hare giften en gaven grootlijcx flatteerden / en dat sy hem in sijn laetste noodt met merckelijcke sommen gheits / ja selfs tot Oxford assisteerden / heeft hy wepnigh gheacht / daechte altijdt dat sy te rijck waren / en hadde voor sich dapper aen haer te wreecken: by aldien hy oopt het Parlement hadde vermeestert / soo wierd hy geraden van eenen dien ick wel kende / dat hy de halve Stadt soude onder de boeten werpen; wat hy soude gedaen hebben indien hy d'overhandt hadde gekregen / is Gode bekent. Hy seyde dickmaels dat den oorlogh de tegenwoordige rebellie hoefferde / en dat het lichaem van de Stadt te groot was voor het Hooft. Ick heb 't verstaen upt de mondt van seer deftighe Edel-luyden, die hem in de laetste oorloghen dienden / dat sy vertrouwden by aldien dat den Koningh het Parlement door wapenen vermeestert hadden / dat hy de grootste Tyran soude geweest zijn die over de Engelsen oopt geregeert heeft / en daerom is 't dat se ghedueright baden dat hy en 't Parlement doch eens mochten worden / maer hoorden niet geerne dat hy meester

van

van onse Armeen wierd/ etc. en soo veel liet hem eeniger mate Prins Robbert ontvallen/ dewelcke belastende yets tegens de Wetten uyt te voeren/ en bericht wordende van dese sijn misslagh / Tut, tut, seyde hy/ wy en willen voortaen geen andere Wet in Engelant hebben, als het sweert. Hy hadde een natuerlijck gebreck in 't spreken / somwijlen kond' hy naeuwlijcks een woort uyten / en op andere tijden vry en onbelemmert spreecken , op den eersten dagh dat hy voor 't Hof van Iustitie compareerde/ daer ick hem by geval hoorde / en heeft hy niet altoos gestamert / maer sprack seer distinctelijck met groote couragie en kloeckmoedigheydt ; als een mensch hadd' hy sijn gebreken / want hy was seer gierigh en karigh over sijn Schatten (geen loffelijcke puncten in een Koning) en by aldien t'eeniger tijd liberael/ so was 't veel eer aen rouwe Gasten die 't niet en verdienden: hoe dat men hem ootmoediger aenboort quam/ hoe hy spijtiger en trotser was / en verder afweeck ; waer door meesten tijdt ghebeurde dat de onbeschaemde en stoute gheloont / en de vroome versmaedt wierden / door dese sijne onvolmaeckthept wierd een vrymoedigen Hoveling ghenootsaeckt te segghen / datter geen middel en was om een been van hem te krijgen/ als met onbeschofte en onfatsoenlijcke woorden hem te vleyen ; hy selfs nochtans en was niet vuyl van woorden/ noch en heeft sulcks in anderen niet bemint ; my zijn slechs twee passagien ontmoet / die hem van onbeleefde woorden beschuldighen : eerst in al of de meeste van sijn Brieven aen de Koninginne scheldt hy het Parlement voor Rebellen, hoewelse wettelijck beroepen was/ ende niet en scheyde noch en was te scheyden sonder haer eygen consent ; doch de tijd en hare victorien dede hem beleefder spreecken/en leerde hem haer een Parlement noemen; in een van sijn andere Brieven aen haer/ noemt hy den Generael Fairfax , die doen des Parlements Generael was / haer Brutischen Generael ; een seer onbeleefden Tytel voor soo een deftigh Man/ voor soo beleefden / valianten Edelman als Fairfax was en is : gewisselijck de voor-ouders van Fairfax waren Edel-luyden en van deftighe middelen / dan en op die tijdt doen de voorsaten van de Stuarts maer arme Stewards (dat is Regenten) waren van een Schotse Familie, laet de gantsche werelt oordeelen / want dit is de rechte stamme waer uyt de Familie van de Stuarts opgeschooten is / en geen andere / hoewel sy zedert door het trouwen ghe worden zijn Koninghen van Schotlandt, gelijck hare eyghen Chronijcken verhalen. Hy en was niet seer tot wulpse onkuysheyt ghenegen ; hy hadd' een diep oordeel om uyt het oogh van de Physiognomie de deeghlijcke van de dertele t'onderscheyden ; de vroomen eerde hy/ en was geweldigh viez om die weghen in te slaen / en als hy het dede / soo was het met groote voorsichtigheyt en verborgentheyt ; hy en heeft oock sijn affectie niet besteedt als aen uytghesochte persoonen en gaven ; en dit wiste de Koninginne wel/ ende sy en heeft het oock niet door de vingeren gesien. Hy was geweldigh eygenbatigh in alles dat hy dede/ ende een seer moeyelijke sake was 't hem aen sijn belofte te houden ; daer hy lichtelijck van weeck/ 't en zy datter yets in ware dat met sijn eygen wil/ profijt/ of oordeel overeen quam ; soo dat sommige uytheemsche Princen hem voor een valschen

Prins

Pzins hebben afgemaelt/ en voor eenen die sijn woort noopt en hielt/ 't en zp tot sijn eygen voordeel. Hadd' sijn oordeel soo gesondt geweest als sijn begrip wel gaeuw en schzander was / hp had een volmaeckten Edelman geweest / en hoewel hp in seer gruwelijcke en hooghwichtighe consultaten en Politijcke affayren kloecke raet en bondige redenen bp bzachte/ waerom sulcks so/ ofte so niet en behoorde te zijn ; soo liet hp sich nochtans seer lichtelijck verlepden van sijn alderheplsaemste raedt en bondige resolutien / en alsoo licht bepzaten om een onvepliger en nergens na soo heplsamen raedt t'omhelsen : Hp konde na de Logica argueeren / ende sijn argumenten konstigh formeeren / nochtans en hadd' hp bp na nopt het gheluck om pets in de eygentlijcke sin te beslupten / of geringer verstanden konden hem sacht overredenen. Hp was nergens so seer voor bevreest/ ofte niets dat hem soo tegens de bozst was als het beroepen van een Parlement, den naem van dien was hem als een Bulleback ; gelijck hp traegh was in het citeeren van een Parlement, soo was hp ock graegh om die te doen dissolveeren ; dese sijn afkeerigheydt aen eenighe deftige Leden van 't Hups bekent zijnde/ hebben sp 't eyndlijck upt loosheyt en door noodt des tijdts soo gekuppt/ dat hp ondertepchende het consenteeren van een drie-jarigh Parlement, ofte als een continueele geduerigheyt aen dit teghenwoordigh Parlement, een saecke daer hp sich selven dickmaels over bestraft heeft/ en ock also dickmaels den gene die hem daer toe aenporden ; en hierom ben ick verwondert over dat sijn seggen (indien het 't sijne was / daer ick aen twijfelde) in dat Boeck onder sijn naem uptgegaen / waer in hp maintineert dat dit Parlement soo wel door sijn eygen verkiesinge en ghenegentheydt/ als door het aenraden van anderen/ beroepen was ; daer het peder een kennelijck genoegh is / dat alleen de noodt en het aenhouden der Engelsen , die met de Schotten niet en wilden vechten / de eenighe oorsaeck hier van was : de Schotten doenmaels Nieuw-Casteel in hebbende. Wat het Boeck selfs belanght/ daer in zijn soo veel dingen begrepen die sijn eygen Bzieven onder sijn eygen handt aen de Koninginne gheschzeven/ contrarie zijn /; dat ick het meeste daer van voor Apocrypha houde ; de Meditatien ofte Psalmen zijn altemael van anderen daer bp gevoeght : sommige losse papieren / weet ick wel dat hp gehadt heeft / maer sp en zijn nergens na in soo goeden ordere ghebzacht etc. Doch wat wil ick hier veel van seggen/ 't is genoegh vanden geleerden Milton beantwoort. Selden heeft men gesien dat hp om het verlies van sijn volck ofte Soldaeten / etc. bedroeft was/ of sijn herte upt nature gewoonte daer toe verhart is geweest/ laet ick an deren oordeelen. Toen het Parlement tot haer ongeluck eenige Mannen in het westen tot Marlborough hadden verlooren / ende dat sp in een deerlijcke stant sonder houfen of schoenen / of byna sonder kleederen tot een Triumph in Oxford geboert wierden/ hp sagh het met goede oogen aen/ ende en gaf niet eens commissie datse onderhouden mochten worden/ ja sommige die daer bp waren merckten dat hp daer in vermaeck schepte; diergelijcke exemplen soud' ick meer konnen verhaelen / maer dit sp voor dit mael genoegh ; dit sal ick slechs tot een beslupt van dese materie daer bp voe-

by voegen veele Edelluyden die des Coninghs on-beweeghlijck ghemoet hier in beschouwden/ hoe dat hy de gene die voor of tegens hem vochten soo wepnigh achtede / hebben hem hier om alleen verlaeten/ en sijn naer Lonnon gekomen.

Selfs het gelaet en de gesten van een Coningh worden by sommige in achtinge genomen/ en daer op worden besondere goede of quade constructien gefondeert. Men heeft gemerckt dat hy hertigh was in't eeten/ en niet afkeerigh om wijn over de maeltijt te dzincken/ doch niet in overdaet; in sijne exercitien was hy veel eer heftigh als moderaet: als hy te voet gingh/ dat was veel eer loopen als gaen: hy was geensins tot gulsighept genegen/ upt der maeten sober was hy in het eeten en dzincken/ en in sijn habijt/ in welckers laetste hy veel eer geseght mach worden repn en net te gaen/ als weydts en kostelijck. In't algemeyn en was hy niet ondeugende/ en nochtans die daer seght dat hy deughtsaem was/ doolt verre: hy was de middel maet tusschen de deught en ondeught. Hy was eeniger mate heerlijck/ en was d'eenige oorsaeck van dat wonderlijk gebouw van schepen genoemt den Coninghlijcken Souvereyn, en doen sommige van sijn Edelluyden hem de gruwelijke onkosten van dien voorstelden/ so antwoorde hy / waerom hy dat schip voor sijn eyghen plapsier niet en mochte laten timmeren/ het welcke by occasie het Rijck mochte dienstigh zijn/ daer sommige Edelluyden haer patrimonp soo on-nutteljck in gulsighept en godloosheydt verquisten / dat geensins tot haer eere en reputatie / en tot voordeel van het Rijck strechte. 't Was wijslijck van hem gesept op die tijt/ dat yeder een sijn eygen phantasy hadde, en dat was de sijne, indien het volck het soo rekent. Veele hadden een quaet gevoelen van hem/ insonderheydt de Puriteynen doenmaels so genoemt/ om dat hy het Capel te Sommerset-huys voor de Coninginne liet stichten/ daer publijcke Mis in gedaen wiert: nochtans en was hy geen Papist, of dat hy eenige van haere gevoelen maintineerde/ noch my en geheugt niet dat hem sulcks oopt verweten wiert: ick quam daer selfs eens om te kijcken doen de Priester de Mis dede / maer den Coster en andere hebben my on-beleefdelick daer upt gestoten / waer over ick protesteerde daer noopt weder te komen.

De daden van Coningen en Pzincen worden met veele oogen aengesien/ waer van sommige of scheel of stick-siende zijn: soo langh als wy in dese Werelt leven/ en konnen wy niet geen Sancten maer met de Soonen Adams verkeeren / die altijdt na eenige corruptien ruycken. Veele hebben hem oock beschuldight van dat hy aen den Paus schreef doen hy in Spangien was; Andere gevoelden qualijck van hem, om dat hy de Priesters soo veel vzpghept gaf/ en Mr. Pim arbept en sweet niet te vergeefs om sijn foute daer door te vergrooten. Waerom hy soo wel in een borgerlijke manier aen den Paus niet en mochte schrijven/ als sijn Ambassadeur senden en schrijven aen den grooten Turck, en kan ick niet merken/ dat hy sijn gunste bewees aen die Priesters die in sijne Dominien geen rebellie hadden verorsaeckt/ voorwaer de liefde gebiedt my daer veel eer een goet als quaet gevoelen van te hebben / en by aldien dat het ghewelt van de ghemeene

Wet deſer Natie niet meer en valideerde / dan dien regel der Schrifture / ſoo en ſoude die ſaecke van pemandt om de Religie te dooden niet konnen gemaintineert worden.

Hy was eerſuchtigh / en achte ſich te groot om in ſijn jeught te trouwen eenige Engelſe Madams, en derhalven op hoope van met den tegenwoordigen Koningh van Spangiens ſuſter te trouwen / voer hy 's maendaeghs op den 17 February 1622. naer Spangien, ging eerſt na Vranckrijck, en van daer paſſeerde hy met ſijn hooghe ghedachten over de berghen ; in 't ghewenſchte Houwelijck en hadd' hy geen geluck / noch dien repſe en brachte hem gheen eere aen ; hoewel hy ſeer heerlijck in Spangien onthaelt wierd / eenige onluſten quamen hem daer en in de voyagie voor / ſoo dat hy na ſijn wederkomſte in Engelandt noopt meer na den Spangiaert voegh / 't welck hy publijckelijck in beſondere jaren van ſijn regeeringe te kennen gaf : den Hertogh van Buckingham vergeſelſchapte hem naer Spangien, een dien hy voor deſen gantſch niet en moghte luchten / maer na die repſe alſoo ſeer op verlieft was. Het volck in't generael en hadde geen behagen in dien repſe / dien hy ſo onbedachtelijck aenveerde ; veel ſatſoenlijcke luyden nochtans hadden een goedt ghevoelen van het Houwelijck ſelfs / en deſe hebben publijckelijcken gheavoeert / dat den Spangiaert een rijck en deſtigh Man was / hy en ſoude ons met geen onnoodige beſoeckinghen laſtigh vallen / ſoude goudt in ſijn ſack mede brengen ; het was een volck daer de Engelsman groote Negotie mee dreef / ende die met haer humeuren wel over-een quam ; en wat de Infante haer precijshept in de Roomſche Religie belangde / daer maeckten veel verſtandige luyden wepnigh ſwarighept af / alſoo 't deſe Natie niet hinderlijck ſoude zijn ; door dienſe al over de 60 jaren Gereformeert waren geweeſt ; daer-en-boven hadden ſy een goedt vertrouwen op den Koning dat hy wel geſondeert was in ſijn eygen Gereformeerde Religie, en dat men wel ordere ſoude ſchaffen teghens de veelheydt der Prieſteren, die op haer rekeninge hare hooſden ſouden mogen opſteecken.

Koningh Iacobus ſijn doodt.

Op Sondagh den 27 Marty 1625 ſtierf den Koningh Iacobus : dat gantſchen jaer door wierden de Borgheers van Lonnen met peſtilentie beſocht / waer van over de 50000. ſtierven / gheduerende die tijd hield ick hier mijn reſidentie / Godts wonderlijcke barmhertigheyt ſmaeckende / die my bewaerde in al die tijdt hoewel ick dagelijcx met de beſmette ſieken omging.

In Junius 1625. quam Maria de dochter van Hendrick de vierde Koning van Vranckrijck, over in Engelandt ; en trouwde dien ſelfden maendt met den Koning : verſchepdene ghevoelen en diſputen vielen over dit Houwelijck / of ſy dan of d' Infante beter voor deſe Natie ware geweeſt / 't zy ſo als 't wil / het Parlement nochtans om de groote ſterfte verhupſte na Oxford op den 10 Auguſti 1625. en ſchepde op den 12. des ſelfden Maents ; d'oorſaken hier van wierden geſept tweederley te zijn / d'eene om dat den Hertogh van Buckingham ſijn eygen Favoriſt niet en ſoude gemoleſteert worden wegen Koning Iacobus doodt ; d'andere was : om dat ſijn Majeſteyt het volck verſchepdene Propoſitien voorſtelde / dieſe niet en wilden conſenteeren : dat den Koning Iacobus door een vergiftige plapſter van Buckinghams

ghams Moeder aen sijn Mage geapplicеert/ aen een hant geholpen was/ wierd openbaer voor een gecommitteerde bewesen : maer of Buckingham selfs dan of sijn soon Karel schuldigh waren aen de daedt of kennisse des selfs / en hebb' ick niet konnen wijs worden / veele waren beducht datter den Koningh wel van wiste / en dat om dese reden ; om dat toen het Parlement ordineerde dat men Buckingham ondersoecken soude / en dat men de Artikelen sijnder beschuldinge hadde opgestelt om tegens hem in te geven in het Hooger-Huys, soo heeft sijn Majesteyt op die selfde tijdt/ tegens alle vermoeden en als tot een affront van beyde Hupsen/Buckingham sijn hant gegeven om te kussen/ en nam hem mee / etc. Hier door raeckte hy upt de gunst van het tegenwoordigh Parlement ; selfs die hem meest toeghedaen waren oordeelden dat hy hier in een groote misslagh hadde/ dat hy 't Parlement in eenigh sake recht wepgerde/veel meer in 't stuck van vergif/ daer noch den persoon die vergheven wierd sijn Vader was / in desen den coers van Justitie te stoppen / was met een moedtwillige handt recht wepgeren ; maer op die tijdt was hy lustigh en jong / en begost maer eerst Parlementen te beroepen/ daer na heeft hy gedacht sich selven voor altijd te verseckeren/ ofte de Gemeente van Engelandt te vermeesteren ; Daer en is geen Penne die oopt desen schand-vleck sal konnen afwisschen / die hem gedurigh sal aenhanghen / dat hy met sijn Parlement twistede / om dat sy navorschten hoe en op wat wijse sijn Vader tot d'ontijdige doodt geraeckt was.

Op den 2. February 1625. wierd hy gekroont te Westmunster, Willem Laud veranderde den ouden gewoonlycken Eed en formeerde een nieuwe/ ende in toekomende Meert wierd een Parlement wederom op nieuw geciteert / en daer in wierd Montagu beschuldight van Paepsche en Arminiaensche ghevoelen ; en Buckingham wierd weer op den toets-steen ghebracht. Een tijde deses Parlements sondt hy om de Bisschoppen, bestraffende hare traeghept / om dat sy hem niet en informeerden hoe hy de Kerckelijcke saken mochte bevorderen: voorwaer hy wiste wel wat voor blepende plupmstrijckers datse meest waren/ en hoe gemackelijck dat hyse met gelt mocht te omkoopen. Hier was wederom het Parlement belemmert met Buckingham en Bristol, die de wijste van haer beyden was / maer de minste vrienden hadd'/ dese hebben malkanderen van verraed beschuldight ; de meeste hebben doen Bristol beklaeght/ en oordeelden dat hy qualijck geloont was voor al sijn dienst in Spangien, want men mepnde dat hy maer volghens sijn commissie gegaen hadde ; Onder dit Parlement heeft hy Sir. Dudley Diggs en Sir. Iohan Elliot, Ledematen van 't Huys der Gemeente, in arrest genomen / om dat sy soo rigereuslijck tegens Buckingham hadden gepro-ceeert : 't was een hoogh affront voor 't Parlement en een schendinghe van haer Privilegie / een Lidtmaet van het Huys vast te setten bupten consent van het Hups ; dese saecke wierd qualijck ghenomen ; en door dese en andere sijn onbillijke besegeningen begost het Parlement hem te mistrouwen : veele waren swaermoedigh over desen handel/en dachten dat hy eyndlijck alles winnen of verliesen wilde. Op den 15 Juny 1626. doet hy het Parlement schepden / en dat om dat sy Buckingham niet voor 't recht souden slepen ;

Koningh Karel ghekroont.

pen. Een teecken van een oprechte affectie tot sijnen favorijt/de gunste van 1000len in perijkel te stellen om een particulier persoon/ maer wederom een hooghe onvoorsichtigheydt / een gantsche Natie kleyn te achten om de gunste van een Persoon / en die noch maer van gisteren / of een nieuwe creatuer was/die sijn Vader gemunt/en hy de hant boven't hooft gehouden hadde.

In dit selvige jaer in Augustus wiert sijn Oom den Coningh van Deenmarcken in een battalje van Tillp geslagen/ hoe den Coningh hem hier in dzoegh/of met wat penninghen hy hem trouwloosljck belooste t'assisteren/en weet ick niet / dit ben ick seecker dat den ouden Coningh na dit gevecht noopt ansen Coningh konde gedogen/maer swoer dat hy na sijn vermogen/daer toe arbeyde om hem sijn Coninckrijck te doen verliesen ; dit hebb' ick uyt de mont van eenen Dr. M. die den Coningh van Deenmarcken hoorde seggen/ 't gene ick nu schrijve.

In anno 1627. heeft hy Schepen en volck gewonven om na't Eylant Ree in Vranckrijck te voeren / onder het beleyt van Buckingham die onse beste Maets in dat lompige dessepn verlooren / die van de Fransen als op den slachtbanck wierden gelept/ door het onverstant van sommige die de principaelste commande daer voerden;maer geeft my verlof eer ick voorder ga/ te verhaelen 't ghene ick verstaen hebbe uyt de mondt van een voorname Cornel die in die ongeluckige expeditie wierde geimployeert / en een van de Krijghs-raet/een gesworen Dyant van den Hertogh van Buckingham, desen wiert het verlies van ons volck principalijck te last gelepdt/ op dien dagh toen sy na de scheepen retireerden. De saecke was dus gelegen : 's Nachts eer sy retireerden/ dede den Hertogh den Krijgs-raet vergaderen/en toonde haer hoe noodigh dat het was om 's anderen-daeghs te retireren/en dat hy in krijgs-affayren gantsch ongeoeffent zijnde/ den handel van den navolgenden dagh de directie des Krijghs-Raeds bevolen liet den dienst van sijn eyghen persoon in qualité van een slecht soldaet haer aenbiedende: den Krijghs-Raedt heeft met vry consent den ouden Sr. Willem Courtney het bewindt van dese saecke op-ghedragen: desen Courtney was een swaermoedighen gierigaert / dewelcke 20 of 30 jaren voor slecht Capiteyn in Hollandt gedient hebbende / in dese tocht door Sr. Burrows tot Cornel verkooren wierd ; Burrows nu overleden en Courtney d'oudtste Cornel zijnde / wierd hem de sake bevolen om ons volck behouden daer af te halen / doch hy heeft door ghebreck van oordeel of door sloffighepdt de sake niet wel belepd hebbende/ veroorsaeckt dat ons volck meest neder-gehackt wierden ; Courtney bleef selfs in de pekel steken / en wierd door sijn knecht noch gesalveert/ die uptriep/ ô bergh mijn Capiteyn, maer den armen Man bleef selfs in de loop/ om sijn Meesters leven te salveeren.

Een koegel by geval/ ter wijl sy in dat Eyland toesden/ quam den voorn. Courtney aenboort / doch schampte af op een stuck gouts dien hy hadde so dat 't gout krom wierd/en hy daer door behouden: Courtney wederkomende/heeft my het stuck gouts getoont/en de historie vertelt; den Koning onse schade aen het Eylandt Ree verstaen hebbende als mede het landen van den

Her-

Hertogh / in plaets dat den Koningh moepelijck soude zijn over het verlies van soo veel kloecke Matroosen/ of den Hertogh examineeren/ so heeft hy den Hertogh laten boodschappen/ dat hy sich over het verlies niet en soude bedroeven/ want de Fortune des oorloghs was onseecker.

Anno 1627. in Martio wierd een Parlement op nieuw geciteert / teghens Buckingham gheprocedeert in Junio, ende gepolongeert tot October, in Meert daer aen geschepden/ om dat Willem Laud Arch-bisschop van Cantelbergh van 't Huys der Gemeente wierd opgedragen / en na sijn ondergang getracht; Daer wierden ook Artikelen in-gegeven tegens Buckingham, doch hy wierd doorsteken op den 23 Augusti 1628. toen hy op sijn vertreck stondt om Rochel, 't welck toen belegert was, te proviandeeren. Veele vielen klachtigh over den Koning, eerst om dat hy de Franschen assisteerde in de schepen van Rochel te vernielen; ten anderen om dat hy die van Rochel nu assisteerde teghens den Koning van Vranckrijck, doch alles was te vergeefs / sommighe hebben hem derhalven vergheleken by een swarte Tovereese, die/ so men seght/ het Vee wel kan betooveren en beschadigen/ maer geen macht en hebben om die wederom te genesen.

Toen Buckinghams doodt den Koning eerst geboodschapt wierd/ so was hy in de Kerck; hy en scheen niet seer gealtereert te zijn over dese tijdinge/ maer heeft de predicatie met patientie uytgehoort / hy gaf alleen Maxwel voort commissie om des Hertoghs Cabinet t'arresteeren / daer sijn brieven en heymelijcke instructien in waren.

Yeder een/ behalven eenige blyende Hovelingen/ waren vast blijdt dat Buckingham doodt was / niet-te-min bleef alles in d'oude ploey soo wel op het Hof als in de Republijcke na sijn doot / waer uyt veele sustineerden dat alle quade Regeeringe in het Rijck niet ontstaen is uyt Buckinghams quaden raedt / maer meesten-deel uyt de verdorvene nature van des Konings eygen haestigh hooft.

Den Koningh van Schotlandt wordt geboren.

Op den 29 May 1630 zijnde Saturdag omtrent 1uer na de middag wierd den tegenwoordigen Koning van Schotlant geboren/ 's daegs daer aē quam dē Koning tot Pauls Cros om God te danken voor de geboorte van sijn soon.

d'Ecclypsis, was 's Maendaghs daer aen.

Omtrent May 1633. trock hy na Schotland, en wierd daer gekroont den 18 Juny, zijnde Sol in de 70ste graed van Cancer, Luna in de 7de. van Taurus. In Iulius hadde hy een gevaerlijcke over vaert van Brunt Eyland, soo dat hy ter naeuwer noodt behouden over raeckte / een ghedeelte van sijn hupsraedt bleef in de loop.

Anno 1634 wierd hy swaerlijck geplaeght met factie in sijn Hof/ 't welck hem seer onrustigh maeckte/ maer by Artikelen heeft hy alles wederom in orde en stilte gebracht; doenmaels heeft hy ook een swaere schattinge laten uytgaen over 't gantse Rijck / doorgaens genoemt scheep-gelt, om dat men uytgaf dattet tot onderhoud was vande vloot/ en voorwaer een groot gedeelte van dien wierd daer toe geimployeert / de Matroosen daer mede promptelijk betaelt/ en 2 jaren achter een een treflijcke vloot van Koninclijcke schepen toegestelt/ strecckende tot groote reputatie van de Natie.

In dit scheep-gelt hadden de meeste geen behagen / zijnde een simpele vondt en aerdighe practijck om d'onderseten te schatten en scheeren / en

tot een jaerlijckse contributie te brengen ; Ick was toen selfs Collecteur ter plaetse daer ick leefde / my ghedencht dat mijn Quote was 11 gulden / en niet meer ; is 't dat wy de voorige tijden by de tegenwoordige daer wy in leven vergelijcken / soo sullen wy groot onderscheydt daer in mercken / alsoo de noodtwendigheyt van onse Armeen te maintineeren sulcks is verexpschende / want mijn jaerlijckse Contributien aen de Militie zijn by nae ofte meer als 200 guldens / hoewel mijn Capitael geensins meerder is als voor desen ; tegen dit scheep-gelt hebben veel treffelijcke Lupden gemurmureert / soo dat het noch eyndlijck in 't Parlement is afgeschaft.

In Anno 1638. quam de Koninginne Moeder van Vranckrijck, en Moeder van d'Engelse Koninginne, Weduwe van Hendrick de IV. te Lonnon in Engelandt op den 31 October. Sy hadde weynigh gesleep en Staet-Juffers by haer ; den Koningh heeft haer beleefdelijck en genereuslijck onthaelt / schoon datter peder een tegen was ; also men observeerde dat waer of in wat Landt dese oude ellendige Koninginne quam / daer volghde terstondt op pestilentie of oorlogh / of dieren tijdt / of d'eene ongeluck of d'ander ; 't is my wemt hoe sy soo ongheluckigh konde zijn / of eenigh Landt daer sy in quam ; 't is waer / en 't is my seer wel bekent / dat sommige lupden geboren onder een ongeluckige constellatie des Hemels ('t en zy dat boven de Nature en t'eenemael in den geest leven) so machtigh ongeluckigh zijn in 't gene sy by der handt nemen / dat al wroeten en woelen sy noch soo seer om rijck en groot te worden in de werelt / so is alles te weynigh om een gering leven te bekomen / schoon ghenomen datse met een goedt Capitael onderstut worden om neeringe mee te beginnen / en datse veel goede en getrouwe Vrienden hebben die haer ondertusschen de handt bieden. 't Kan zijn dat soodanigen ongheluckigen Fortuyn desen ouden Koninginne van kints-been aen by-gewoont heeft / als dat 'et gerekent wierd voor een ongeluckige Prognosticatie van pets quaets te lande daer sy quam.

In November ging een Proclamatie upt om de groote vergaderinge in Schotlandt te doen schepden / doch al te vergeefs ; want de Schotten hebben dese Privilegie haer toebehoorende / dat waer en wanneer 't haer ghelieft geen Placcaten of Beveelen van hare Koninghen te ghehoorsamen / 't en zy dat die Placcaten met haer eyghen humeuren en phantasyen over-een komen. Dese Proclamatie en wierd niet alleen niet geacht maer belacht van de Schotten, dewelcke toonden dat 'et haer ernst was / beginnende volck te werven tot haer eygen defensie / en willende geensins gedoogen het halve Paepse gemeene-Bede-Boeck ; Dit volck-werven van de Schotten bracht soo veel te wegen by onse Prelaten dat sy de ooren opstaecken / en principalijck de lupe Bisschoppen, dewelcke by malkanderen quamen / en onder haer eyghen Levitische Geslachte groote sommen ghelts upt-maeckten tot maintineeringhe van een Armee teghens de Schotten, dien sy nu meer als Turcken hateden. Verscheyden particuliere Lupden worden gheciteert ten Hove te compareeren / en gedwongen groote sommen gelts te verschieten tot maintineeringe van een Armee. Ick hebb' sommige hooren seggen / dat den Koning in syn Schat-kisten doenmaels boven de 600000 ponden

den steerlings hadde/ geen groote sommen voor soo een supnige Pring/ die sulche groote inkomsten hadde.

Op of omtrent den 27. Marty 1639. trock den Koning naer Schotlandt, sijn Armee volghde hem voort / waer van tot Generael ghestelt wierd den Graef van Arundel, een Man van deftigen Adel/ moed en conragie/ wiens voor-saten verschepden repsen Generalen hebben geweest tegens de Schotten, en dat met goedt succes: Den meesten Adel deser Natie trock met den Koningh op in dese tocht / doch tegen haer danck en wil / want de Engelsche en Schotsche nu samen gelooft hebbende als Broeders, of volck van eenderley Natie/ bp na 40. jaren lang / en onder malkanderen ghetrouwt sijnde / soo heeft het haer vreemt gedacht ja ongeoorloft en onbetamelijck dat dese Natie tegens de Schotten soude oorlogen / en dat alleen om d'onversadelijcke lust van eenighe domineerende Priesters, half-Paepsche Bisschoppen, en een obstinaten Koning te voldoen / die van dese braveerende Priesters sich bp de neus liet omlepden. 't Was de ghemeene soldaet geensins na sijn sin / en gingen vast puttelende mee. Eyndlijck bepde leghers lagen etlijcke daghen bp malkander / nochtans en hebb' ick niet verstaen datter so veel als een Lups aen bepde kanten doodt ghknipt is; alsoo de Schotten seer noode de Engelsen sochten te terghen / en dese al immers soo noode haer eenige ergenisse te geven. In Junio 1639. wierd een Vrede getroffen tusschen bepde Natien/ daer den Engelschen Adel seer toegeneghen was en vlijtigh in arbepde.

Den Koningh selfs haeckte boven al na dese Unie met de Schotten, ghelijck als blijcken sal upt dese navolghende Historie: dien dagh die bestemt was tusschen den Engelsen en Schotsen Adel om te consuleeren over die Artikelen van Accoort of pacificatie die den Schotsen Adel soude voorstellen / den Adel van bepde kanten neder-geseten sijnde / soo begost den Graef van Arondel met een deftighe stemmighepdt de Schotten te bestraffen over hare onbedachtsaemhept en rebellie van volck te werven teghens haren wettelijcken Koningh / ende te turbeeren de Vrede van bepde Natien / en niette-min preesp hp de goedtaerdighepdt des Koninghs, dewelcke/ niet tegenstaende haer groote moedwillighept en quade bejegeningen / seer genegen was aen te hooren hare Gravamina en Requesten diese voor te stellen hadden / en tot dien epnde had hp hem / Generael sijnde van d'Engelse Armee, en eenige andere upt verkorene Edelen des Raets geordineert op dien dagh bp-een te komen / met malkanderen te handelen / en te hooren wat sp tot haer epgen verschooninge te seggen hadden; desen deftighen Man voortvarende in sijne reden/ en de fouten der Schotten aggravеerende / so quam sijn Majesteyt daer op onverwacht in de Kamer / epschte de Artikelen die de Schotten begeerde gheconfirmeert en gheconsenteert te hebben / las die naeuwlijcks over / of hp ondertepckende dese voort / sonder met pemant van sijn Raet daer over te consuleeren/ dit nam den Engelsen Adel so qualijck/ dat sp 's daeghs daer aen dat de Schotse Artikelen ondertekent waeren / haer al-te-mael naer Huys toe spoepden / den Koningh bleef achter / en oeffende sich daghelijchs in een oolicken spel / ghenoemt Negen-Spelden;

sijn

sijn Consoorten daer mede accoordeerende / waren Lackeyen, Pagien, &c. Hy en quam soo dra niet weer te Lonnon, of hy liet die Artikelen van den Beul verbranden / makende dat hy in het eene belacht / en in 't ander voor een persoon van een gheringen oordeel gerekent wierd: maer op die tijdt wierd het verbranden van de Schotse Artikelen toegeschreven den raedt die hem ghegheven wierd en het ernstigh aenhouden van de hooghmoedighe Clergie en Bisschoppen, die hem in alles / daer sijn ooren nae jeuchten te wille waren / selfs tot sijn ondergang en rupn.

Ecclypsis in de Son. Daer geschieden in dit jaer 1639. vijf Ecclypsissen inde Son en inde Maen: drie in de Son en twee in de Maen; die sich onder onsen Horizont vertoonde was d'Ecclypsis in de Son, die hier by ons te Lonnon begon op den 22 May, zijnde Woensdagh te 3 uren en 52 minuten na de middagh.

Sijn Majesteyt was teghens de Schotten te velde op dese selfde tijdt toen het Ecclypsis was / sommige die met hem waren ghetuyghden datse so bitteren koude over dagh nopt en hadden gevoelt om die tijdt des jaers daer de Sonne soo hoogh was. Ick sal my wepnigh bemoeyen met het prognosticeerende deel van dese Ecclypsis, nochtans mocht ick u wel seggen / dat Mercurius in't begin van d'Ecclypsis de Clergie ofte de Geestelijckheyt voor oogen stelde: in't midden van d'Ecclypsis was de Maen haren significator / ende sy verbrandt en dicht aen des Draecken-steert, 't welck veel ellende aen en over de Priesters bedupde. d'Ecclypsis prophecteerde den Koning veel verraeds en schade van sijn vrienden de Schotten; de geëcclypseerden graed was in den graed daer teghen over / bykans van Sol in haer radix; gelijckerwijs als dese Ecclypsis des Koninghs swarigheden of haer beginsel vertoonde / alsoo heeft oock Luna haer Ecclypsis in d'achtste graed van Sagittarius in Anno 1648 een eynde gemaeckt van sijn swarighept / etc.

d'Effecten van dese Ecclypsis haer meeste influentie op den Koning van Spangien, alsose viel even op den graed van sijn 7de. Huys / so dat op den 11. ofte 12. Octobris 1639. op onse Engelse Custen / voor ons neus / bykans in onse haven de Hollanders sijn groote Scheeps-vloot aen brandt staken en deden verdrencken / dien sy in Vlaenderen souden landen. Ick weet wel dat sommige haer niet en ontsien hebben te segghen dat de 8000 persoonen in de Spaensche Vloot hier in Engelandt aen landt souden geset worden tot assistentie van sijn Majesteyt, maer 't was een loutere loghen; want wie soude haer konnen belet hebben van te landen in Kent, indien 't sijn Majesteyt bevolen hadde; dit ben ick versekert dat den Spangiaert seer moeyelijck was op sijn Majesteyt, dat hyse soo nae by onse haven liet vergaen; dit stiet haer oock tegen de borst / dat sijn Majesteyt met sijn beloofde Ammonitie van oorlogh als Canon en Boskrupt / 't welck haer ontbrack / achter bleef / of door sloffighept of door verraedt van onse Officiers / so dat sy de nederlage kregen. Toen sijn Majesteyt van Engelant ter ooren quam dat de Spaensche en Hollandsche Vloot soo nae aen d'Engelse Custe waren / soo seyde hy tot eenen die by hem stondt / Ick wenschte wel dat ick met eere van beyde Vlooten ontslagen ware.

In dit jaer hebben de Schotten door een acte onder haer selven ghepas-

seert /

seert / al de Bisschoppen verstooten / dewelcke naderhandt hier quamen bedelen / ende wierden door Cantelbergs voorspraeck rijckelijck onderhouden; sijn Majesteyt nam het verjaghen van de Bisschoppen soo qualijck / als dat hy gheresolveert was der Schotten stoutigheyt te temmen / en dese sijn Landts-luyden het Negotieeren met Engelandt te verbieden / tot dien eynde dede hy hare schepen arresteeren / waer over de Schotten soo dol en rasende waeren / dat sy haer in Anno 1640. wederom op de been in de wapenen begaven; den Koningh roept in April het Parlement by een weghen de Schotten, doch het Parlement en wilde niet eenen penningh contribueeren om sijn voor-ghenomene Armee teghen de Schotten te maintineeren / en daerom doet hy in May het Parlement scheyden / waer over de Engelsen gantsch onvernoeght waeren / maer de Schotten daer door te meer gheanimeert / soo dat haer Armee schielijck op de been raeckte en soo stout wierd / als datse sonder noodighen op den 17 Augusti in Enghelandt quamen; Den Koningh steldt een Armee van Engelsen toe om haer 't hooft te bieden / doch soodanigh was de generaele inclinatie selfs van den ghemeenen Soldaet, en soo seer was Willem Laud Arch-Bisschop van Cantelbergh by yeder een ghehaet / als dat de gemeene soldaten nergens anders mee te paeyen waren als met een Parlement, niet eenen Engelsman wilde teghen de Schotten aen / die nu al ghekroopen waeren in de stercke Stadt Nieuw-Casteel: onse Soldaten muytineerden / d'Officieren waeren doorgaens onghewilligh om te dienen / de nieuw-ghewoorvene Soldaten sloeghen in sommighe Provincien haere Officieren, ende en wilden niet optrecken: alle dese Commotien hebben den Koningh weynigh konnen beweghen om den Oorlogh te casseeren / zijnde gheduerigh aenghepoort van de Bisschop en de Clergie, dewelcke in haere by-een-komsten veel contribueerden tot den Oorlogh / en belasteden haere Creatueren dat sy op haere besondere Preeck-Stoelen teghens de godloose Schotten souden uyt-vaeren / ende het volck in-blaesen datse alsoo graegh de handt souden bieden / als offe met Heydenen en Turcken te doen hadden. Sijn Majesteyt belastede den Adel op nieu dat sy hem in dese Noordse tocht souden by wonen / dewelcke hem traeghlijck of veel eer ongewilligh dan anderfins tot York convoyeerden.

Yeder een wiste wel dat de Clergie een stoocke-brandt van desen oorlogh was / dien den Adel nu niet langher mochte luchten / want nu bedreef de hooge Commissie-Court en andere vuyle Courten grouwelijcke ongerechtigheydt teghens den persoon en de goederen van een yeder Heer / die by geval daer quam; daer was oock eenen Wrenn Bisschop van Norwich, gebooren te Lonnon, wiens Vader Puppen en sulcke snuysterp verkochte; desen Quant seyde rondt uyt / dat hy dien dagh noch hoopte te beleven dat hy een Predikant alsoo hoogh verheven soude sien als een Ioncker in Engelandt; en voorwaer de trotsigheyt van desen stouten Borgers soon is de voornaemste oorsaeck geweest dat de Clergie onder de voeten gheraeckt is; wat desen Wrenn belangt / ick weet dat Cantelberg hem verheven heeft tot die Kerckelijcke en Hoofsche Dignitepten / dien hy ghenooten heeft;

voor my en is oock niet verborgen / en ick heb 't oock verstaen upt Cantelberghs Dienaers, dat hy dickmaels seyde / dat de haestige en ongefondeerde Proceduren van desen Wrenn de Clergie tot niet souden brenghen; doch aengheseen dat hy d'eenighe Instrument synder verhooginge was / soo en konde hy hem niet tegen-hallen / of het soude tot disreputatie van hem en de generale Clergie strecken: hy was oock op sich selven niet wepnigh onvernoeght dat hy so een onwaerdigen en verachten mensch tot dien hooghepdt hadde opgetrocken / die nu een schande en laster was van de Kerckmeesters, ende een extra-ordinary plaegh voor de gantsche Natie: want door dien hy veel vroome Drapierders in de Provincien van Norfolck en Suffolck so plaeghde en pijnighde / daer door wierdense genoodsaeckt haer Vaderlandt te verlaten / en met hare Familien na de vereenighde Provincien in Nederlandt te vertrecken / alwaer sy de Hollanders de Const en het Handtwerck van Laecken-drapieren geleert hebben / tot groot nadeel en armoede van dese Natie / etc. en noch leeft desen snooden Wrenn, &c.

Eyndlijck hield het oorlogen op aen beyde kanten tusschen de Schotten en Engelsen door een eenparige toestemminge / eenige kleyne schermutselen vielen daer wel voor / doch tot geen effect; den Koningh doen hy sagh datter geen andere middelen tot sijn voordeel konden bedacht worden / en dat de soldaten met een generale opset hadden bestemt niet tegen de Schotten te willen vechten / soo heeft hy eyndlijck / hoewel seer noode / door het ernstigh aenhouden van den Engelschen Adel het beroepen van een nieuw Parlement geconsenteert teghens den 3. van November, 1640. Doch dit dient ghy wel te weten ondertusschen / dat toen den Koningh sagh dat hy d'Engelsen geensins konde animeeren teghen de Schotten, soo ontbood hy den Graef van Strafford, den Vice-Roy van Yerland den geweesenen Sr. Thomas Wentworth een van den Adel / die door desen hem een heftigen vyandt was / doch naderhandt het sogh van de Hoosse Eer-tytelen in-ghesoghen hebbende / keerde hy sijn rockjen om en wierde Koninghs, ende wierd alsoo Vice-Roy van Yerlandt: een persoon van so treffelijcke gaben en so diepen voordeel als eenigh Engelsman die daer leeft; desen Strafford (segg' ick) heeft hy ontboden / om met hem raed te slaen wegen dese uytberstende oneenigheden; Straffords consulteeren met Cantelbergh heeft wepnigh om 't lijf / want den Bisschop was in alles / behalven in Kerckelijcke affairen / so dom als een Ezel; de handt van voorsienigheyt vergeselschapte nu het Parlement en de Republijcke van Engelandt, welcke de gunste van al het courageus volck na haer trocken / den Koning daer-en-tegen raeckte dagelijcx in decadentie. In April 1641. beschuldight het Parlement Strafford over sijn quaet comportement / sijn verraed en tyranny tegens de Republijcke ghedurende sijn regeeringe in Yerlandt: het Parlement sat hem dappers op de hielen / en schoon dat Strafford hem soo wel en met sulcken kloeckmoedighept wiste te defendeeren en te verdedigen als pemant ter wereit soude konnen doen / nochtans wierd hy schuldigh bevonden / ende gheconden-neert om te sterven / gelijck hy oock dee. T. Graef van Arundel was Cancelier, den Koning onderteeckende de sententie des doots of persoonlijck of door

sijn

sijn gecommitteerde; aldus is Strafford gestorven / den kloecksten Politicus die oopt dese Natie voortgebracht heeft.

Yeder een beschuldighde den Koningh over sijn trouwloosheyt en bleuhertigheyt aengaende desen persoon / dewelcke in sijn gemoed gerust was dat Strafford niet schuldigh en was aen verraet des doots / maer slechs aen eenige misslagen / echter even wel de sententie sijns doodts of met sijn eygen of met sijn gecommitteerden haer handt ondertekende.

Sommige affirmeeren dat hy met den selfden pen en op de selfde tijd een Acte van een drie-jarigh of eeuwigh Parlement teyckende / welcke niet sonder consent van beyde Huysen soude scheyden. Sommige willen segghen dat de Koninginne hem tot beyde dese dingen bewillighde / andere beschuldigen Hamilton daer mee; 't en scheelt niet wie 't gedaen heeft / of hem daer toe aenriedt / 't was sijn ondergangh.

Daer en is niet veel aen de sake ghelegen wie de Schotten in Enghelandt gelockt heeft / sommige meynen dat Pim: Hambden en andere instrumenten daer van zijn geweest / 't is misschien waer / en dattet den Koning wel wiste / maer niet konde voorkomen; 't zy so als 't wil / het Parlement heeft de Schotten haer schade met een dappere somme gelts vergoedet / ende geordineert datse uyt het Rijck souden vertrecken / gelijckse oock deden; soo dat den Koningh eygentlijck om de teghenwoordige dreygende verschillen te stillen naer Schotlandt vertrock in Augusto 1641.

In de selfde Maent van 't jaer 1641. sagh ick den ouden Koninginne-Moeder van Vranckrijck vertrecken uyt Lonnen in compagnie van Thom. Graef van Arundel; 't was een droevigh spectakel / en perste de tranen uyt mijn oogen niet alleen / maer oock van veele anderen die t sagen / dat soo een oude / kreupele / magere / arme Koningin, die met d'eene been in 't graf ging / gedwongen wierd van hier te vertrecken / hebbende geen plaets van residentie in de werelt voor haer overigh behouden / als dien die de curtesy van de harde Fortuyn haer assigneerde; sy is geweest d'eenige statige en heerlijcke Vrouw van Europa, Huysvrouw van d'aldergrootste Koning die daer oopt in Vranckrijck geleeft heeft / den Moeder van eenen Koning en twee Koninginnen; den Koning en vroegh niet veel na den Graef van Arundel, door dien hy strengh en stemmigh van Natuer was / geen nieuwigheden noch vleyeryen in het Hof konde verdraghen / en groot van Maeghschap was / etc. doch dit was d'eenige en principaelste oorsaeck van allen / dat hy Rechter zijnde over Strafford in de beschuldinge sijns verraedts sijn stemme gaf; desen Arundel hadde den Koningh sijn hooghertigheyt en des Konings ondanckbaerheyt aen hem en sijne Familie te ruycken gegeven / dien hy aen Arundel hadde bewesen; dies neemt Arundel sijn slagh waer / en treckt uyt het Rijck met de voornoemde oude Koninginne, als over den Koning onvernoeght zijnde / toen hem aengedient wierd / dat sijn Majesteyt hem soude missen; 't Is een slechten Hondt (seght den Graef) die geen naefluyten weert is, en schoon dat hy een Koningh is, soo sal hy echter ghewaer worden dat Arundels affectie t'sijnwaerts in consideratie mochte komen, &c. In weynigh jaren daer na is Arundel te Padua gestorven / zijnde de laetste

onder d'Engelse Natie, die den sleep van den ouden Adel ophield; hy was een groot Lief-hebber van Antiquiteyten en van d'Engelse Natie: hy was een voornaem Patroon van het vervallene Adeldom / en Maerschalck van Engelandt zijnde heeft hy wat te strict gheweest over de Gemeente / waer over hy geensins bemint / maer veel eer van haer ghehaet wierd; niet-temin den Adel en is niet weynigh aen hem verplicht.

In October 1641. beginnen de Yeren eenparigh te rebelleeren en d'arme Engelsen te massacreeren / die haer selven niet en konden redden uyt de noodt soo als de saken doen liepen / dervende bequame Gouverneurs om haer aen te leyden; en om de waerheydt te segghen / de maniere die eerst gehanthaeft wierd om de Rebellye te stuyten / heeft die onderstut; want steunende op sommighe van den Yerschen Adel, en veele onder haer met wapenen voorsien zijnde / besorghen haer eyghen In-ghesetenen daer mee / welcke daer op voort d'Engelsen verrieden. Hier uyt ontstaet een groote questie of dit vermoorden van d'Engelsen gheweest sy met consent en commissie van den Koningh aen de Yeren. Veele hebben met woorden geaffirmeert en in openbare Druck gheconfirmeert dat hy schuldigh aen soo een vileynighe daedt soude zijn / 't welck ick niet en kan ghelooven / naer dien ick noopt sekerlijck konde vernemen / welcke die Commissien waren daer de Yeren van roemden/alsoo 't slechs het seggen is van de Catholijcke Yeren, om met opset andere aen haer kant te locken / en meenigen een met praetjes paepende/ soo hebbense ghedaen volghens des Koninghs Commissie; Had dit waerachtigh geweest / 't soude maer meer als billick gheweest zijn te oordeelen dat sy schuldigh ware aen d'assistentie tot destructie van Rochel, doch my staet beters van hem te vermoeden / ten aensien dat hy Gereformeert, een Christen, en een Koning was. Nochtans dunckt my dat in sijn gewaende Boecxken dese saecke weynigh voldaen wordt. Twee principale dingen worden den Koningh te laste gelept: I. Waerom sijn Majesteyt sulcken medoogentheydt aen de Yeren getoont heeft / als dat hy niet meer als 40 Placcaten teghens die Rebellen in Yerlandt heeft laten uytgaen / en dat tot geen effect / of ten ontijde als te laet was; en dat hy haer boven dien gherespecteert heeft. Ick weet dat hy met sijn eyghen handt de woorden Yersche Rebellen heeft uyt-ghewischt/ en daer voor gestelt Yersche onderdanen, in een sekere hantschrift (geschreven door Sr. Eduward Walker, en hem gepresenteert) dien ick ghesien hebbe aengaende de Yersche rebellie &c. 2. Toen het Parlement kleedinge en andere behoeftigheyt soud' voor d'Engelse Soldaten in Yerlant, den Coning heeftse onder wegen gearresteert; en daer mede d'Engelsche en Walsche tegens het Parlement voorsien: de redenen / hier van zijn van de schrijver van sijn voornoemde Boecxken εἰκων βασιλικὴ ghenoemt / niet eens aengheroert.

Terwijl het Parlement in Anno 1641. imo Novembris, noch sit / komt den Koningh te Lonnon, word van haer in de grootste staet en magnificentie onthaelt / en van etlijcke honderden in goude Ketens te ghemoet ghegaen / en nu wordt anders niet uyt-gheroepen als Hosanna, welkom zy u

Ma-

Majesteyt, welkom. De Koninginne merckende datter lichtelijck een scheuringe tusschen den Koning en het Parlement soude komen t'ontstaen/ hadde voor met loosheyt de Stadt voor hem te versekeren; hy aen d'ander zijde paeyt de Borgers met soete woorden/ seght dat hy haer hare landen in Yerlandt wederom behandigen sal/ een belofte dien hy wel wiste nooyt te sullen konnen volbrengen/ etc. my ghedenckt oock dat hy op haer versoeck Kers-tijdt tot Whitte-hall ghehouden heeft/ daer hy 't anders voorgenomen hadde tot Hampton-Court te houden; hy heeft oock sommighe Raedts-Heeren tot Ridders geslagen; op sijn wederkomste upt Schotland verklaerde hy aen beyde Hupsen/ dat hy dat Rijck in soo gerusten en goeden standt ghelaten hadde als men soude konnen wenschen; 't En is niet vremt dat hy haer vernoeght liet/ daer hy haer alles gaf datse eyschten/ en ondertekende 't gene sy begeerden/ en bevestighde soo veel als haer rupme consicntien konden verstoecken.

Maer nu in Ianuarius Anno 1641. begost een See van ongelucken ons aen boort te komen/ en ons lang-gecontinueerde geluck te bestormen door d'oneenighepdt tusschen den Koningh en beyde Huysen des Parlements, en dat ten deele door de samen-rottinge van veel honderden die op een onbeleefde manier het Parlement-huys quamen beringelen; 't is waer/ dese onbeleefde samen-rottinge was den Koning gantsch tegen de borst; waer op het slimste vermoedende (ghelijck hy selfs uptstroopde) heeft hy voor Whitte-Hall een troup soldaten tot sijn guarde gehouden; hy hadde oock veel rouwe Gasten/ waer van sommighe seer beleeft waren/ die binnen Whitte-Hall met haer gheweer op haer zijde ghereedt stonden/ om in alle voorvallende noodt by der handt te zijn; voorwaer der menschen herten begosten nu te vertsagen/ en veele hebben gemerckt dat den Koningh met toorn tegens des Parlements Pzocedueren ontsteken was/ en dat hy voor hadde tegens haer te oorlogen; hy liet sich sulcks oock ontvallen; 't Gebeurde op een tijdt dat toen sommighe van de woeste Borgher te Whitte-Hall quamen/ een onder den hoop sich verstoute upt te roepen gheen Bisschoppen; eenige van de ghewapende van binnen quamen met haer zijdgeweer uptloopen/ om de stoutigheyt van desen vyp-post met woorden/ sose mochten gelden/ of anders met slagen te straffen; wat tusschen haer beyden in woorden passeerde was haer best bekent/ den Borger stouter in 't spreken als in 't slaen/ wierd gequetst/ en is/ so my bericht is/ van de quetsuere gestorven; seer veele hebben geaffirmeert dat op of omtrent die plaetse daer desen persoon gequetst wierd/ den Koning onthooft wierd/ also het Schavot daer recht tegen over stondt.

Dat volck of de Borgers die so voor Westmunster plachten t'samen te rotten waren meest lupden van gheringen aensien/ doch daer toe van de destighste op-gehitst; en nochtans waren 'er soodanighe onder die moedigh waren ende een stricter leven lepden als de ghemeene man/ en wierden door de banck ghenoemt Puriteynen, en hadden onder de Tyrannye van de Bisschoppen veel upt-ghestaen; sy waeren doorgaens vroome en goedt-meynende Lupden/ hoewel datter nu en dan eenighe particuliere

liere Factien onder-raechten / strechende tot disreputatie van d'anderen; sy waren modest in haer habijt maer niet in de tong; haer hayr dzoegense met de ooren gelijck / weshalven de gene die soo vooz Westmunster met tieren en rasen aenhielden / Rondt-hoofden wierden ghenoemt; die van de Court ter contrarie dzoegen lang hayr en hangende locken / en gingen altijdt met zijd-gheweer / en wierden van dese lupden Cavaliers ghenoemt / so dat eyndlijck upt gewoonte de gene die het Parlement aenhingen Rondhoofden, en die den Koningh toegedaen waren / de naem van Cavaliers behielden.

Om recht upt te gaen / 't gene ick upt dese timulten des Stadts ghemerckt hebbe / is dit; vooz eerst / waren de versmaedtheden der Borghers die eenighsins wel gesint waren / geduerende deses Konings regeeringhe / swaer en meenighvuldigh / wozdende geduerigh gelastert of van de hooge Commissie-Court ofte van de Star-kamer, soo dat sy als mannen in wiens vozst den Geest der vyphepdt logeerde / blijde waren dat sy haer suchten en leet liever op sulcken oproerige als zedige manier mochten uptten / versekert zijnde / soo dit Parlement eens quam te schepden / dat de snotterighe Clergie haer kael en beroopt soude maken; wat den Koning aengaet van hem en haddense geen redzes te verwachten / alsoo sijn humeur haer al te wel bekent was; dat schoon hy in de tijdt des Parlements dickmaels belofte dede van alle swarigheden te refozmeeren / nochtans sijn beste vziendt dien hy heeft en sal niet een dingh konnen voozstellen dat hy tot nut en vozdeel van sijn Onderdanen onder vacantie des Parlements gedaen heeft. Die schade lijden hebben gemeenlijck verlof om te spzeken / en soo hadden de Borgers.

Dese gantsche Kers-tijd stackmen in de Court de hoofden in 't hepmlijck by een / en secreete raedt wierd by de Koninginne en haer party gehouden / daer den Koning sich tot laet in den nacht dickmaels liet vinden: welckers beslupt eyndlijck daer op uptliep / dat hy vijf van de principale Leden des Parlements op-epschte / doch alsoo de hoedanighepdt deser Acte yeder een ghenoegh bekent is / sal ick den Leser met des selfs wijdtloopigh verhael vooz dit mael niet lastigh vallen / maer dit slechs tot een beslupt van dese sake daer by doen / dat des Konings eere en reputatie hier dooz grootelijcks wierd gekrenckt.

Den Autheur des boecks klaeght dat de moetwilligheydt des oproers soodanigh was / als dat sijn Majesteyt de straeten niet vepligh mochte gebzupcken / sonder perijckel te loopen van sijn leven. Dit is een loutere logen: want schoon dat den Coningh sijn middagh-mael in de stadt hield op dien dagh / en de 5 gemelde Leden van de Borgers epschte / soo wiert nochtans aen sijn Persoon geen moetwilligheyt altoos bewesen / alleen sijnder eenige gheweest die hem toe-riepen toen hy de straeten passeerde: Sir, laet ons onse behoorlijcke vryheyt hebben, wy en begeeren niet meer: waer op hy dickmaels antwoozde / dat sy die souden hebben &c.

Na dat dese 5 gemelde Leden des Parlements met groote eere en triumphe in 't huys der Gemeente waeren ingehaelt / traeden sommighe in dis-

cours

cours met sijn Majesteyt, en onder anderen gaven sy hem te kennen dat hy de gunste en affectie van de Matroosen quijt was/ want sy gerefolveert waeren haer Request aen het Parlement over te geven/ etc. Ick ben verwondert/ sprack den Coningh, hoe ick de gunste van dese water-Rotten verlooren hebbe. Een woort voorwaer dat hem onbedachtelijck ontvallen is; want peder een moet weten/ dat de Schepen van Engelant en onse kloecke Matroosen/ d'eenige kracht van 't landt zijn.

Sijn Majesteyt merckende dat hem alles tegen-liep/ en siende dat de herten der Gemeente tot het Parlement genepght waeren/ soo trock hy op den 10 Januarij 1641 na Hampton-Court, ende en konde noopt met bidden en smeken beweegt worden sich in 't Parlement te presenteren/ hoewel sy sulchs demoedelijck verschepden repsen van hem waren versoeckende. 't Eene ongeluck volghden het ander/ want op den 25 Februarij trock de Coninginne naer Hollandt, en den Coningh naderhant na Iork-shire. Op dese tijdt was'er een suffisante Magazijn van wapenen in Hul, overigh behouden van 't gevecht tegen de Schotten. Het Parlement heeft de sorghe van dien bevolen aen een van haer eygen leden Sir Iohan Hotham, welcke de Stadt en wapenen tot dienst des Parlements getrouwelijck bewaerde. Want sijn Majesteyt in April 1642 epschte de Stadt op/ mepnende daer door de Wapenen in sijn gewelt te bekomen/ maer wiert genoot saeckt onverrichter saecke te vertrecken.

Den Graef van Warwick van de Matroosen seer bemindt droegh sorghe voor de Scheeps-vloot; soo dat het Parlement in korte daghen voorsien waeren met meenighte van wapenen voor de Soldaeten te lande/ en van meenighte van Schepen voor haere affapren ter Zee. Sijn Majesteyt ondertusschen ontbloot zijnde van de gunste sijns volcks en van middelen om een Armee te maintineren/ dien hy hortelijck/ soo men merckte/ op de baen socht te brengen/ keerde van Hul te besichtigen na Iork. Het Parlement perfecte intelligentie bekomen hebbende/ en versteckert zijnde dat hy haer met gewelt van Wapenen aen boort wilde/ begosten haer teghenwoordige stant t'overdencken/ wien sy tot Generael souden verkiesen/ hoe sy Volck en gelt souden mogen verwerven om haer selven en de Republijke te defenderen.

't Was een lust om aen te sien hoe dat d'eene voor en d'ander na in beyde hupsen na den Coning gingen dryppstarten: so datter wepnigh in 't hups bleven sitten. Van Heeren was Essex des volcx troetelkint de voornaemste/ een nobel hoofs en die doorgaens wel geacht wiert; Dese wierd in dese noodt van beyde hupsen genomineert en aengenomen tot den Parlements Generael. Ick ben hier verwondert over de wonderlijcke bestieringhe van den Almachtigen Godt/ die het Volck beweeghde dat sy desen Man tot haeren Generael souden verlesen/ desen Graef, desen vroomen ziel/ segg' ick/ die door partiarlen oordeel van den Coningh Iacobus ongelooflijcke ellende heeft uytgestaen.

Hadd' Essex het Generaelschap af-geslagen/ onse saecke soude na alle apparentie in 't begin te gronde gegaen hebben/ alsoo wp geen Edelman

op die-

op die tijt en hadden die gewilligh of capabel was tot soo een hooge bedieninge; ja daer wasser naeuwlijcks eenen onder die te betrouwen was/ soo dat Godt Essex verweckt hadde om den Soon te castijden/ wiens Vader hem tot sijn onschuldt te kort gedaen hadde.

In dese somer hebben haer veele Borgers voor Soldaeten laten aennemen; Ruptery en Doet-volck wierden verschaft/ en och! hoe veel verraders hebben in d'eerste tocht onder de Militie van 't Parlement commande gheboert/ soo dat indien Godt selfs aen onser sijde niet en waere gheweest/ wy souden noodsaeckelijck hebben moeten verlooren gaen.

De jonge Maets van de Stadt Lonnon hebben de groote helft van Essex Infantery opgemaeckt; de fyne Paerden hadde hy/ maer de Ruptery waeren on-erbaeren/ want sy wierden soo als sy haer lieten opteeckenen in dienst aenghenomen; om de waerheyt te seggen/ het Parlement was blijdt datse maer pemandt gewilligh sagen om haer te dienen; daerom deden sy schoone beloften/die sommige so behaeghden/ dat het koper-werck en de penningen der Borgeren op het publijck geloof quamen aenrollen.

Sijn Majesteyt ondertusschen was op die tijt seer benauwt om geit en wapenen/ hebbende over geen Magazijnen te commanderen/ als die alleen van de Noorder Quartieren; Ja/ in wat Graefschap dat hy oock quam (en hy doorwandelde veele) was hy so beleeft als dat hy raedt schafte om haere wapenen t'arresteren/ en sleepte se mee tot sijn dienst/ voorwendende dattet was tot behoudenisse van het volck en sijn eygen Persoon.

Den Coningh hadde de meeste tijt tot Iorck gelegen of in eenighe naestgelegene Graefschappen tot in Augustus leggen swerven/ en hadde weynig upt-gerecht; want de besondere Graefschappen waeren doorgaens sijn dessein gantsch niet toe-gedaen/ soo dat hy in de meeste plaetsen eer geaffronteert als geassisteert wiert/ niet te min is hy eyndlijck tot Nottingham gekomen/ en heeft daer sijnen Standaert opgerecht/ (met een Volkomen resolutie ten Oorlogh) op den 22ste. Augusti 1642 hebbende weynige paerden by hem/ maer op hope van meerder assistentie van de Walschen te sullen bekomen/ dien hy dachte dat meest op de Monarchy versot waeren.

De Heraulten ofte ten minsten die toen by den Coningh waeren/ waeren onkondigh hoe en op wat manier sy den Coninghlijcken Standart souden oprechten/ daerom hebbense die door een van de gaten ofte bovenste plaetsen van Nottingham-Casteel gesteecken. Coningh Richard de derde hande daer sijnen Standaert oock op-gerecht etc. Het behaeghde sijn Majesteyt niet dat sijn Standaert binnen het Casteeel gestelt was; hy seyde/ men behoorde se in een openbaere plaets te setten/ daer peder een by-elijck mocht by komen/ en niet in een gevangen-hups; sy hebben het derhalven volgens sijn commissie buyten het Casteel gevoert/ in een perck daer aen gelegen/ daer peder een gemackelijck konde by komen. Doen sy't in der aerde setten souden/ vermercken sy dattet een loutere steenrotse was/ so datse met degens en messen een kleyn gat maeckten om den Standart in te setten; doch 't was al moepte verlooren/ want sy waeren gedwongen voor

voor die tijdt het selvighe op haer armen te dragen/ waer door sommighe Heeren een quaet vermoeden kregen van wegen den Coningh, en daer uyt sustineerden langh van te voren dat den Coningh met sijn Armee niet veel soude opdoen. Ick hebb' oock verstaen dat hy binnen 8 a 10 dagen geen 30 persoonen en kreegh die hem wilden dienen.

Na den 22ste. Augustus 1642 was het overige van sijn leven niet anders als een Dool-hof van droefheyt / gedurigh on - geluck/ daer de voorsienigheyt / soo 't schijnt/ hem van den eersten in-gangh tot het Rijck / toe geordineert hadde. Sijne Oorlogen zijn van verscheyden geleerde pennen beschreven / daer ick den Leser na sende. Ick sal slechts noch een weynighjen van hem verhaelen/ en daer mee besluyten.

3 Favoryten heeft hy gehadt/ Buckingham, die doorsteken wiert; Willem Laud, en Thomas Graef van Strafford, welcke beyde onthooft wierden. De Bisschoppen en Clergie dien hy meest favoriseerde en t'eenemael avanseerde/ en ter gelegener tijt ruineerde: heeft hy moeten beleven en sien dat haere Bisdommen wierden verkocht/ de Bisschoppen selfs bespot / en alle de gansche Clergie van sijn aenhangh t'eenemael uyt-geroept.

Na den Engelsen Adel en vroegh hy niet veel / dan voor soo veel als hy sijn eygen insichten in haer beooghde; de soodanighe nochtans die so ongeluckigh waeren datse haer leven en middelen voor hem pericliteerden dese wierden met haere Familien uyt-geput; 't is jammer dat veele onder haer geen geluckiger en danckbaerder Meester hadden gedient.

Hy heeft beleeft dat de Schotten sijn Landsluyden / aen wien hy soo veel weldaden hadde bewesen/ tegens hem selfs hebben geoorloogt/ hem/ doch tot een hooger prijs als de Iooden Christum deden/ verkocht/ en dat sy selfs gevoeghlijck in route gheslaghen en voor schelmen en slaeven verkocht wierden. Sy hebben haer meeste profijt t'allen tijt van hem ghemaeckt/ veranderende haer affectie na dat sijn Fortuyn veranderde.

Den Stadt Lonnon dien hy so seer verdruckt en veracht hadde/ 1000de. van haer Borghers heeft hy tegens hem in de Wapenen gesien/ en dat sy prospereerden/ en hy tot niet consumeerde.

Het Parlement daer hy voor desen een grouwel voor hadde en soo versmade/ heeft hy boven sien leggen/ en den spot en schimp dien hy te vooren op Elliot en anderen wierp / sagh hy dat nu in Folio op hem geladen wierden.

Met Spangien en heeft hy geen volkomen correspondentie gehadt van die tijt af dat hy daer geweest is/ en noch minder sedert dat hy haren vloot in sijn havens liet vergaen; en alderminst/ na dat hy een Ambassadeur van Portugal ontfingh/ also den Coningh van Spangien hem sijn valscheyt en trouwlooshept verweet. Voorwaer de Nativiteyten van beyde Coningen waeren zeer contrarie.

Met Vranckrijck en stont hy in geen goede aliantie / alsoo de ghereformeerden sijn verraedt aen Rochel verfoeyden: de Papisten aldaer hem weynigh beminnende en toe vertrouwende/ om dat hy sommige van haer Religie in Engelant soo hart bejegent hadde. Uyt looshept socht hy ye-

der een te behaeghen; maer in effect en heeft hy niemandt voldaen.

Deenmercken en mocht hem niet luchten; sondt hem wepnigh of geen assistentie; daer benevens was den ouden Coningh pets anders vermoedende.

Den Sweedt klaeghde seer over hem dat hy vreuckvalligh was in een heymlycke contract tusschen haer beyde.

De Protestante Princen van Hoogh-duytschlandt hadden een walginge voor sijn naem/ etc.

Met den Coningh van Portugal hadd' hy wepnigh te schaffen.

De Hollanders waeren alleen beleeft om haer eygen insichten / en soo verre als sijn penningen wilden strecken; hebben hem wapenen verschaft tot soo hooge prijs/ als datse den Turck elders beter hoop soude bekomen. Maer sy en vraegen na hem niet in sijn voorspoet / noch en hadden geen deernisse met hem in sijn tegenspoet; waer door hem dese woorden quaemen t'ontvallen/ dat by aldien hy oopt op sijn stoel meer raeckte/ so soude hy Hans Boter-bax haer visscherij duer doen betalen / en voor al haer boeverij voldoen etc.

Met een woort/ hy was doorgaens ongheluckigh in de Werelt / na 't oordeel van sijn Vrienden en Vyanden. Sijn vrienden klaegen over sijn trouwloosheyt; sijn vyanden plachten te seggen / men kan hem niet te vast geboeyt houden. Hy wiert meer beklaeght als Coningh, dan wegen eenige affectie die sy hem toe-droegen als Mensch.

Veele gelegentheden wierden hem tot sijnder herstellinge aengeboden: eerst door verschepdene Tractaeten alles in rooch verdwijnende/door sijn eygen verkeertheyt. Daer na door verschepdene gelegentheden en victorien / die hy niet en achtervolgde; eerst toen Bristol uyt slaphertigheyt door Fines wierd opgegeven; hadd' hy toen naer Lonnon gekomen/ alles waer sijn gheweest / maer tot gheen effect tot Gloceſter tardeerende / soo wierd hy daer na dapper af-gesmeert van Essex.

Toen Essex in het Westen in Cornwal de nederlaegh kreegh / hadd' hy toen voort na Lonnon sich gespoyt / sijn Armee soude toen buyten twijffel dien Stadt vermeestert hebben; want Manchester was toen sijn vyandt niet / schoon dat hy Generael was van de gheassocieerde Graefschappen. Of hadd' hy eer dat de Schotten in Engelandt quamen / Nieuw-Casteel belast Zuydwaerts naer Lonnon te marcheeren/ de stadt konde hem niet ontvlucht hebben/ en dan hadd' het gedaen werck geweest.

Ofte toen hy in Anno 1645. Leceyster had ingenomen / so hy toen spoedigh naer Lonnon gemarcheert hadde, ick en weet niet wie hem soude hebben konnen wederstaen.

Onder al sijn ongelucken en is dese/ die ick u verhalen sal/ de minste niet; toen het Parlement voor de laetste mael Propositien hem nae 't Eylandt Wight toesonden/ soo wierd hem geraden dat den eenigen middel was dat hy onse Ghecommitteerde beleefdelijck onthaelde / d'Artijckelen / die sy brachten/ ondertepckende/ en voor al dat hy sich naer Lonnon doch spoyde/ en alles haestigh uytvoerde; hy was daer toe gewilligh/ en dede schoone belof-

beloften van sulcks te willen doen; onse Ghecommitteerden en waren soo dra niet gekomen/ of een van haer/ een oude loose Vos, hield' alle nachten lange en heymelijcke conferentie met hem/ en toen sijn Majesteyt hem dit sijn voornemen hadde te kennen gegeven van de Propositien t'onderteyckenen/ soo heeft hy hem dat gladt af-geraden en verklaert/ Dat hy op beter conditien met sijn Parlement soude konnen accordeeren; want hy wilde hem versekeren dat het Opper-huys hem t'eenemael toegedaen was.

Dit was de laetste en swaerste misslagh of ongheluck die den Koningh oopt over-gekomen is/ dat hy hem soo liet regeeren en verleyden van dien eers'lende oude Heer/ die noopt geluckigh was voor 't Parlement of Republijcke. Doch hier uyt en uyt dierghelijcke is lichtelijck te mercken hoe seer hy altijdt genegen was nae slimme raedt te luysteren; soo van te vooren oock toen hem eenige Propositien toegesonden wierden/ was hy selfs genegen om het Parlement op haer voorstel te voldoen/ liet hy hem van de Schotse Commissarissen by de neus vatten/ en verachtende de Engelschen steunde hy op de Schotten, roemende op haer kout geaffectioneerde landt/ schoon dat hy wiste dat sy de oorsaeck waren van sijn en sijner nakomelingen ondergangh/ door dien sy hem verkochten en verrieden.

Toen hy op Carisbroeck-Casteel ghevanghen sat/ waren daer paerden over-al in Sussex en Kent gereedt gemaeckt om hem na de Militie te Kent te vervoeren/ om het hooft van dien te zijn/ ende met de gherevolteerde schepen/ soo hy konde/ t'ontvluchten; dat so naby quam/ dat hy sijn beenen tot aen sijn borst toe uyt het veynster gekregen hadde; doch of hy uyt vreese verbaest was/ dan of hy/ gelijck hy selfs seyde/ het lijf daer niet door konde krijgen/ hy bleef altoos achter/ en is 't niet ontkomen; veel diergelijcke ongelucken zijn hem gerescontreert/ soo dat men in der daedt magh seggen/ dat hy was *Regum infelicissimus*, d'alderongeluckighste onder de Koningen. Hy wierd onthooft in 't publijck op den 30 Ianuary 1648.

Koningh Karel doodt zijnde/ zijn sommighe dwase Borghers versot geweest op sijn beeldt voor desen op de oude Beurs op-gherecht; het Parlement heeft die af-ghenomen/ en in des selfs plaets dese woorden laeten uythouwen:

Erit Tyrannus Regum ultimus, anno Libertatis Angliæ restitutæ primo, Anno Dom. 1648. Ian. 30.

Dat is:

Den laetsten der Koningen verlaet dit leven als een Tyran, in 't eerste jaer van Engelands herstelde Vryheyt, in 't jaer onses Heeren 1648. de 30 Ianuary.

Wat my aengaet ick en vertrouw' niet dat hy de slimste maer d'ongheluckighste der Koningen geweest is.

Veele zijnder die het Parlement om het onthoofden van den Koningh swaerlijck beschuldight hebben / doch soo wie een seeckere Tractaet door Goodwin gheschreven tot verdedinge hier van / sal komen te lesen / sal daer volkomen contentement genieten ; en mercken konnen dat het Parlement niet anders gedaen heeft als dat recht is / en daer sy in conscientie toe verplicht waren tot behoudenisse van dese Republijck.

FINIS.